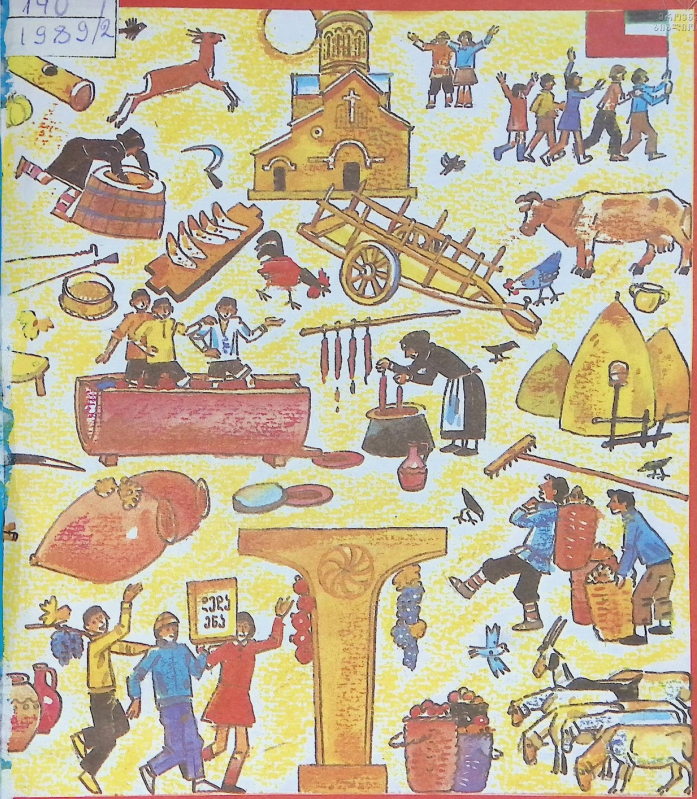

140 / 1
1989/2

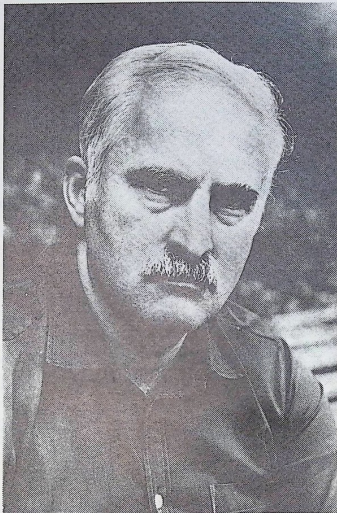

ՀՈՐԵՆՆԻ

11
1989

მ ა ს

საბჭოთა
საინფორმაციო
სისტემა

საბჭოთა
საინფორმაციო
სისტემა

კიდევ ერთი თავდადებული მამულიშვილი, კიდევ ერთი „მტრის ურჩი რაინდი“ მიიბარა მთაწმინდის მიწამ.

მერაბ კოსტავას სახით აღორძინებულ ქართულ ეროვნულ მოძრაობას დააკლდა ერთი ღირსეული თავკაცი, რომელმაც უშურველად გაიღო საქართველოსთვის საკუთარი სულიცა და გულიც — სული მაღალი, სანთელივით წმინდა და მირთოლვარე; გული მხურვალე, სათნო და კეთილშობილი.

ბევრი, სულიერ თვლემამოგვრილი ქართველი გამოაუხიზლა მერაბ კოსტავას სიტყვამ, ბევრს შეასხენა ყოველი მამულიშვილის უპირველესი მოვალეობა, ბევრს აუხილა თვალი ჭეშმარიტ ღირებულებებზე, ბევრი დააფიქრა და აამოქმედა. მისგან სწავლობდა ახალგაზრდობა სამშობლოს ნამდვილ სიყვარულსა და სამსახურს...

ეროვნული გამირი უწოდა ქართველობამ თავის შვილს და ამით სამუდამოდ დაუმკვიდრა ადგილი იმთ შორის, ვის სახელსა და ღვაწლს დავიწყება არ უწყრია.

„დასასტუმრო, გაეცინებო, კავშირდრეო!“

19390

ლევან სანიკიძე ცნობილი მწერალია და მას უთუოდ კარგად იცნობს ჩვენი მოზარდი მკითხველი; განსაკუთრებით ისინი, ვისაც საქართველოს ისტორიის თემაზე დაწერილი წიგნები იზიდავთ. ალბათ მოგაგონდებათ მისი წიგნები: „უქაქაშო ხმლები“, „პონტოს სამეფო“, „დღა-ისტორია“, „იგორი და სააკაძე“ და სხვები.

გარდა მწერლობისა, ბატონი ლევანი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორია, აქ იგი ძველი ისტორიის კათედრის დირექტორია. უკვე რამდენიმე თვია, ვინ ხელმძღვანელობს საქართველოს დემოგრაფიულ საზოგადოებასაც. ჩვენი თურნალის კორესპონდენტი ეწვია მწერალს და რამდენიმე კითხვით მიმართა მას:

— ბატონო ლევან! სხვა ათას სიკეთესთან ერთად, თქვენ ჩვენში ახალშობილი დემოგრაფიული საზოგადოების თავმჯდომარე ბრძანდებით. ახლა, როცა მთელი საქართველო ერთი კაცით არის შეჯრული და ლეოთ ლენის საფიქრალთი შეპყრობილია, ორმაგად გვაქვს საორიენტაციო და გადასაწყვეტი. მათში ლიონის წლით მოდის „თქვენიუელ“ — რესპუბლიკის დემოგრაფიულ პრობლემებზე. დიას, დღეს, ჯერ რომ არ ყოფილია, ისე მდებარეა საქართველო, მაგრამ, მოგესხენებათ, იგი, ჯერ რომ არ მდგარა, ისეთი საშიშროების უფსკრულთანაც დგას...

— თქვენ უთუოდ ჩვენს უღარესად გაშვებულ დემოგრაფიულ ვითარებას გულისხმობთ და მართ-

ალიც ბრძანდებით. დიას, დღეს საქართველო ერთ-ერთი პირველია მათ შორის; ვისაც პერიოდი სკირიღება დემოგრაფიული გაქაქორება, თავისი მკვიდრი, ძირითადი მოსახლე ერის გამრავლება, მისი ეკონომიკური, კულტურული და, განვით, თვისებრივი დაწინაურება. იქნებ საკითხი უფრო ამგვარად უნდა დავაყენოთ. სამუხსაროდ, საქმე ისე წავგვიდა, რომ დღეს ქართველებს საქართველო თვით ჩვენს მამაბაბუულ მიწა-წყალზე — საქართველოში გვეყავს გადასარჩენი. საშიშროება ამაზე შორის ვერ წავა. მით უფრო, რომ დიდი და მსოფლიო მტრებით ათასწლეულების მანძილზე გარემოებულ ჩვენს მცირერიცხოვან ერს მსგავსი პრობლემა თავისი ხანგრძლივი ისტორიის გზაზე ერთხელაც არ შექმნილა. მე ანას მთელი პასუხისმგებლობით მოგასხენებთ, უპირველეს ყოვლისა, როგორც ისტორიკოსი. საქართველოს ყოველთვის მოყვარე მერი და ძლიერი მტერი ჰყავდა, მაგრამ მას არასდროს არავისთვის არ დასპირებებია იმის შესხენება, რომ ის, რასაც საქართველო და ქართული მიწა-წყალი მქვია, უპირველეს ყოვლისა, მას და მასზე ქართველთა ინტენსიურ და, თუ ის იტიყვა გამოდგება, მუდამ უტუებელ მკვიდრობას გულისხმობს. დღევანდელი საფრთხე კი ძალზე ცხადია. მოგესხენებათ, ქვეყანაში ყველაფერს წყვეტს რეალური მოსახლეობა... მიმანჩია, რომ ჩვენში დემოგრაფიული საზოგადოების შექმნა არის ერთ-ერთი იძულებული ღონისძიება, ერთ-ერთი, რომლის დონორი მუშაობითაც ამ პრობლემის სიმძიმეს უნდა გავუძლოთ. საქართა რეალური დემოგრაფიული სურათის ჩვენება, კონკრეტული ლო-

ნისძიებანი, ქართული შვილმრავალი ოჯახებისთვის, ახალგაზრდა მეუღლეებისთვის არსებით მატერიალურ და დანახარების გაწევა. ფიქტობო, მხოლოდ ამით შეიქმნება საკუთარ მიწაზე ქართველთა ინტენსიური მატების რეალური საფუძველი. მოგესხენებთ, როგორც ალბათ ნებისმიერ სხვა ქვეყანას, საქართველოსაც აქვს მოსახლეობის ნამატე, ოღონდ არა მკვიდრი მოსახლეობისა. არადა, საქართველო მცირერიცხოვანი რესპუბლიკაა და უცხო ტომების ამოღენა ნამატს მომავალში ალბათ უფრო ძნელად გაეძლებს. გამორკვეულია, რომ თანამედროვე ტექნიკის პრობლემის საქართველო შეძლებს მხოლოდ 5 მილიონი რესპუბლიკის შენახვას. დღეს კი რესპუბლიკის მოსახლეობა უკვე 5 მილიონს აჭარბებს, მათში ქართველთა პროცენტი ისევე ძალზე მოკრძალებულად გამოიყურება. მოგესხენებათ, ნამატს დასახლება უნდა და, თუ ყველაფერი ამ გზით, ქართველთა რაოდენობრივი სიმჭიდროვე გზით წავა. ფიქტობო, ზეალ კიდევ უფრო გაგვიჭირდება.

— სამუხსაროდ, ჩვენმა რესპუბლიკამ უკვე სახელისუფლო გათქვა მოსახლეობის შეგამოგარკვეული პროცენტებით. დღეს ამ პროცენტების მოწინარეება ღამის საკუთარი მიწა-წყლის შენარჩუნების ცდას უდრის...

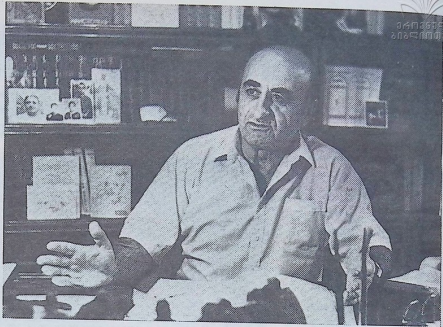
— მე ფიქტობო, ამ ეტაპზე ჩვენი ერთ-ერთი უმთავრესი ამოცანა უნდა იყოს, შევიტანოთ საქართველოს სახელმწიფო კონსტიტუციაში მუხალი, სადაც გამოკვეთილად იქნება ნათქვამი, რომ საქართველოს მთელი მიწა, წყალი და ზუნებრივი სიმდიდრე ეკუთვნის ქართველ ხალხს. ამისათვის უნდა ვიმბოლოთ, რადაცან, ჩვენდა საჯალალოდ, ჩვენსაც საწინააღმდეგოდ შემოვიგებრუნდა მშო-

სა. ს. ჩვენს
საბჭოთაო

ბელი მიწის ყველა სიკეთე. რესპუბლიკის მოსახლეობის შიგამიგრაციული პროცესების მოწესრიგება ჩვენი საზოგადოებას ამგვარად წარმოუდგენია: ყველაზე საშუალო, უპირველეს ღონისძიებებში მიგვაჩინა მოსახლეობის მასობრივი განსახლება საქართველოს სოფლებში, განსაკუთრებით კი, ქვემო ქართლსა და საქართველოს სამხრეთში. მიმდინარე ეტაპზე უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება სამცხე-ჯავახეთის მიწების ათვისებას, საქართველოს აღორძინება ან „ახალშენება“ ამ 1.300 წლის წინათ სწორედ სამხრეთ საქართველოდან დაიწყო. ვფიქრობ, მაქსიმალურად უნდა ავითვისოთ გამოჩენილი ამ მხარის მიწათა ფონდი. საქართველოს სკირდება სამცხელებისა და ჯავახების ახალი, ძლიერი, ფუძემოტურდევნილი თაობა — ხანძთელებისა და ზარზმელების, ჩორჩანელებისა და ჩორღანელების, გამოკლებისა და ოპიზრებისა... საქართველოს აღორძინება და იქ ქართველობის მომრავლება.

— ამ ცოტა ხნის წინათ იყო, რომ პრესაში გამოქვეყნდა... 9 აპრილის საზოგადოების ხელდასმით მარნეულის რაიონში, სოფელ ახკერპის მიდამოებში სულ მალე ქართული სოფელი უნდა დაიბადოს, სადაც მხოლოდ სტიქიით დაზარალებული აჭარელი და თბილისელი მოსახლეონ ახალგაზრდები დასახლებიან...

— ეს დიდი და პატრიოტული საქმეა, სწორედ ის, რაც დღეს ყველაზე მეტად სჭირდება საქართველოს. ამასწინათ ოთხი ყმაწვილი მესტუმრა, საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ახლადკურსდამთავრებულები. ეს-ესაა დაევაგნდით და გვიჩნდა, ახალქალაქის რაიონის სოფელ აზნაწაში დავსახლდეთ, — თანადგომა გვთხოვეს. ჩვენი საზოგადოება ყველანაირად შეეწყვეა და მხარეში ავირდებოდა ამგვარ ნამდვილ ქართულ, პატრიოტულ ნაბიჯებს. მათ მატერიალურად დავეხმარებით — ბინებით, თანხით. ჩემის ზრით, კარგი იქნება ასეთ ახალგაზრდებს ადგილებზე პირობები შეუქმნან ფერმერული მეურნეობების მოწყო-

ბისთვის. მათ უნდა მიეცეთ სასაქონლო წარმოების უფლება, ხელი უნდა შეეწყვიტოს, რომ დამპყრდენს, უცხო მოკიდონ სოფლად, გამდიდრდნენ. მოლონიერდნენ, ფუძემოტორი და შეიღმრავალი ოჯახები შექმნან, და კიდევ ერთი, ძალიან არსებითი: ჭეშმარიტი პატრიოტული სულისკვეთებით აღტკინებულ ახალგაზრდა კაცს, რომელიც მზადაა მტლად დაეღოს თავისი ქვეყნის სტკივარსა და პრობლემის, ხელი მაქსიმალურად უნდა შეუწყოს, შიშველი დაპირებისა და ტანის ამარა არ დაავდეს, შენც ვეჯკაცურად, მამულშივილიერად მხარში ამოუდგე...

— დემოგრაფთა ცნობით, საქართველოს მიგრაციული ელემენტის 98 პროცენტით თავმოყრილია თბილისში. საქართველოს, თავისი დედაქალაქის გამო, უკვე თავმომაზასაც ემაზინა... რა ადგილს დაიჭირებენ მუშაობაში თბილისის განვითარების საითხი? რაგორ უწყურბობ რესპუბლიკის ზოგიერთი უმადღესი სასწავლებლის თბილისის გარეთ გატანის ვერსიას?

— მართლაც, ყველასთვის სამაგალითო უბედურება გვეკრის. ამის ერთი მთავარი მიზეზი უყოფილ ისიცაა, რომ კულტურის, მეცნიერებისა და სხვა ყველა მთავარი ძარღვი დედაქალაქში გვაქვს. ამ საკითხს დაუყოვნებლივ უნდა მოვედოს და, რა

თქმა უნდა, ჩვენი საზოგადოების ძალზე პრიციპული მონაწილეობით. პირადად მე ძალიან მომწონს რაიონებში უმადღესი სასწავლებლების გადატანის იდეა. მე მახსოვს აკადემიკოს ილია გუგუას ბრძოლა ახალქალაქში ან ახალციხეში კიდევ ერთ ქართული უნივერსიტეტის დასამკვიდრებლად. მას ჩაფიქრებული ჰქონდა შეექმნა დიდი უნივერსიტეტი მთელი რიგი ნაკრები ფაკულტეტებით. ეს იყო დიდებული ჩანაფიქრი, რომლის განხორციელებასაც ხელს უშლიდნენ და აკი ასე მოხდა კიდევ — იდეა იხელდა დარჩა. მივესალმები ამ იდეის ხელახალ დაბადებას... აღფრთოვანებით შეხედვომა ამ იდეას საქართველოს ბევრი უმადღესი სკოლის პრაფესორა და სტუდენტთა, მაგალითად, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტისა. რაიონში დაფუნდება ექსპერიმენტულ-სამეცნიერო მუშაობის მათ დიდ გამოცდილებას შესანიშნავ მდიდარი ბაზის გაუჩენდა. მე ვცინობ ამ ინსტიტუტის სამეცნიერო-მედაგოგურ კოლექტივს, ძალზე ქართული, პატრიოტული სულისკვეთების ადამიანები არიან და კიდევ სიამოვნებით გასწევენ ამ უღელს, იგივე შეიძლება ითქვას საქართველოს ზოტექნიკურ-სამეცნიერო ინსტიტუტზეც. დედაქალაქში არსებობა მისთვის არაფერს მიძეკება.

— ბატონო ლევანი მოზარდებს აინტერესებთ ე. წ. თურქი მესხების საკითხი, როგორც მწერალი, დემოგრაფიული საზოგადოების ხელმძღვანელი და ბოლოს, როგორც ისტორიკოსი, ამ საკითხზე რას იტყობით?

— დღეს ალბათ ჩვენში ცოტა ვინმემ თუ არ იცის ამ ტრავმადიის მასშტაბები და სიკრამქ-სიკრამქ-ხეობის უბედურება ჭერ კიდევ XVI საუკუნეში იწყება. ამ დროიდან ხდება სამხრეთ საქართველოში თურქთა ძლიერი ექსპანსია — ძალმომრებით გათურქდა ქართველთა დიდი ნაწილი. და, საერთადაც, თურქეთთან ახლომეზობლობა იყო საქართველოს ამ მხარის ყველა ჭირისა და ტრეშლის სათავე... 1950-იან წლებში სამხრეთ საქართველოდან შუა აზიაში გასახლებულ გათურქებულ მესხთა შორის უმცირესობაა დღემდე შეინარჩუნა ქართული ენა, გვარი, მაგრამ მიმდინარე ეტაპზე ჩვეუ პოპულარია იმგვარად, როგორც თელი საქართველოსი. საქმე ია გახალისე, რომ საქართველოს დღეს არ შეუძლია გარყვნილი ვინმეს მიღება, არც იმათი, ვინც ამ გასახლებულთა შორის დღემდე ქართველად გრძნობს თავს და, მით უფრო, არც გათურქებული ელემენტებისა, დღეს საქართველოს, უპირატესი ყოვლიანა, თავისი პოლიტიკური, ეროვნული და ეკონომიკური პრობლემების მოჭრისთვის სჭირდება, ვინახთ, როგორი გვექნება ხელოვნური დღე... თუ სიმშვიდე გვეღირსა, ალბათ შემდგომეც დაისმება გასახლებულ მესხთა სამშობლოში დაბრუნების საკითხი, ოღონდ აქ უნდა იყოს ორი აუცილებელი პირობა: ისინი, ვინც დღემდე ქართველად იცნობენ თავს, სჭულოვარად უნდა გაქართველდნენ ე. ი. გაქრისტიანდნენ და მისობრივად, გაფანტვით უნდა განსახლდნენ მთელ საქართველოში.

— საქართველოს დემოგრაფიულ საზოგადოება ალბათ ყველაზე მეტ უარულდობას უთმობს მრავალშვილიან ქართულ ოჯახებს. როგორია ამ მხრივ თქვენი გეგმები? მო-

ვალაში როგორ წახალისებთ ჩვენში მრავალშვილიანობას?

— უპირველეს ყოვლისა, ცდილობთ, მით კოტას დადგირდით და მეტი გაუუყუთოთ, მეტი რეალური და კონკრეტული რამ, გვინდა ჩვენს მატერიალური დახმარებით მრავალშვილიან ოჯახებს შევექმნათ იმგვარი ფინანსური მდგომარეობა, რომ ყოველი ახალი შვილი ზედმეტ ტერითად არ იქცეს მათთვის. ვგულისხმობ სრულწლოვანებამდე ბავშვების გარკვეული რეგულარული ფულადი სახსრით უზრუნველყოფას. გვინდა შევექმნათ საბინაო კომპლექსები როგორც მრავალშვილიანი, ასევე, ახალშექმნილი ოჯახებისთვის. მოგვხსენებთ, უბინაობა ორით უფრო მზარეც ძალიან აბრკოლებს... დღესდღეობით, სანამ ამ ჩვენს იდეებს რეალური სახე მიეცემოდეს, უფრო კონკრეტული, რა თქმა უნდა, არალეგალური, ადგილებზე შექმნილი ვითარების შესაბამისი, რეაქონალი ფულადი დახმარებებით ვიფარვლებით.

უახლეს ხანში ალბათ გამოვა ჩვენი საზოგადოების გამოქვამი — გავზეით, რომელიც სისტემატურად გამოვჭყურებთ ცნობებსა და მილიონობებს ქორწინებებისა თუ ახალშობილების შესახებ. მასში ალბათ აისახება ჩვენი პრობლემებიც. ყოველ შემთხვევაში, იმედი გვაქვს, რომ საზოგადოებას დავანახებთ, ვინ არის კუშიარტად დაინტერესებული რესპუბლიკის მკვიდრი მოსახლეობის სიმრავლით და ვინ — არა. ჩვენ გვინდა შევექმნათ ისეთი საერთო განწყობილება, რომ უოჯახობა სირცხვილად ვაქციეთ საზოგადოების ყოველი წევრისთვის, მით უფრო, მამაკაცებისთვის. ამგვარებს ნამდვილი ბრძოლა უნდა გამოვეყუხადოთ — გადავეუტოთ გზა სამსახურებრივი დაწინაურებისკენ, წყარმტვებისკენ, არ, რას ამბობს ძველი ინდური კანონი: „დაამიანო, თუ არ შეჭქმენ ადამიანი, შენა ხარ მკვლელო“. ასეთი უნდა იყოს მთელი ჩვენი ქართული საზოგადოებრიობის, ქართველი ხალხის პოლიტიკა.

— რას უსურვებდით ჩვენი უფრ-

ნალის მკითხველებს? როგორები უნდა იყვნენ, როგორ უნდა გაისარჯოთ თავიანთი სამშობლოს, მისი ხელისაღმოსაღმოს?

— რა თქმა უნდა, ყველფერი საუკეთესოს ვუსურვებდი, როგორც მათათრე უფლებებს. მე ღრმად მკერა, რომ ადამიანი ვერ გაეცეცვა ბუნებისაგან ნაკარნახევს და „შეუღლები დაწერილი“. არც უნდა გაეცეცეს საუკეთესო, მაღალკეთილშობილური თვისებების აღზრდა საკუთარი თავში კი მას აუცილებლად შეუძლია. მე ვისურვებდი, რომ თავიანთ მაღალ მიზნებზე ფიქრიან ერთად, მათ იფიქროს იმ ლამაზ ცხოვრებაზეც, რომელიც სიყვარული მოაქვს. რომ ამ სიყვარულმა ისინი მიიყვანოს დიდ ქართულ ოჯახამდე, ანაზე ახლავე უნდა იფიქროს ყმაწვილებმა, ეს ყველაფერი სახლში თუ კარში უნდა ისევე უნდა აფასებდნენ თავიანთ ოჯახსა და ოჯახისშვილობას, ახსოვდეთ, რომ ოჯახის მიყვარული სამშობლოს უპირველესი სამსახური. ვუსურვებდი, მოუფრთხილდნენ მათში ბუნების მიერ ღვთიური ინსტიტუტად ჩაღებულს, იმას რომ ცოცხლა გოგონა თვალის ახელიანთ თორქანს ეტანება, მის „დედობას“ ჩემობს, ხოლო ბიჭი — ხმის დაბოხებასა და ოჯახის „მამობას“. ბევრი იკითხონ, „ვანსაკუთრებით, ჩვენი დიდი კლასიკოსები, — მე პირადლ დაბოხებმა და ვეამ გამზარდეს, მათმა დედმა და სუფთა სულებმა. არ არსებობენ სამშობლოს გრძნობის ამითვე უკეთესი გამოვლილებები, ქართული სულიერების, ქართული ვაჟკაცობის, ქართველი დღე-კაცობისა და მამაკაცობის ამითვე უკეთესი მისაწველებლები. მინდა ერთი ვისურვოთ: დღეს რომ ახალი ქართული სოფლების აშენება-დასახლება ლამობენ, იმ კარგა ქართული ახალგაზრდების მძალი თქვენც გადადგებოდეთ. ასევე თამადა და დაუძახებლად მისულებათ თქვენს მამაბაბულ სამეკიდროსთან, დასახლებულიყავით, დამარღვლებულიყავით, დამდიდრებულიყავით!

ბარაქიანი ჩაშვარული ჩაყრითელის მებაენებით ავ. სანს ვედროებს ელს ბარკოსუვილი

ქვეყნული გაყრუე

თემურ
ცაბარული
ფოტო აპროისა

გონივრული-სიხარული

ბარაქიანი ჩენი სამშობლოს, საყვარელი საქართველოს მიწა-წყალი მისი მთებითა და ველებით, მდინარეებითა და ტბებით, ტყეებითა და იალაღებით, ხეხილის ბაღებით, ვენახებით, ჩაისა და ციტრუსების პლანტაციებით და, რაც მთავარია, შრომისმოყვარე, გამბრჭყვინძე და სტუმართმოყვარე ხალხით. განგებამ თუ რაღაც ძალამ ეს პატარა სამოთხე წილად გვარგუნა და მასთან ერთად უამრავი მტერი და ბუნების დაუნდობელი სტიქიაც გვიწილდა. ქართველმა კაცმა ეს კარგად იცის და ამიტომ ოდითგანვე სულ ბრძოლაშია — ხან მტერს ებრძვის, ხან — სტიქიას. ჳირი ბევრი ჰქონდა, უფრო ნაკ-

ლები — ლხინი, მაგრამ თავისი გმირობითა და შეუპოვრობით მაინც შეინარჩუნა თავი და სამშობლო. მართალია, გადამთიელი მტერი დღეს ისე აღარ გვეძალება, მაგრამ ბუნების სტიქია მაინც თავისას შერბება. მთელი კახეთისათვის ცივგომბორიდან წამოსული ლეგა ღრუბელი ავის მაუწყებელია, მას სწორად სეტყვა მოჰყვს და დაუნდობლად ანადგურებს მშრომელი კაცის ნაამაგარს, მუსრს ავლებს ბაღ-ვენახებს. ასე მოხდა შარშანაც. ყვარლის რაიონში ზოლად წამოსულმა სეტყვამ მიწასთან აანწორა ქინძმარაულის ვენახები. მთელი წლის ნალოლიავეები ვაში ერთთავად ჩამოსხიმა, წყალში ჩაყარა შრომა, გული მოუკლა ვაზზე შეყვარებულს. ზარალი დიდი იყო. მევენახეები თვალზე ცრემლმომდგარნი გაჰყურებდნენ განადგურებულ ნაშრომ-ნაამაგარს, მაგრამ ამა რას გააწყობდნენ, ყველაფერი თავიდან უნდა დაეწყათ.

გარდაქმნამ ბევრი სიკეთე მოუტანა საბჭოთა ხალხს. როგორც ქალაქად, ისე სოფლად შეიქმნა დარგობრივი

იხ ღლის ნაუფიერი მუშაობისათვის ბარჯუე გო. ბონას — ნინო მირიანაშვილს — არწვანდორბაპ პრ. მია — რაჩიეთლის ვეპა ჩა ბალასის

კოოპერატივები, საიჭარო ბრივადები. ერთი ასეთი ბრივადი ქინძმარაულის საბჭოთა მეურნეობაშიც შეიქმნა იროდ სახარაშვილის მეთაურობით. საერთო შეთანხმებით, ბრივადის თხოუმეტმა წევრმა სეტყვისაგან გავერანებულ მეურნეობის 46 ჰექტარი ვენახს იჭართი აიღო. მოიჭარადრეებს მხარში ამოუდგნენ ყვარლის სამივე საშუალო სკოლის პიონერ-მოსწავლეები. ჯერ იყო და, მთელი ვენახი საგულდაგულოდ გასუფთავეს, სეტყვისაგან დაზარალებულნი ღერწები სექატორებით შემოაცალეს ვაზის თითოეულ ძირს, მწკრივებს შორის მიწა გააფხვიერეს, დროზე შეიტანეს მინერალური სასუქი, ადრეულ გაზფხულზე საგულდაგულოდ გახსლეს

და როცა „მწვანე ოპერაციების“ დრო დადგა, არც აქ შეირცხვინეს თავი. „ახვევს“, „ციხ გახსნას“, თოხნა, შალაფისაგან გასუფთავება, შეწამლა — რომელი ერთი ჩამოვთვალთ, ყველაფერს დროულად აკეთებდნენ. მართალია, ვენახი გადაარჩინეს, მაგრამ ვაზი ჭრ ისე არ მოლონიერებულა, რომ უხვი მოსავალი მიიღოს.

დადგა შემოღობვა. ვაჭურდა რთველი. დღი და პატარა ვენახში გავიდა, ხამურდა „გრუნა ცაცხვის“, „საქულას მხსლოს“, „წიარაათ ცაცხვის“ და ცხრაქარას შემოგარენი. სექატორებით, საწმინდო დახებით და ზოგიც — ჩვეულებრივი მარკატლებით — ვენახის მწკრივებში ჩადგნენ. დაიწყო უურძნის კრეფა. მეურნეობის დირექტორმა თამაზ ნასარიშვილმა შრომისმოყვარე გოგო-ბიჭებს ავტობუსები გამოუყო და ყოველ უთენია დღილით ვენახში გადაჰყავდა ისინი. ოთხ ბრიგადად დაყოფილი ას ოთხმოცდაათ შეტი პიონერ-მოსწავლე თავიანთი ხელმძღვანელების, ნელი ბეჟანიშვილის, დამარა გიოშვილის, თინა ინჯგაბია და მარინა ზანდარაშვილის თაოსნობით ყოველდღიურად 10-12 ტონა უურძენს კრეფდნენ და ახარებდნენ ქარხანას, ელსა მარკოშვილი, ფატი ფრიდონაშვილი, ია ელოშვილი, ანა ოსიაშვილი და პირველი ბრიგადის სხვა წევრები დღეში თითოეული 150-200 კილოგრამამდე უურძენს კრეფდნენ. ზედიზედ მოჰქონდათ ვედროები, კალათები და ლომარ ბარამიშვილის ტრაქტორზე გამოხმული ძარა სწრაფად ივსებოდა ნინო მირიანაშვილის, ხათუნა ქარსანაშვილის, ილია კოკრაშვილის, თამარ მიქელაშვილის და სხვების მიერ მოკრეფილი ქარვისფერი მტევნებით.

შრომითი სემესტრის მონაწილეები წელსაც ჩვეულებისამებრ ამოუდგნენ მხარში სოფლის მეურნეობის მუშაკებს და დაუზარებლად შეჰქონდათ თავიანთი წვლილი ბარაქიანი მოსავლისათვის ბრძოლაში.

დაუნდობლმა სტიქიამ წელსაც დიდი ზარალი მიაცენა საქართველოს სხვადასხვა კუთხის. აქეთ — სვანეთის, იქით — აჭარის ზვავებმა და მეწყერებმა ათეულობით ადამიანის სიცოცხლე შეიწირა, უფრო მეტი უსახლკაროდ დარჩა, საუბრო გახდა მათი უსაფრთხო რეგიონებში გადასახლება, სასწრაფოდ ბინების მშენებლობა. ყოველივე ეს დროს მოითხოვდა და ამიტომ, საქართველოს შთავრებისა და ხალხის ერთსოფლავანი გა-

დაწყვეტილებით, წლებანდელი სასწავლო წელი პირველი სექტემბრის ნაცვლად ორ ოქტომბრის დაიწყო. ბუნებრივია, გაიზარდა შრომითი სემესტრიც. რიგი დაზარალებულებს ემხარებოდა, რიგი — სოფლის მეურნეობის მუშაკებს, რიგი ისტორიული ძეგლების სარესტავაციო სამუშაოებით იყო დაკავებული. როგორც უკვე იქნება, ყუარლის პიონერ-მოსწავლეები ქინძმარაულის საბჭოთა მეურნეობის ვენახებში ფუსფუსებდნენ, ვაზი გადაარჩინეს. კმაყოფილებას ვერ ფარავდა მეურნეობის

იპირითაა მისხმა ძარაც. უთველდურად 10-12 ტონა უურძენს მოჰადა და ჩაბარება იოლი სამა როლია. მანარა, სამაბიერიო, სახალსოა

დირექტორი თამაზ ნასარიშვილი, მარჯვენას უქებდა შრომისმოყვარე პიონერ-მოსწავლეებს. და, ცხადია, კიდევ უფრო გაიზარეს მოიქარე იროდი საბარაშვილი და მისმა ბრიგადამ. ერთგულმა შრომამ, საქმისადმი სიყვარულმა ნაყოფი გამოიღო და ბუნების სტიქიისაგან, სეტყვისაგან გავერანებულ 46 ბექტარ ვენახში მაინც მიიღეს 250 ტონა უურძენი. იმედოვნებენ, რომ საგაისოდ ვაზი კიდევ უფრო მოლონიერდება, მოსავალიც ბარაქიანი იქნება და გეგმასაც გადაპარბებით შეასრულებენ.

საბჭოთაული საქართველო
საბჭოთაული საქართველო
საბჭოთაული საქართველო
საბჭოთაული საქართველო

კომუნკი

საქ. კპ მ-რ
გაერქმედიოლა

გაერქმედიოლი
1926
გაერქმედიოლი

საბჭოთაული საქართველო

ჩემი ცარი და კედლისთვის

„დასაბამიდან ვცტანეთო“, —
დღესაც გამჩინთან დაობთ,
ჩემო და სხვისო კლარჩეთო,
ჩემო და სხვისო ტაო!
ვინა თქვა — ასე დავრჩეთო,
ღვიძლო ძმხო და დაო, —
ჩემო და სხვისო კლარჩეთო,
ჩემო და სხვისო ტაო!

●
ზეცას აიკლებს ზაოთქები
და ყვაილებს თოვა, —
ლექსის ამინდიც დადგებო,
ლექსის ზეიმიც მოვა!
მოვა და ცერზე შედგება
მზე წითელი და მწვავი,
მიწა იქცევა ედემად,
კვირტი იმღერებს მწვანედ.
მოვა და გულმკერდს გაიხსნის
ციხ კახალონი ლურჯი,
მოსიხატება მაისი
ჭერარანახული ფუნჯით.
მოვა და სუყველაფერი
ამზიანდება მაშინ,
გარემოს სუნთქვა დაფერავს
ახალშობილი ბავშვის.
მოვა და ფეხს არ გაადგამს
ალარახოდეს მერი,
მიწა იქნება კალათა —
სავსე ათასი ფერიოთ.
ზეცას აიკლებს ზაოთქები
და ყვაილების თოვა,
მოვა ლექსების ამინდი,
აუცილებლად მოვა!

უძველესი

შუალამე დაჰფენია
სამზეოს და
სანათლოს...
აფრებიანს, ზღაპრებიანს
მშველად სძინავს საქართველოს.
— ის ვინაა, რომ წრიალებს
და დაშითაც არ ისვენებს?...
— პოეტია,

ან ლექსს დაწერს,
ან გადღერის დანთ ვენებს.
ის ვინაა,
ის ურჯულო...
ის ვერავი, ის ბებერი?
— ისევ ფხიწლობს 'საქართველოს
მეტრი დაჰძინებელი.
— ის ვინაა,
მთელი ლამე
უძილობამ რომ გატანჯა?..
უსახელო ქართველია,
უანდომოდებულს ლესავს ხანჯალს.
შუალამე დაჰფენია
სამზეოს და
სანათლოს...
აფრებიანს, ზღაპრებიანს
მშველად სძინავს საქართველოს.

●
დაცქვეტილი გაქვს, ვიცო, ყურები,
მოსწავლესავით მიმწერი და მისმენ...
რომც ვადაბრუნდეს გზაზე ურბი,
გახვალ ბოლომდე
ასე თუ ისე!
რაც ბევრმა იციხ, მასაც ისწავლი,
სიკვიდილის ცელსაც დაუდებ
კისერს...
და მაინც, მაინც, საქმე ის არის, —
გახვალ ბოლომდე
ასე თუ ისე?!

ჩემი ზედისგულსხედავ

ძველებურად ისევ იწვი,
შენებურად ისევ ელავ...
ჩემო ცავ და ჩემო მიწავ,
კაცის ხელისგულისხედავ!

თვალისჩინო, გულისგულო,
ჩემო ჭირო, ჩემო ლხენავ,
შენით უნდა ვიდიდგულო,
ჩემო ხელისგულისხედავ!

ჩემო მზეც და ჩემო მთავრეც,
ჩემო სედღავ, ჩემო ყველავე,
ლექსი ფიცად მიითვალმი,
მართლაც ხელისგულისხედავ!

ძველებურად შენთვის ვყავ და
ძველებურად შენთვის ვდღეავ...

ციხ სინათლს შენით ვცედავ,
ჩემო ხელისგულისხედავ!

მონუსვის ფიქრი

სული მიდავ
ამ ბუნების
მთელითა და ნაწილითა,
ყელდამწვარი ბუღბუღლითა,
სისხლისმსმელი არწივითა,
ეშმაკით და მაცლითა...
სხვისო რა ვი...
მე სიცოცხლეთ,
ამ ხნის ვარ და,
აწი მინდა!..

სკანური ჭული

●
ს. შამგრიანს
დავლობა ღმერთს, —
ძვირფასი
განძი შემონახულა:
საქართველოს
სკანური
თავზე ქული ახურავს.
ერთნაირად ამშვენებს
სვანს, ქართლსაც, გურულსაც...
„კრიმანულსაც“ უხდება,
„ლილეოსაც“, „ურმულსაც“...
ხატავს დიდს და პატარას,
ხატავს უსაშველოდ და
წულსად ისე, ათასი
წლის წინათ რომ შვენოდა.
თავის დროზე თბილია,
თავის დროზე გრილია,
თავზე დაინურავდა
შოთაც, ვაჟაც, ილიაც.
არ აკლია სინდისი,
არ აკლია ნაშუხი,
საკადრისად სიყვარულს
ვერასოდეს ავუსხნი...
ლოცვავ; არსთა განმრიგის
მიადწიე ყურადმი:
საქართველოს
სკანური
ჭული
მუდამ მხურავდეს!

თქოზრი უღაჯონი მოქოზუი

ვლადიმერ
ასლანაშვილი

მთხრობა

მხატვარი
პარლ ფაჩულია

ამ მოულოდნელმა შენგედრამ გუბაში შეაკრთო. თითქოს რაღაც დანაშაულზე წაასწრესო, უცხო კაცს თვალი ვერ გაუსწორა, გვერდი სწრაფად აუარა და გზა განაგრძო.

კაცმა ბიჭს თვალი გააყოლა. მერე თბილგებში შეჭრილ ბილიკს გახედა, ღმერთმა იცის, რას ფიქრობდა, რა უტრიალებდა თავში. იღვა ერთ ადგილზე მილურსმულივით. უცებ, თითქოს ხელი ჰკრესო, ბილიკზე შლენგიანივით შევიარა.

გუბაზს უკან აღარ მოუხედანს. ჭერი ნელა მიდიოდა. კოტა მანძილი რომ გაიარა, გაიქცა. რატომღაც სჭეროდა, რომ სწორედ იმ კაცს შეხვდა, ხონებზე ანკესებით რომ ნაღირბოდა. ნახავდა მოშლილ მახეებს და არ ნაკტიებდა, გაბოროტებული უკან გამოეიდგებოდა. გუბაში ვარბოდა. უხდებოდა, რაბა შეიძლება სწრაფად გასულიდა ტყეს, იმ უცხო კაცისაგან შორს ყოფილიყო.

მისდა გასახარად ტყის დერეფანი უცებ დამთავრდა. გუბაში ერთ პატარა მინდვრიანზე მოხვდა. მინდვრის მუჯღულში პალოზე თოკით გამობმული სანდრო პაპას თითვოლა* სძოვდა. ცხენს თავი მულამდე წამოზრდილ ბალახში ჩაეყო. გრძელი შავი ძეხით ბუხებს იგერიებდა. ფეხის ხმა რომ გაიგონა, ყურბედაცკეტილმა თავი ასწია, გუბაზს გამოხედა, ჩუმად დაიხეხინა და ისევ ბალახს მიეძაღა.

— ხობიბის ყელივით ლამაზი
ჭლი გადმოღვა ბანზედა...
წაილინა გუბაზმა და გაიქცა. წელან ტყეში სიკადა ემღერა და არ გამოუვიდა, ეხლა თვითონვე მოეწონა. მინდვრის სიმღერით ვადაიარა და აზოლტლ თველბექემ შენფრუფარებული ფიცრული ჭიხიკ გამოჩინდა. იმ ჭიხში სანდრო პაპას ჰქონდა ბინა. ირიტაყებდა თუ არა, შეკაზმავდა თავის თრთილას, მხარზე ორლულიან თოფს გადაიკიდებდა და ტყის დასახედად მიდიოდა.

სანდრო პაპა საყარაულოში ეყო. ამას გუბაში აღერევე მიხვდა. პირველად მაშინ, როცა თრთივლა საბალახოზე წახა, მორედა — საყარაულოს ლაზნებით შემოკვეებული ეხოს პატარა ხის კარი ილა რომ დახვდა.

მისი ვარაუდი გამართლდა. საჩენჭი მუწანე ზაკის შარვაღალ-ხალათისა და ჯარისკაცურ ბრახუნა ჩექმებში

გამოწყობილი, კალარა წვერ-ულვაშით დამშენებული ტყისძველი გამოჩინდა. ეხოში შემოსულ ყმაწვილს გამოხედა. იცნო და ვახარებული გამოეგება. ვინც მოვიდა, გულმარჯოსო, შესძახა და ხელი ჩამოართვა.

გუბაზმა საჩენჭი ხის ტახტზე სანოვაგაიანი ჩანთა დალო და ჭიბიდან თბილის ფოთლებში შეხვეული ანკესები ამოიღო, პაპას უჩვენა.

- ნახე, რეუბია?!
- ანკესები? სად ნახე?!
- ტყეში, თბილგებში ბილიკი რომ შედის, იქ ავხსენი. ერთზე მამალი ხობიბი იყო გაბმული, ანკესი ენის უკან ყელში ჰქონდა ამოყრილი. მაშინვე გავათვისუფლე და გავუშვი.
- ძალიან ხომ არ ჰქონდა ყელი დაზიანებული?
- არა, კოტა სისხლი დასდენიდა, თითოთ ამოეუფმინდა!

სანდრო ანკესებს ათვლიერებდა, ჯავრობდა, ველარ ვერევი ტყის ქუჩედგასა და ბრაკონიერებს.

— ბილიკიდან გზაზე რომ გამოვიდა, წინ კილისქედლიანი, გაუპარსავი კაცი შეხვდა. ანკესის მახეები იმის მოწყობილი მეგონა, შევზინდი და გამოვიქეცი, — გამოიტყდა გუბაში.

- კილისქედლიანი, ხომ?
- კი, შავი, გახუნებული ლაბადა ეცას!
- თხლებო ყოფილა!
- თხლებო? ეგ რა სახელია, პაპა, ნამდვილია? — გაეცინა ბიჭს.

— არა, თხლებოს უხვირო კაცს ეძახიან. სხვა დროსაც მყავს ეგ დამპალი ბრაკონიერობაში შენიშნული და მაინც არ იშლის ციგნარსა. — სანდრო უცებ გაჩუმდა, ბიჭს ერთ წამს დააკვირა და ჰკითხა: — მოიც, მოიცო, ეხლა ნახე არა? — პასუს აღარ დაუცადა, ანკესები ხალათის ფართო ჯიბეში ჩაიყარა და საყარაულოში შევიდა, იქიდან თოფი გამოიტყანა, მალე მოვალო, დაუბარა ბიჭს და ტყისკენ გაიქცა.

მთელი დღე ავტობუსებით ნამზავრამა ბიჭმა (ჭერი თბილისიდან — სოფელში, ახლა სოფლიდან — ქეთ ტყე-ღრეში) გადაწყვიტა, ვიდრე პაპა უკან მობრუნდებოდა, საჩენჭი ტახტზე წამოწოლილიყო და დაესვენა, მაგრამ უშვალ ვადიფიქრა. გვერნებოდათ, ვინემ მისდევსო, ისე ვავარდა ტყეში თავქუდმოვლოველი.

იმ ბილიკზე, სადაც ხობიბი გამოჩინდა ანკესიდან, არავინ აღმოჩნდა. გზა განაგრძო და მძამალაო ლაპარაკი გაიგონა. სანდრო პაპა ვილაცის ეღვებოდა. რა

* თრთივლა — თვითად დაწინაწდული წითელი ცხენი.

თქმა უნდა, თხლებოს გამოიყვარდა. მართლაც ის იყო. გუბაზი ახლოს რომ მივიდა, ასეთი სურათი დახვდა: განრისხებულ ტყისმცველს მარცხენა ხელში თოფი ეჭირა, მარჯვენა მოემუშტა და მოზუხულ ქოლისქულიან კაცს ცხვირწინ უტრიალებდა.

— შე ნაგავო, შენი გულისათვის ციხეში როგორ უნდა ჩავვდე, თორემ დაგამტკრევედი მაგ ჩანებს! შე უნამუსო, რატო არ იშლი ტყეში ტურასავით ძრომას, რატო არ იშლი, პა?

— მაპატიე, სანდრო, მაპატიე, რა! — ჩაბნინწული ხმით ლულულებდა ის და ტყისმცველის მუშტს სახეს არიდებდა.

— შარშანაც ხომ დაგიკირე ჩალიან ხევში და კურდღლი წაგართვი! მაშინაც არ იხევწყებოდი, ერთხელაც მაპატიე და ტყეში ვეღარ მნახაო? დაგაიწყდა?

მცველისთვის ჩვენება, უკან-უკან იწეოდა. სანდრომ იფიქრა, გაქცევის აპირებდა. მარჯვენა ხელი თხლებოს ლაბანის გულისპირში სტაცა, მეორე ხელით თოფი გუბაზისკენ გაიწეოდა.

— თოფი დამიჭი, შვილო!

გუბაზმა თოფი გამოართვა. სანდრომ გათავისუფლებული მარცხენით თხლებოს მხრიდან აბგა გადააძრო, გახსნა და შიგ ჩაიხედა. თხლებომ დრო იხელთა და ტყეში ისეთი სისწრაფით შევარდა, ხის ტრტს წამოდებული ქოლის ქული თავიდან გადასძვრა და გამოფრიალებული გუბაზის ფეხებთან დაეცა.

— მოიხდა, მოიხდა, ევე! — ყვიროდა გუბაზი და სიცილით იფულდებოდა.

სანდრო პაპამ აბგიდან თავაწყვეტილი დედალი ხოხობი ამოიღო.

— შეეცდი, ეშმაკი შემიძღა თავში! — ლამის ტირილი დაიწყო თხლებომ.

— ერთხელ შეედი, მეორეჯერ შეეცდი... ვანა რამდენი შეეცდომი შეიძლება ეპატოს კაცს, როდემდე უნდა ვააქრო ნადირ-ფრინველის სინსილა?

— ეხლა გამოშვი და, თუ სხვა დროს მნახა, ნუ დაშინდობ, შესროლე თოფი და გამათავი! — თავს აზრალეზდა თხლებო.

— ეე, როგორც ღორი არ მოიშლის ტლახში გორაობას, ისე შენ ბრაკონიერობას ვერ შეეღვევი. მართლა ვაცეცხლებულ გულზე რომ შემომეფათურაკო, მეორე სასამართლომ კაცად უნდა ჩამითვალოს შენი თავი? მაჩვენე, რა გაქ მაგ აბგაში! — ტყისმცველმა ხელი თხლებოს მხარზე გადაკიდული აბგისკენ წაიღო.

თხლებომ უკან დაიწია, უარესად შეშინდა.

— არაფერი, სანდრო, რა უნდა შეჭონდეს, საჭმელი მიღევს, გარეთ ვასული კაცის ამბავი ხომ იცი, რა გესწავლება!

— მაჩვენე-მეთქი! — უფრო აუწია ხმას ტყისმცველმა.

— მაინც მოუსწრა ავკაცობის ჩაღენა.

ტყისმცველმა პირი იმ მხარეს მიაბრუნა, საითაც თხლებო სირბილით ტყეს მიამტკრევედა და ხმამალა გასძვბა:

— სად წამიხვალ, სადა, დაგიქრ და ყოფას გიტბრებ, შე დამპალო!

— ბილიკზე არც ერთი ანკესი არ დამიტოვებია, ეს ხოხობი საღდა დაიჭირა?! — თქვა გუბაზმა.

— სხვაგანაც გამართავდა მახეებს. აბა, ემად შეინდის ქვეშ შეიხედე, ბილიკი გაღის რამე? — უთხრა სანდრომ.

გუბაზმა მიწის პირამდე დახრილი შეინდის ტოტბაღლა ასწია.

— არის!

— შედე, მახეები მოძებნე!

გუბაზი ბილიკს მიჰყვა და ორ ალაგას ანკესის მახეები ათხვანა.

— ამას კი აღარ ვაპატიებ, უნდა მილიციაში გამოვძახებინო ეგ ტურა. თფუბ, რა ნაშუსარეცხილი კაცი!

— ამბობდა ტყისმცველი და თაფყალი, სისხლისაგან ბუმბულმოთხვრალ ხოხობს სინანულით დასცქეროდა.

— ენა იცის, კრუხობდა. წიწილებიც ჰყავდა!
— მაგ მკვდარ ხოხობსაც მილიციამი წაიღებ? —
იციხა გუბაზმა.

— არა, შეიტანე ტყეში, სადმე დააგდე, ნადირი შე-
კამს!

ბიჭმა თოფი პაპას დაუბრუნა და ხოხობი გამოა-
თვა. ფეხებით თავდაყირა დაიწია, ტყეში შევიდა.
სანდრომ თხოვოს დანატოვარ ანგაში მისივე ქო-
ლის ქუდი ჩაატყა, უკან მიზრუნებულ გუბაზს მისცა,
თან წაიბოლიდა და ღრმად ამოიხვენა.

— სულ ამ დღეში ვარ, ხან ნადირ-ფრინველის და-
საქერად მოძიებდა ვინმე ტყეში, ხან ხევის მოსახერ-
ხად და ასახებდა. ამენეს კიდევ ავუღვივარ; ხომ გავი-
გონია, მეღლის საქათმის კარზე გაუთენდებოდა. არ შე-
იძლება ვინმე თხოვოსავით არ გავაბა კაქანათში.
მაგრამ ეს ტილი, ახალი დარღუდბა რომ გამოვარდა,
რა მენა?

— რა მოხდა, პაპა?!

— გეტყვი! — სანდროს სახე უარსად მოედუნა და
მღვებრად განაგრძო გზა. გვერდით მხარზე აბგავდა-კი-
დებულო გუბაზი მისდევდა. პაპამ რომ თქვა, ეს ტილი,
ახალი დარღუდბა გამოვარდა, მიხვდა, რასაც ნიშ-
ნავდა ეს სიტყვები. ზეგბამ ხომ უფროა გუბაზს: კბი-
ლამთა იტლები, მაგიტომ არის გათოღებულნი და
გატყურებულნი. ამიტომ მოუთმენლად ელოდა, რას
იტყოდა პაპა.

სანდროს დუმდა. თოფი მარცხენა მხარზე გაიღო,
მარჯვლად ხელის თითები ქაშარში ჩაეკო და, თითქოს
საოქროდ დააეწყუნა, ზეგბე მიიღოდა.

ასე უბრაოდ იარეს ტყის პირადღე. მინდვრებზე რომ
გამოვიდნენ, ტყის მცველი შეჩერდა და ბიჭს საყარაუ-
ლის გადაღმა ტყით დაემშვიებოდა, თავმოყვლი მთა
დაიანახა.

— წყლან რომ გიბიხარი, ახალი დარღუდბა გამო-
ვარდა-მეთქი, შეხედე, უხლა აი იმ მთას დაადგეს თვალი!

— კბილამთას?

— ხო, კბილამთას!

გუბაზი მთის დაღუბვაში, როგორც ზეგბამ უთხრა,
ზედ ამოზრდელი ტყის გაჩეხვას გულისხმობდა. ვერ
წარმოედგინა, თუ მთას სხვა საშარშირებაც მოელოდა.
თავისი აზრი პაპას ხმამაღლა გაუზიარა.

— როცა მთას მოსპობენ, ზედ რაც არსებობს; ტყე,
ბალახი, ნადირი, ფრინველი თავისთავად განადგურდება.

— მთა აღარ იქნება? — გაუკვირდა ბიჭს, — მთის
მოსპობა ვის გაუვლია, პაპა!

— ორმოცი, ორმოცდაათი წლის წინათ მართლაც
ძნელი იყო იმის წარმოადგენა, რომ დაეგრძობა და მი-
წასთან გავსწორებინათ იმისთანა მთა, როგორც კბი-
ლამთა, მაშინ არც ტექნიკა იყო საიმისოდ და არც
ინჟინერ სპირდებოდა იგი. დღეს, ჩემი გუბაზ, სულ სხვა
დგომარობაშია. იმისთანა მანქანა-ოარალები გამოიგონა
ადამიანმა, წინ რა დაუდგება! — მიუთქრა პაპამ.

გუბაზმა მაინც კერ გაიკო, რატომ დაანგრევდნენ
მთას.

— რისთვის არის საპირო კბილამთის დანგრევა, მის
ადგილას რამეს ააშენებენ?

— არა, — ხელი გაიჭიაბა ტყისმცველმა, — არაფერი
აშენდება. საჭმე ისაა, შვილი, რომ კბილამთა კირქვის
ქანებისაგან შედგება. კირქვას მრეწველობაში იყენე-
ბენ. მეტალურგიულ, ცემენტისა და ქიმიურ ქარხნებს
სჭირდება. სოფლის მეურნეობასაც. სამშენებლო ბლო-
კებს კირქვით აშენებენ, გზებს ხრეშავენი და ასფალტ-
ხარხავენი. მოსახლეობა კერძო მშენებლობებისათვის
უხილება. მოკლედ. დღეს კირქვაც დიდი მოთხოვნილე-

ბაა. მერტადა, სად უნდა მოიპოვონ ის? ცხადია, სადღაც
კირქვის საბადო. ასეთი საბადო ჩვენს რაიონშიც არის:
კბილამთის იქით. აღმოსავლეთით, კირქვის მოპოვებე-
ლი კარბრებია გამართული. ხვალ წყარკყვან, კბილამთა-
ზეც ავალი და კარბრებსაც გაჩვენებ.

უკვე მრავალი წელია. ანგრევენ და ანგრევენ გო-
რებს, მთებს, ეხილებიან და ეხილებიან კირქვას მტარ-
რებლები, ავტოთვიმცლები. ეხილებიან და პარ-
ტახდება აქარობა. ცივგომობის ამ წაწლი მოუშუ-
შებელი ირა გაუჩნდა. ხვალ ნახავ იმ ადგილს, სადაც
მთებელი და უღმარად გემგონია, უღმარა, რომელიც
კარბრებია და უღმარად გემგონია, უღმარა, რომელიც
მსხვერპლს ჩასაფრებულ ქვეწარმავალივით მძიმე-
მძიმედ მოკოცავს, მოლის შეუქნენვლად, იზრდება სა-
აფრო ღრუბელივით. აბა, წარმოიდგინე, კბილამთის
ადგილზე ადარც მთა, ადარც ტყე... მარტო უღმარა-
სანი გავეჩინებულნი, მზით გავეჩინებულნი თეთრი რიყი-
გესიბოვნება?

— არა! — უმაღ უბასუხა გუბაზმა. მან კბილამთის
ადგილზე ერთ წამს მართლაც ტილადა ქვეული გაუ-
ღამბოვებული სირცხ ქარბრებიდნა.

— რა თქმა უნდა, არ არის სასიამოვნო, — დეთან-
ხმა სანდრო და განაგრძო: — ნეტავი სთფრთხილეს,
ზომიერებს მაინც იჩენდნენ. თითქოს ეს მიწა-წყალი
უქსო იყოს მათთვის და არ ევლავლიდეთ გაუფრთხილ-
დნენ, მომავალ თაობებს შეუნახონ სასლამათი მთა-
ცა და ბავრი, ტყეცა და მუნდარეც... მტრებივით უგუ-
ნურად იქცევიან. უარბებული კირქვა სულ უზრუნოდ
იფანტება, ზედ ფუტ უბასუხა აყრიან ბულდოზერები,
მართავენ ახალ-ახალ კარბრებს, აქოთადა, დიდი მარა-
გათა, სასიკვდილოდ სწორიან მთა-გორებს.

ამ რამდენიმე წლის წინათ ჩვენს რაიონში გერმანე-
ლი სატექნიკური იყენეს სტუმრად. ბავნი ხომ დიდი
წესრბის, საქმის ხალხია. უნახავთ გზებზე გაშლილი
კირქვის ხრეში და გაოცებულან: ეს ხომ ოქროს ფსაია,
როგორ იხეიბებ გზის მოსახრეშაოდ? ულევით ამ ქვეე-
ნად არაფერიცა, გაუფრთხილდით, ნუ დაღუბავთ ცულ-
უბრალოდ ამ ქვირცას ნელლეულსა.

ვინმეს მიუტუნია გულთან იმითი ჩრეცა?

ორი წლის წინათ აქ თბილისიდან კაცი მესტუმრა.
ბიოლოგი ვარო, გამეცნო. კბილამთა იმ კაცმა ფხიტი
მოიარა. ერთ დღეს გახარებული მოვიდა ჩემთან. სახე
უყინოდა. თქვენ არ იცით, რა იშვიათი მცენარე ვიპო-
ვენი? საქართველოში დიდი ხნის წინათ გადაშენებულ
გვეყვანა. წითელ წიგნშია შეტანილი, მაგრამ ავტო, ბა-
ტრონი, კბილამთას შემორჩენიათ. იმ მცენარის სახეც
მიიხარა, დაინაყყადა. მერე უყურაღა „საქართველოს

ბუნებაში“ წერილიც გამოაქვეყნა თავის აღმოჩენაზე. დაანგრევდა ქილაობის, ჩემო ბიჭო, და ეგ შეენარე მოლოდ გაქვერ, მართა სახელი შემორჩება წითელ წიგნს.

გაგულმდე? პირში წყალი ჩავიგუბო? დაანგრევენ მთას და მოისპობა სხვა მცენარეებიც, მიწის პირისაგან აღივსება მთაზე შერჩენილი წარსულ საუბუნება ძეგლი — პატარა ტაძარი, რომელიც ტყის ტყვერი ისეა მიუყუდული, მგონი ჩემს მეტმა არაინც იცის მაგას არსებობა. მეც შენისგვითი გადავიყარე. ვინ ვიცი, რამდენ საილუმოსი ინახავს ქილაობის მიღაობები. მე სად შემიძლია, ბილიკ-ბილიკ, ტყე-ღრე ძროხილი იმათ აღმო-საჩვენად. ამ ორი თვის წინათ სოკეო მუერნაობაში ჩემს უფროსსათან მივედი და გვეუბნები: გავიგე, ქილაობის დაანგრევის უპირებენ-მეთქი!

— მერე, შენ რა?! — მეკითხებიან და გაკვირებულნი შემოძკეპრიან.

— როგორ თუ რა, გაუშნოდება, გაპარტახდება ის ადგილი, მთას შვიათ მცენარეებთან ერთად ტყეს მიაყოლებენ, დაილუბება-მეთქი.

— იცი, რა მითხრეს, შვილო? ეგ ჩვენი საქმე არ არის, ანა რა ქნას რაიონმა, კირქვის დამზადების გეგმები რომ შესარულოს, ტყის ძვლისათვის მტრალურ-გაფულ და ცემენტის ქარხნებს სომ ვერ გააჩერებენო. ამ პასუხით გამომისტუმრეს. არადა, აღწინდელი კარიერები წესიერად რომ დაამუშაონ, უფრო-უტკობად რომ არ ანიაგებდნენ კირქვის სახალს, ნამდვილად ვიცი, სულ ცოტა ოცი წელი მაინც ეყოფოდა ქარხნებსაც და სხვებსაც.

ლაპარაკში მინდორი ისე გაიარეს და საყარაულოში ისე მივადრეს, არ შეუშინებიათ.

სანდრომ შინიდან გუბაზის მოტანილ ჩანთაში ჩაიხედა.

— რა გამოგატანა ბებიაშენმა? ყოჩაღ, მწვანე ლობიო მოუშაზღვია. ძეხვიც არის, ამას, ვაჭკაცო, შენ მოგატომედი ქალაქიანს. შაშ, ვეკიფობი?! მოდი. ხელები გადავიბანოთ. დღის შემოვლილი ვიყავი, ტან-ტრეც ტარებით ცხენი დაეღალე, დღლას აქეთ ლუქმა არ ჩამიდგია პირში.

სანდრომ საჩხის სვეტზე ალუბინის დაკიდებულ პირსაბანო დოქიდან წყალი ჩაასხა, ხელები დაიბანა და გუბაზს ადგილი დაუთმო. თვითონ ტახტთან დადგმულ, გაურანდავი ფიკრებით გაკეთებულ მაგიდაზე ჩანთიდან სანოვაგე ამოაწყო, ძეხვს დასუნა, მოეწონა, სწორედ ისეთია, მე რომ მიყვარსო.

გუბაზმა არ შოიდა, პაპას ხათრით მაინც მიუჯდა მაგიდას.

- უძალოდ როდემდე იქნები, პაპა?
- ვითხრა ბებიაშენმა, რომ მომიკლეს?
- შიონტას!
- ვიღაცას საყარაულის ეზოში, აგერ იქით, სკები რომ აწყვია, მოწამლული ხორცის ნაჭრები გადმოეყარა, მაგით იყარეს ჩემზე ჯავრი!
- რა ჯავრი ჰქონდათ ამისთანა?!
- ამ ზამთარს ერთი შემოსი ქურდი დავიკვირე. ბრიყვი, ჯირკვითი გაუთლელი ახალგაზრდა იყო. ცულის მოცემა არ უნდოდა, არ შემორჩიდებოდა. პირიქით, იმუქრებოდა. იცოდა, თოვს ტყუილად ვეუბრები და გათამაზდა. საცემრადიც გამოიჩინა ჩემზეც. ქორიამ უცებ შეთუყვდა და ხელში ეცა. უპიანა. ძლივს მოვაცილე, თორემ ჩულოვით დაფესკავდა. გავიდა რამდენიმე დღე და ქორია ეზოში მკვდარი ვიპოვევ.
- ის ძალი რატომ არ მოკვავს?

- ბებიაშენს რომ შეეხიზნა?
- კარგი ძალი ჩანს, გონიერი. დამინახა თუ არა, მაშინვე გამიშინაურდა.

— ტყეში უძალოდ ყოფნა ძნელია. ჭორია მეგობარივით შეგვდა. ორ-სამ დღეში წამოვიყვან. ერთხელ დაეტყუეს, კურდღელი დახვარო და მოეტანა. ხელში აღვირი მიქარა, წელზე მაგარად გადავკარი და დავკვილე კიდევ. შეშინდა, წაგწყავით გაფრთხა. წავიდა და წაიდა. ოთხი დღე დაიკარგა. დადვითხა და დავეძებდი. მთელი ეს არემთელი მოვთავ, მოვიკითხე კარიერებზე. ვიყავი მსხვერველბობის ფერმებში. მაინც ვერ ვიპოვევ. მეხუთე დღეს სოფელში წავიდი. ჭორია სახლში დამხვდა, კიბის ქვეშ მთლად გასაცოდავილი იწვია. საღა პწონდა ის მშხინავეი შავი მუწევი, კუჭისისაგან ბეჭვი დაპყავოდა. რომ დავეძახე, თავი წამოსწია, ნაღვლიანდ შემომხვდა და მიღვეე ამარდა თავი, დრუნჩი ლაქვში დაძალა.

— საცო, რა დავმართა ამ ძალს, მეოთხე დღეა, აქ არის, თავი რათ ვაგანება? წევს შიშვირი კიბის ქვეშ, არც ჰმას, არც ხმას იღებს, მაგის ყუფა არ გამოიზონია, ავიღებო არ არისო? — კითხვა ბებიაშენმა.

ვეუთარი, რაც მოხდა. მერე უფრო ახლოს მივედი ქორიასთან. თავზე ხელი გადავუსვი, მივეფერე, მახადრე-მეთქი, ვეზურულეობილი, ისე მკაცრად არ უნდა დამესიყვე-მეთქი. ვატყობდი, სიამოვნებდა ჩემი მოვე-

რება. თავი ასწია, კელი გააქიციანა, სიხარულის ნაპერწკლები აუციმიცოდა თვალებში. ბებიაშენმა ხორცის ნაჭერი მოძეცა, უხეცვ, იქნებ უკმოსო. გამომართვა ხელიდან, წაშში გადაყალაა. მოკალდე, შეგრიობით. იმის შემდგე ჭორია აღორ დამიტუქსია, არც იმისთანა რამ გაუკეთებია, რომ გაგწყრომობი.

საუბრალო მორტოციკლის ხმამ შეწყვეტინათ. ტყიდან ტრახტებით მწოვედ შინისდვირი, ძარიანი მორტოციკლი გამოვიდა. მინდორი სწრაფად გადმოიარა და საყარაულოს ეზოს კართან გაჩერდა. მორტოციკლიდან ორნი გადმოვიციენ. ის, ვინც მორტოციკლის საქვს მართავდა, მილიციის ფორმიანი, საშუალო სიმაღლის შავფეხავმა კაცი იყო; მეორე, მორტოციკლის ძარში რომ იქნა — ლურჯ კოსტრუქში გამოწყობილი ახალგაზრდა კაცი გასალდა. ხელში წვრილი ნიკელის სასტეტებით და პრიალა საკეტებით დამშვენებულ „ნაიბომატი“ ეკი-რა.

- ვინ არიან? — ჰკითხა გუბაზმა პაპას.
- ერთი ჩვენი უბნის ინსპექტორია, მეორე არ

ვიცნობ! — უბასუხა სანდრომ და სტუმრების შესაგებულ ტახტიდან წამოღდა.

— აჰა ხარ, სანდრო? გამარჯობა! — შორიდანვე მიესალმა ტყისმცველს უზოში შემოსული უზნის ინსპექტორი.

— გავიმარჯოს, კარლო, გავიმარჯოს! — მაშინვე გაეხმინა სანდრო და მოსულებს ხელი ჩამოართვა.

კარლომ ახალგაზრდა კაცისკენ თავი გადაიქნია:

— ეს რაათინის პროკურატურიდან არის, გამომძიებელია, შენთან საქმე აქვს.

— ჩემთან? რა მკერის გამოსაძიებელი, ხალხო, რა ამბავია?! — გაიკვირვა სანდრომ და გვიცინა. ეგონა, ინსპექტორი ხუმრობდა. აინუნძო არ ჩაადლო მისი ნათქვამი და ორივე სუფრასთან მიიწვია, მობრძანდით, დავიწვით, სტუმარი ღვთისაა.

გუბაზმა ტახტზე ადგილი დაუთმო სტუმრებს, საყარაულოდ სკამი გამოიტანა და მოკვირთან დაჯდა.

კარლომ ბიჭს ხელი გაუწოდა ჩამოსართმევად.

— შენი შვილიშვილი იქნება, სანდრო!

— ხო, დღეს ჩამოვიდა ქალაქიდან. კარლო, გატეხეთ პური, სასმელზე უკაცრავად ვარ, ცივ წყალს მოგართმევთ.

ინსპექტორმა ტყისმცველს თვალით გამომძიებელზე ანიშნა.

— შაბატით, თქვენი სახელი არ ვიცი, შვილო, — სანდრო პასუხის მოლოდინში გამომძიებელს შეაჩერდა.

— აჰ მე პურის საჭმელად არ მოგსულვარ, რასაც შეგეკითხებით, იმაზე მიპასუხეთ! — ისე მკაცრად თქვა გამომძიებელმა, ტყისმცველს მეტეხერ ბლაც სახელი უკითხავს, აღარც პურის ქამა შეუღავაზებია.

— ეეთიო, ბატონო, შემეკითხეთ! — ტყისმცველმა ხელში შემორჩენილი პურის ლუქმა მაგდაღებ დაღო.

კარლოს შიდა, შიმშილმა სირცხვილი არ იცისო, თქვა სიცილით და მაგიდიდან ძეხვის ნაქერი და პური აიღო.

გამომძიებელი შავვერემანი იყო. მსხვილი წარბები, წარბებსშუა ნაოჭი, სივამდრისაგან შევარდნილი ლოყები და მაგარდ მოკეფული ტუჩები მკაცრ შესახედობას აძლევდა. მან „ღობლურები“ საკეტები გააჩხაკუნა, გახსნა და იქიდან ქალაღი ამოიღო, პასტის კალამი მოიმარჯვა.

— შვილო, არ შეიძლება, ჯერ გამაგებინო, რა მიზეზმა მოგაყვანა აქ, რა დანაშაული მიმიძღვის? — ჰკითხა საწყურად გამზადებულ გამომძიებელს სანდრომ.

— მაკალო, მოქალაქე, — შეუტია გამომძიებელმა ტყისმცველს, — შენ მარტო კოთხებზე ვამოქცე ასახე.

— კარგი, ბატონო, ბრძანეთ! — თქვა სანდრომ და პურის ჰაბით ვართულ კარლს გადახვდა.

— გაიგივან, კინაღამ კაცი შემოგვეღობო! — გამომძიებლის მაგიერ კარლომ ვააცნო მიზეზი.

— მეი, კაცი! — გაუკვირდა სანდროს და გაოცებინაგან ორივე ხელი განზე გაშალა, ეს რა შესისო.

— პროკურატურაში საჩივარია შემოსული, სამი კაცი გიჩიოს, — მკაცრად თქვა გამომძიებელმა.

— პროკურატურაში ჩემზე საჩივარი! — ჩაფიქრდა სანდრო, ჰალარა თავიდან განუწყრელი ნაბთის ქული მოინახლა. ხელი საჭირებზე ჩამოისვა. თითები ოფლმა დაუსველა. ვინ სამი კაცი უჩიოდა? — ფიქრობდა და ვერ მოეგონა. არც გამომძიებელი ჩჯარობდა მათი ვინაობის გამგებლას.

გუბაზი თვალს არ აცილებდა შაპას. დაუთკებელ სურვილს გასწვრიოდა, დაწყვილებით ვაგეო, ვინ ან რას უჩიოდნენ სანდრო შაპას, რატომ იქცეოდა მკაცრად

გამომძიებელი, რომელმაც თავისი ქედნალობით მოსვლისთანავე ცუდი შთაბეჭდილება მოახდინა ემპაწვილებზე.

— ჰოო, ვიცი, ვიცი, ვინც მიჩივლებდნენ! — წამოიძახა სანდრომ და შუბლი გაეხსნა, გაიღმა კიდევ: — მეგონა, რა ამბავია-მეთე, ე მაგისტვის ამ სიმორბეზე წამოხვედით, არ გეზარებოდით?!

— რაო: არ გეზარებოდითო? — გაჯავრდა გამომძიებელი.

ბელი, — ციხეში რომ ჩაავყუდებ, მაგრე არხინად აღარ ილბაძრავებ!

შეკარამ ტყისმცველს ნირი ვერ შეუცვალა.

— რა წინასწარი იმუქრები, კაცი, ჯერ გაარკვიებტყუნ-მართალი, მერე მოყევი შექარას. შარშანაც მიჩივლა ორმა ბრაკონიერმა, ცილი დამწამეს, ჩვენი დასოცვა უნდოდაო, მაგარდ არ ვაუუიდათ ფანდი. აჰ, ჩემო მშაო, ცოტა მარჯვედ რომ არ მოვიქცე, ტყისა და ნადირაფრინველის ქურდი იმისთანაა, არ დაშინდობს, ცოცხლად შეჭკამს.

— მქარა! — მკაცრად შეაწყვეტინა გამომძიებელმა, — თქვენი გვარია?

— ინაშვილი!

— სახელი?

— სანდრო!

— მამის სახელი?

— რაქდნის ძე.

გამომძიებელმა მთელი ბიოგრაფია გამოჰკითხა სანდროს და დიდი გულმოდგინებით ჩაიწერა.

— მოყვეით, სად და რა ვითარებაში ესროლეთ თოფი, — გამოძიებელმა „დოლომატიდან“ ფოთელი მეღვინე რეზოლუციადღებულ რევოლუციურ ფურცელი ამოიღო და წაწერა დახედა, — მოქალაქე ნომრები შერბადინის ძე მოსვალის.

სანდრომ მარჯვენა ხელი მაღლა ასწია და უფრის ნიშნად ჰაერში გაიჭვინა.

- მაგ კაცს არ ვიცნობ!
- ესლა არა თქვი, ვიცი, ვინც მიჩივლაო!
- იმათი არც გვარი ვიცი, არც სახელი, არც თოფი მისკრია!

— კარგი, არც იცნობ, არც არავისთვის თოფი ვიწვრია. არა? — გამოძიებელმა რაველის ფურცელზე თითო დაღლი — დაუფრე ყურით: „...ამხ. პროკურორი, მოგახსენებთ, რომ ა/წ. 17 მისის მე (ესა და ეს), კიდევ ორი ჩემი მეგობარი (ესენი და ესენი) ბუნებრივ პურის საკმელად წაყველით. მაგრამ ტყისმცველმა სანდრო რაველდის ძე იმ შეშვამმა, მესასხელად რკინის კეტმა დასვენების საათები ჩავიგოვარა. ცხლამდ გაჩენის დღე გავწყვედინა. ტყეში პურის ჰამა არ შეიძლება, გამოძეულბდა წავსულიყავით. ვეხევეთო, ველოჩეთ, ხეებს არაფერს დავეშვებოთ, ერთ ტრტსაც არ მოვტეხო, არ მოგვისძინა. შევადო ქვა და შეუფერია თავი, მოხვედომწინდა-გინების და მოვიგვიფერა ორლულიანი თოფი. ჩვენც ხალხი ვიყავით, ველორ გაუჭედილი იმდენ უსამართლობას, ლანძღვას, ცოტა დაღუპული გვექონდა, ავღვლივით, გვიწოდოდა თოფი წაგვიტომია, რომ ცოდობდა არ დატრილდებულყოფი და გავიფრეო მაგისყვი. რააო? ვის უთვდავთო, — დაგვეყვილა და ჩემზე დამძინებულბდა თოფმა იქება. სამეღვინეო, ამქო, ტყეშია ქმლიდ გახვირბა და ვადამამორო თავიდან. ამის შემდეგ ტყეში რა გაგახვირბობა, ხომ არ დავეხოცინებოვით. ავღვივით და წაშაველივით.

ამს, პროკურორი, ვახოვით გამოძიებით აღნიშნული მდგომარეობა და დამამამვე კახონის მიელი სიმკაცრით დასაჯო.

მომიზანინ ესა და ეს“.

- გამომძიებელი სანდროს მიამჯობდა.
- რას იტყვიო?
- უფროს ტყეულის კაცი ვერ მოიგონებეს! — მშვიდლად თქვა ტყისმცველმა და გამოძიებელს თვლი თვალში გაუყარა. — ყმამყვილო, შენ გჯერა, რაც მინდ წერიოა? გამოძიებელმა თოფის წაშალოვით იფრეთქა, სახე წაშალოვით.

— ვინ არის თქვენი ყმამყვილო? ჩერ ევ ერთი, და მეორე: მიასუსხეთი კოხივახე: ესროლეთ თუ არა თოფი მოქალაქე მოსვალის?

- სანდროს ნაბღის ქული ადარ დაუხურავს. ტახტზე გვერდით მოიღო და დასტურის ნიშნად თავი დიპნია, რაამც გუზაში გააკვირვა და შეაშინა კიდევ:
- თოფი ვაგისროლე, მამ, ვაგისროლე!
- ესე იგი არ უარყოფით! — სახე გამოუტოცხლდა გამოძიებელმა.
- რათ უნდა უარყო, ვაგისროლე, მაგრამ...
- რალა მაგრამ, გამოძიებელი, რომ მოსვალის თოფი დაუმიწხნეთ და ესროლეთ კიდევ.
- არა, მოსვალის თოფი ვიღაც ჭანდაბა, არც თოფი დამძინებია, არც მისკრია!
- ვადამრევს ეს კაცი, — წამოიძახა გამოძიებელმა და ჭაგისროვდა სახეზე სისხლი მოაწყვა. — ხან ისე ამბობს, ხან ეკვ!
- სანდრო მანც თავისახე იღვა, ნირი არ შეუტყვილა.
- მე ძარი ვასავებალ ვამბობ. თოფი არავისთვის მის-

ვრია, მაგრამ საცემრად რომ წიწიეს ჩემზე, შესაბამისლად მაღლა ვაგისროლე, ტყეში ხეს ეხლაც ენწნება ჩემი თოფის ნატყვიარია!

- ინსპექტორს ჰამა მოთავებინა. მოაჯიროთან გუზაზის გვერდით იღვა. — მართლა საქეიფოდ იყენენ ის სანძი? — სანდროს ჰკითხა.

— არა, კაცი, — თავი გააქანია ტყისმცველმა, — საქეიფოდ ეს არა, საკარფანჯრე ფიცარი უნდა ჩამოხვირბოთ, მუხებზე იმისთვის სკიორებოვით. რაც ამ ქვალბდში არა სწერია? — სანდრომ თითო გამოძიებლისკენ გაიშვირა. — ტყეულო, ერთი მოკუნეტი სიმართლე არ ურუგია. ან საიდან მოიგონეს მავდენი სიცრუე. თავზე რომ დავადღევი, ერთი ზობამ მუხა „ღრუბობა“ უყვე წაგვეკვიტოს. დავხედე და გული მეტრანა, ან წალოვბდა ნახარხე ხე ამ წუთში მოესპოთ. ეს რა გეჭინათ, ჩად მოსკევირით, თქვე წამესმულბდა. უგულბოა. წაფით. გამეჭვინტე აქედან, თორემ არ ვიცი, რას გიზამთ-მეთო, აი, ამ მავდის რამე ემისმს ისე იმათ ვერაფერი შევასმინე, ხან ფულით სცადეს ჩემი დაყოლიება, ხან პურ-მართლი, ოთხი მუხა კიდევ მოგახანებინეთი. როცა ნახეს, ვერ გამტებდნენ, მეჭარას მოაკყენენ. ერთი მთავანი, ცხვირი ეცხთან ჩამტყრულივით ჰქონდა, ცულ-მოდერბულე წამოვიდა ჩემძენ. შევეფრიანდელ, რით უნდა დამეყვა თავი, როცა გვერდით მაღლიც არა მყავდა, არდა გამობოტებულ კაცი არ ჩაიღდეს. რომ მოვეყვილო, ისე ვადამავდებდნენ ტყეში, ჩემს ასავალ-დასავალს ვერაინე გაიგებდა. შენ რომ ყფილიყავი, კარო, რას იზამდე, ცულს თავს შეუჭედიო? თოფი ორლულიანი მაქ. პირველი მაღლა, ჰაერში ვისროლე: თუ ერთი ნაბიჭსაც ვაღწოდვამ ჩემძენ, მეორე ტყეია შენ მოგხვდებდა-მეთო. მუქარამ ვაჭრა, მკენიანიარევი ვაჩირდა, სხვებსაც გაუტყდათ იტიბარო, წამოკრთეს თავიანი თულები და წვაიდნენ.

— ხოდა, სანდრო, რაღო აქტი არ შევადგენ და მილიცაში არ მონდრე, მაშინ გეგინ ვაღარ იჩივლებდნენ. ხომ ვაგოფონია, ვალბა შევადგე, ვამოლმა შეგჩრებაო! — დამრბოვლური ტონით უთხრა ტყისმცველს ინსპექტორმა.

— აქტი ვისთვის შემედვინა, კაცი, გვარი არ აწერიათ შეუბლზე და სახელი, მე არ ვიცნობ, თითონ არ მეუნებინან. თანაც ესეთი ამბები ტყეში სზირად ხდებმა რომელ ერთს ვეჩივრო, მამო, რომელ ერთს. რატომ თითონ არ უნდა ესმოდი, რომ უნებართვოდ ტყეში ხის მოჭრა, ისიც მუხისა, არ შეიძლება, აგრძობულია. ომის წლებში ეს არემარე მთოლად განიანახლეთი იყო, ძლიეს წამოზიარდა ტყე, გამარჯვდა მუხა. დიდრინი მუხები თითო-ორალა შემოჩრინილი და იმასაც ქურულალად ჰქონან, ანდაგურებენ. მაშ არ დაეუშალო? აი წელანაც ხობებზე ანეკეითი მონადირე ბრაკონიერი დაეკვირეთ!

— ანეკეითი? — გაუყვირა კარლოს. — ანეკეითით თევზ იჭერენ, ევ რალა მოუგონიაო!

ტყისმცველმა ძაფეზიმბული და სიმინდწამომცული ანეკეითი კარლოს უჩვენა.

— ერთი ხობობი, აი, აქ არის ბოჭი, მაგან გამოხსნა ანეკეითი, მეორე თავწყავეტილი ხობობი იმ არაკეს აბგამე უკვირებო, — სანდრომ გამოძიებელს თხლვპოს სისხლით დალაქული აბგა და შიგ ჩაქყუნული ქილის ქული უჩვენა. — გაგვეყვა, ტყეში ნადირივით შევარდა. ხვალე იქნებ იმანაც მიჩივლოს, ტყისმცველმა აბგა და ქული ყჩაჩილოვით წამარბოყო, იქნებმა მავზზე მომღონ შარო.

— კარგი, რაც მოყვიე. დაგვიჩერებ. მაგრამ ეს რალაა?

— გამოძიებულმა ისევ „დობლობის“ საკეტები ააჩაყუნა და გავითხოვ გახვეული ბაჭრით ნაწყოები, ლურჯი სპორტული ქუდი ამოიღო. ქუდს შალა გადნაქერთან სახერტი ჰქონდა, გამოძიებულმა შივ კალამი გაყო. — მოწვეული ამტკიცებენ, რომ ქუდი შენი თთვის ტყვიით არის გახვეული.

გამომძიებელმა მოწვევების ხელმოწერით ორი სხვა ჩვენებაც ამოაგვირგინა „დობლობის“.

— მეოლე, ვინა გყავს მოწვე და, ჩემი კუდილი. მერე ტყვილიად ნაჯღანებს უნდა დაუჯერო? — უკვე მოთმინებას კარგავდა ტყვისმცველი, გუბაზისა ერთდებოდა, თორემ აქამდე გამოძიებულს საყარაულოდანი დაითხოვდა. ბიჭის ხათრით ნერვები მოთოჯა და წყნარად თქვა:

— იმ ქურდებს უჯერებ, ლამის ცულით თავი გამოხეთქეს და მე, სახეშეწიფო დოვლათის მცველს არ მიჯერებ?

- ქურდს მოწვევები ჰყავს, შენ ვინა გყავს მოწვე?
- იქნებ მეც ვყავს?!
- გამომძიებელმა კალამი მოიმარჯვა დასაწერად.
- დასაბელო!
- ტყეშელაშვილი.
- სახელი?
- თელა.
- მამის სახელი?

- თელას ძე.
- სად ცხოვრობს?
- ტყეში, ბატონო!
- რაო, ტყეში?
- დიახ, სწორედ იმ ადგილას ცხოვრობს, სადაც

ტყის ქურდების შესაწინებლად თოფი ვისროლე, თელას ახლაც ამჩნევია ნატყვიარი!

გამომძიებელი მიხვდა, რა მოწვე ელაპარაკებოდა ტყვისმცველი. ეს რა მკაფიარო, მთლად გადართი, გამბარუნებელი ფეხზე წამოხტა, ქუდი, ქვალღები და კალამი „დობლობაში“ ჩაყარა.

— არ ვაპირებ ჩემს მასხრად ავღვილო, ინაშვილო, მობრძანდები პროკურატურაში და იმ სხვაწარად ავლაპარაკებ.

ვაგულასებული გამოძიებელი ებოში ტყვიასავეთ გავარდა, თავის ქნევით და ჩუმი სიცილით მიპყვა ინსპექტორი.

— თოფი ჩამოართვი და წამოიღე! — უკანმოუხედავად, ინსპექტორის გასაგონად ხმაშალა თქვა გამოძიებელმა.

ტყვისმცველმა საყარაულოდანი ორულლიანი თოფი უთქმელიად გამოიტანა და კაროს მისცა. გულმა მაინც არ მოუღმინა და მიტოციკოს ძაწაში ჩამჯდარ განაწყენებულ გამოძიებულს გასძახა:

— წუ იმუქრები, ყმწვილო, რაც აქ მოისმინე, იქაც იმას ვილაპარაკებ, შენ რაინის კეტს არ იცნობ, სიმართლისთვის ქვეყნის კიდმდე წავა!

კარლმ თოფი გამოძიებულს ფეხებზეა ჩაუღო და მიტოციკლი დაიჭო, გუბაზს გამოხედა, გამოშვილობების ნიშნად ხელი შალა ასწია და საუკე მინდრისკენ შეაბარუნა, რატომღაც ეცინებოდა.

— ახალი გამოძიებელი გამოძიებელი ჩანს. სულელი. ფულებით ექნება უმალესი დამთავრებული. მოდი და მაგისთანას ანდე პაროსანი კაცის ბედი! — სანდრო ისევ მაგდის მიუჯდა. პურის ლუკმა შეწანელობოში ამოავლო, პირში ჩაიღო და უგემურად დაღევა.

სადილობას მობრძანენ. სუფრა შილაგ-შოლაგას. სანდრომ საყარაულოდანი ფუტკრისაგან დამცავი პირბაღი, რამდენიმე ერთმანეთზე დაწყობილი ფიჭინაშებელი ჩარჩო გამოიტანა, გუბაზს მისცა და უთხრა:

— საფუტკრეში წაიღე, მეც ეხლცეე მოვალ. ოთხი მწვანედ შეღებილი სკა, საყარაულოს წინ, ხის ლატნებით შემოხლულული ეზოს ერთ მხარეს, მზის გულიან ადგილზე იყო გვერდიაგვერდ ჩარჩოებული. გუბაზი სკების შორიახლო გაიხერდა. სკებს ფუტკარი ეხვეოდა, პერში მათი გამბული ზუზუნის ისმოდა.

მარშან პაპას ერთი სკა ჰქონდა. იმან და გუბაზმა ტყეში წიფლის ზროზე ფუტკრის ნაყარი იპოვეს. პაპამ წვერილითოლა ხის ტოტებისაგან პატარა ცოცხი გააკეთა. ზროს ვედრო შეუშვირა, ცოცხი ფრთხილად ჩამოსუვა და საყარი მზილით ვედროში ჩააცივდა. ვიდრე ფუტკარი აშვებოდა, გუბაზმა სანდრო პაპას ხაქის ხალათი ვედროს წააფარა.

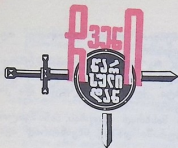
პაპამ მარშანეც ერთი სკა ორად გაყო. წლებულს, გაზაფხულზე კი ორი ოთხად უქცევია.

სანდრომ ანთებული საბოლბელო მოიტანა.

— ჩარჩოები აი აქ, სკასთან მიყავდე, პირბაღე გაიკეთე და საბოლბელო იღე. როცა გეტყვი, ფუტკრებს მაშინ დაუბოლე. — უთხრა გუბაზს.

ბიჭმა პირბაღე ჩამოიკცა თავზე, თეთონ სანდრომ უპირბაღოდ, უშიშრად ერთ სკას სახურავი მოხადა, წიგნებით გვერდიაგვერდ ჩაწყობილ ჩარჩოებს დაფარებული თხელი ტილოს ნაჭერი ფრთხილად გადააბრო.

ფუტკრები ჩარჩოებსშუა სწრაფად ამოცოცდნენ. თითო-ოროლა აფრინდა, სკის თავზე ბრაზინად აზუზუნდა.

მიქელ- მთხინე 3370

არაბმა სარდალმა აბულ კასიმმა ჯერ საქართველოს სამხრეთი კარი, სომხეთი აახრია და პირისაგან მიწის აღდავა ქლაჟი დღინი, მეურ კი დიდი ლაშქრით შემოიჭრა მესხეთ-ჯავახეთში და ვარს შემოადგა ყვესიციხენი, სადაც გურგენ ერისთავთ-ერისთავი იყო გამაგრებული თავისი აზნაურებით. მათ შორის იყო მიქელ-გობრონ ჭავჭავაძე.

არაბები აქრავდ იყვნენ შვიარაღებულნი, აქრავდებოდა დაპქონდათ მშვილდისრები, ფლაკიანები და კობოლები, მაგრამ მხნედ იყვნენ ცხოვრავნი. ბევრი არაბი ამოხოცეს ციხიდან ნასროლი ისრებით. ოცდარვა დღის განმავლობაში ქართველები ლომებოვით აბრძოდნენ. მიქელ-გობრონი, რომ იტყვიან, ბრძოლის ტრფიალი იყო, ყველას გმირული ბრძოლის მგავალით აძლევდა. უცნობი ქართველი მჭერლის სიტყვით, „ბრძოლა მას ფიცხელსა მხნე იქმნეს ციხივანი იგი და დაპხოცეს ბრძოლითა და დაპყრდნეს ხორცი მათთა, ვითარცა სკორესა ქუეყანასა. ხოლო მათ ყოველთა უწინარეს იბოვა სიმნითა ნეტარი გობრონ და ძალი ბრძოლისა მისისა ყოველსა მას სიმრავლესა ზედა საცნაურ იყო. სახელი იცულა... ამას პირველად მიქელ და მეგრე გობრონ, რომელი ესმინა მეფესა და დავსწავა სიტყუად გობრონ და სასმენელთა ეოცებოდა და გულსა გამოიწერა, რამეთუ ტრფიალებითა ძლიერად ბრძოლისა და ახოვნებისა მისისათვის“.

შეთქვენენ ქართველნი, მტერამ წვალი ვადაგვიკეტა, სადაცა ციხე დაეცემა, სიკვლით ან გამარჯვებოა. აღმართეს შუბები და სატყერები.

ორას მებრძოლს წარუძღვა გობრონი. „გამოვლეს დარანი ციხისა, ეკვითნენ პირისპირ მტერსა“. გობრონმა გმირული ბრძოლით გააცვირვა მტერიცა და მოყვარეც. თვით აბულ კასიმაც იხილა თურმე გობრონის ბრძოლა და გაევირა დიდად. ბევრი ქართველი შეაკვდა მტერს, მხოლოდ მცირე გუნდი და გობრონიც ტყვედ იგლო მტერმა. სარდალის ბრძანებით, წამებით უნდა დაეხოცათ გობრონის თანამებრძოლნი.

არაბი სარდალი გაევირგებულნი უტყუარდა წარმოსადგე, ახოვან ვაეკაცს. ბოლოს შეინანა თურმე სარდალმა — ციღოთა ასეთი ახალგაზრდა ვაეკაცის სიკვდილი და ბრძანა, გობრონი ახლოს მიეყვანათ. გობრონი ისეთივე შეუვალი და მტკიცე იყო, როგორც ბრძოლის დროს. აბულ კასიმმა გობრონს უთხრა: „მეწყალის მე სიკეთე სიკაბუტისა შენისა და მშურის სიკვდილისათვის მხედრობაი შენი, რომელი სახელონი ხარ წინაშე ჩუენისა. და აწ ვითარცა შეილსა საყურელსა ვასწავებ შენ, დაუტყვე უჯუღურებისა შენისა სჯული, რომელთა ვერა ირგეს მოყუსთა შენთა, და აღიარე ქეშმარტიც სჯული ხელმწიფისა ჩუენისა, რომელსა ამპოჩილებულნი ხარ ყოველი, და... მოგე შენ პალატი, კარვები, მონები, ტაძარი, აქლემები, საქურველთა შენეირთა სიმრავლე, და გყო შენ ვითარცა ერთი ჩრეულთა ჩემთავანი, საყურელი იყო ჩემ წინაშე და პატივციემუდ ყოველთა ამითენ ლაშქართა“.

გობრონმა მტრის რჩევა შორს დაივირა და პასუხად მიუღო: ნუ მიძულეხ, დაეტოვო ჩემი სჯული; მე

ბატონობის ქვეშ ყოფნა არ მინდა. აბიტომ უნდა მომკლით? აბულ კასიმმა ამას არ მოელოდა. ფიქრობდა, კაბუტია და მისე მოტყუდებო, მაგრამ იხილა რა მიქელ-გობრონის ვაეკაცობა, ბრძანა, წაიყვანეთ და ჯერ თავისიანებმე აჩვენეთ, მეტე აჩვენეთ ჩემი ძვირფასი პალატები და კარვები და დაარწმუნეთ, რომ მიეცემ ყოველივეს. იქნებ მოიხილონ გული და მოიქცეონ ჩვენს სჯულზეო. ბრძანება აღსარულს. გობრონი კვლავ სარდალს წარუდგინეს.

— რა ირჩიე? — კითხვა სარდალმა.

— მე პირველადე გითხარ ჩემი სათქმელი, — მიუღო ვიბრმა.

აღშფოთდა აბულ კასიმმა, მაგრამ მიანიც შეიკავა თავი და ბრძანება გასცა: ეტყუება, მაგან არ იცის ჭირი სიკვდილისა; წაიყვანეთ, მის თვალწინ აწამეთ და დახოცეთ მისი თანამებრძოლნი და მეტე მოიყვანეთო.

არაბებმა გობრონის თვალწინ აწამეს და დახოცეს ქართველნი. გული ეძულდებოდა გმირს, მაგრამ ქელის მოხრას მიანიც არ აპირებდა.

როცა ეს ნახეს არაბებმა, ხელფეხი შეუტარეს, მიწაზე დაადგეს, მახვილი ჩასცეს. სისხლმა იფეთქა. გობრონი მათიკლიდან, როგორც იყო ხელი გამოთავისუფლა, სისხლით შეურღელა და შეუბლზე ჯვარი გამოისახა.

გმირი ისევე აბულ კასიმს მიჰგავრეს. ნახა თუ არა ნაწამები გობრონი, გულში შეიბრალა და ბრძანა: უხმეთ მჭერნალებს, მოარჩინონ წამებულნი.

გობრონმა ხელი აღმართა—მტრისაგან შეწყალეხას არ მივიღებო.

ახლა კი მართლა გადაწყდა მიქელ-გობრონის ბედი. მოისხლე მტრის ხელით დაიღუპა გმირი. სარდალის ბრძანებით მას თავი მოკეთეს. ხალხმა დიდხანს იგლოვა თავისი შვილი და შთამომავლობას გადასცა ამბავი გმირისა, რომელმაც ქელი არ მოიღვრია საძულველი მტრის წინაშე. მტკიცედ და გამირულად დიდოცა თავისი სამშობლო და ქართველობა.

3333333 სიდავონიძე

ყუღვა

პეტრე
პაპაშვილი

მხატვარი
თემურ შხინიძე

მ თ ბ რ კ ა ა

— ადექი, ჩემო გვრიტო!.. ადექი, დედამ მოგკამოს სატყვიარაი! — დილაღრიანდ დაუწყო დედამ გაღვიძება პატარა გავას.

გავამ ვერაფერი ვაიო. მხარი იცვალა და ძილი განაგრძო.

— გავა, შვილო, გაიღვიძე, დედა გენაცვალოს გაიღვიძე, ჩემო იმედო და ჩემო სიხარულო!

— ჰაია! — გაიხშორა გავამ და ცქვლე ხვრინვა განავიძო.

— ადექი, შვილო, შერე მზე ამოვა და ბურჯაკები დაგესიციხებიან.

— თაგი დამანებე! — ჩაილაპარაკა ძილბურანში და ცქვლე ტუჩები გააცმაცუნა ახალი რაღაცის სათქმელად.

შუბლზე შეწუხების ნაოჭები გაუჩნდა დედას, სამაგიეროდ ხმა უფრო დაუბრილდა და თანაც ტირილხარვეცი კილო შეერია.

— გაიღვიძე, ჩემო გავა!.. გაიღვიძე, თავს შემოგველე!.. გაიღვიძე, ჩემო წინწყალა ბიჭო!.. ავი, ღორები რა საკოდავად ჭყვიანს! შენ გეძახიან: გავამ მინდორში გავერეთკოსო.

— შეძინება, კაცო! — ვაგლახად გამოიგნო გავამ ძილბურანიდან ტირილხარვეცი ხმით, ხელისუბრებით თვალები მოიფშვინტა. გულაღმა ამობრუნდა, თავი გვერდზე ვადაუგორდა და თეთრი ყელი საყოცნელად გამოუჩნდა.

დედამ ყელზე აკოცა, მერე თვალები დაუკორინა, შუბლზე ხელი გადაუსვა, დაეცხმოთო, ჩაილაპარაკა და, რაკი მისვდა, რომ გავა ჭერ კი-

დევე შორს იყო გამოფხიზლებსივან, ცქვლე განავრძო:

— გაიღვიძე, შვილო! რამდენი ხანია, გოგამ ცხვარი ვარეკა, ვახიკო-მაც ძროხა გაავად ხახირში და მართკო შენდა გძინავს ამოღენა სოფელში!

— მართლა?! — თვალები გაახილა გავამ გოგოიასა და ვანიკოს ხსენებაზე, ეწყინა, რად მჯობესო, თვალეშვი ხელისუბრებები ამოისო, ცქვლე დამთქნარა და დედას შიამტერნა უაზრო თვალეშვი. მერე სახე დემანჭა და მოიწუწუნა: — შეწყვება, დედილო!.. ფეხს თითები შეწყვება, ვაცო!..

დედამ საბანი ვადამხადა, ფეხები უჩინა და თითები ვაუსისვა:

— დედა მოგიკვდეს, შვილო, თითქოს დანა გამოუსვიათო თითებიც, ისე გამოგყელია ხამჭამო სიარულით! — დაიფიშვიშა დედამ და წუწუნე განავრძო: — ძამ, რა მოგვიწუწუნე დამამკვლარო, ფეხშიშველი რომ დაღიხარა?! მამაშენის დამკარგავი დი-ჩიკაროვ ჭანდაბასა და ღოზაბაძი, ჩვენი ამ დღეში ჩაღვებისათვის!

— ძალიან შეწყვება, დედილო!.. ეკლის შერქმა უფრო ადვილი ყოფილა, ვიდრე ნაჭკამო სიარული.

ეკალი ხშირად შერქმია გავას, რაკილა მუდამ ფეხშიშველი მწყეშსავდა თავის ღორებს. მწვანინანზე ფეხით სიარული სასიამოვნოც არის, მაგრამ ხეინჯახე რომ ვადავილი ანდა ნარეკალში მივახდებე ვაგლო, ეგ არის იმელი. თუ ეკალი შიგ არ მოგტყა-

და მაშინვე გამოიძრე, კლევ აოა უშავს რა, თუ არადა, რამდენიმე დღეს უნდა ელოდო მის დაქორწინედს, ადვილად რომ ამიილო. ეკლის დაქორწინება რაღააო? დაქორწინებას დაჩირქებას ეძახის დედა. რამდენიმე დღეს ფეხაკეპირბულმა უნდა იარო, სახამ არ დავიჩირქდება. მერე დედა ხეშს აუგლებს ეკლიან ადგილს. აქეთიღიდან თითებს დაავეტის ეკალს, ტუჩებით დაუწრწუნუნებს, თითქოს ლევიკაო. და ეკალიც წამში ამოსხლტება თავის ჩირქიანად. ეკლის ამოღების სიამოვნება ეკლის შერქმის მომწვევებს ვა-ვიწყებს და ხელახლა ბედავ ფეხშიშველ სიარულს. ჭავის ეკალს არა უშავს, ნარის ეკალია მწარე, კუნლისა და კვირჩხის ეკალიც ზომს ხელდა-რას იტყვიო. ერთი კაცი თურმე კუნლის ეკალმა მოკლა. ფეხის გულში შერქმია, სისხლი მოსწამლდა და ისე მომკვდარა. დნეოთმა დაიფაროს ვა-ვა კუნლის ეკლისაგან. მაგრამ ნამჭამი ჭერის ხუხუხისაგან თითების ვა-მოყვლეაც არ არის ადვილი. ვამოყვ-ელიო თითებიც სიარული ხომ მწველზე მწველია. მუდმივად გეწვის და ჭკროლობა თანდათან გიღრმავდება ნამკალზე შეხებით.

— დედა მოგიკვდეს, ჩემო საწყალი ბიჭო! — კენესოდა დედის გულს — მეცოდები, მაგრამ ბურჯაკებმა რაღა დააშავეს, მშობრები რომ დაგხოცოთ?! ადექი, დღესაც ვაიოეკ როგორმე, იარმუტახე წაგლო და გუშინ რომ ჩიორამ ჩვენგან ბურჯაკი

იყიდა, იმ ფულთ ფეხსაცმელებს გიყიდა.

— მართლა?! — გამოცოცნლდა გავა და მის სიბახლეს დახრილ დედის შუბლზე აკოცა.

— მართლა, მამო როდის იყო, დედაშენმა მოგატყუა?! ისეთი ლამაზი ფეხსაცმელი გიყიდა, რომ ყველას ზედ რჩებოდეს თვალუბი.

— გოჩას რომ აქვს, ისეთები მიყიდე, აქვს რა წითლები აქვს და აქვს კიდევ ლურჯები, — შიშველი ფეხის თითებთან და გვერდებთან ანიშნა გვაგამ.

— იმაზე ლამაზებს გიყიდი.

— არავის რომ არა აქვს, ისეთები მიყიდი!

— ჰოო, ისეთებს გიყიდი, — ცვლად დაუკონა დედამ თავის გაგას ლამაზ ბიჩისახე და ერთიანად გამოაფხიზლა.

ლოგინიდან წამოდგრა გავა. იფიქრებო, ჩაქმასი დაკარავავსო დროსო, მაგრამ ჩასაცმელი არაფერი აქვს და რა დრო უნდა დაკარგოს?! შვიი სატინის მოკლე ნიფხავი ზედვე აცენი, ზემოდან კი სატინისვე გახუნებულ ხალათს გადაიცვამს ხოლმე და ყველაფერი ამით მთავრდება.

იმ დღისითაც რამდენჯერმე გამწარდა გავა: ხან წყეტოიანი ნაძვა ესმოდა და ხან ის წყეული ქერის ფხა გაუხეჩრხავდა ხოლმე გამოყეულ ფეხის თითებს, ერთი-ორჯერ ნამაძლაც წამოიყურა, ვიძე დედაო, ფეხზე ხელი იტაცა, აიკავშირა და ასე იდგა კარგა ხანს ყანჩასავით ცალ ფეხზე.

— მამაშენის დამკარგავი დიკარგოს მოუსაგელიშო! — ჩაქმობდა დედის გულითადი წყევლა-კრულვა ვილაც უცნობის მიმართ და სიზმარით თვითონ დედას, რომელიც ორი თუ სამი ზაფხულია, აღარ უნახავს. ვილაც კაცებმა წაყვანეს და შინ აღარ გამოუშვეს. დედა ერთხანს იმით აიძვრებდა გავას, მამაშენი მოვა და ყველაფერს გიყიდისო, შაგრაბი, რაკილა აღარ მოვიდა, იმისი დამკარგავის წყევლაზე გადავიდა და თვითონვე გადაწყვიტა ფეხსაცმლის ყიდვა. აქამდე რატომ არ უყიდა? აქამდე არ ჰყავდით გასაყიდი ბურ-

ვაკები და ცარიელი ხელებით ხომ ვერ უყიდიდა? ან საიდან ეყოლებოდათ, როცა ღორიც არ ჰყავდით? ახლა საიდან ჰყავთ? შარშან გიორგა თით დედა-მამალი გოჭი აჩუქა, ძივეთინ ყველაფერი მიყიდი-მოყიდა და ქალაქში გადასახლდა; აქ ბევრი მტერი მეყავს და ჩემ მძასავით დამიქვრივო. გავამ მოუარა გოგებს, დაზარადა, დააბურჯავა, მერე მამალი ბურგავი ქოსმენად გაასუქეს და დედალი კი ქუბად გაზარდეს — დედალორდა. იმ ქუბამ ამ გაზაფხულზე გოგები დაყარა და ის გოგები გაიზარდნენ ბურგავებდ. რამდენიმე ბურგავი კიდევ ჰყავთ გასაყიდი. როცა გაპყიდახ, ფული ძვერი ექნებოდა და მგაით ბედს ძაღლი აღარ დაწყევს!

— აქეთ გამორეკე, ბალოო... აქეთ გამორეკე და ერთად გამოვთო! — მოესმა გავას ზემოუბნელი ყულფას ძახლი. ყულფა ერთი პაპარა, აქლოს კაცია, აქლოს არ იცნობს, მაგრამ გულგია, რომ ასეთიაო, ყულფას რატომ ეძიებან, თუკი თელი ჰქვია, — მარტო ეს ვერ აუხსნია გავას. იქნებ სჯობია, დაურიოს და ერთად აძოვონ ნამდვილი ფელტობივით? მაგრამ ვითუ ვეღარ იცნოს თავისებო? სჯობია, შარტო იყოს. თანაც სისხლან ფეხებს დაუნახავს და შეიძლება დანიწება დაუწყოსო. თუხდაც არ დასცინოს, სირცხვილია. ისევ მარტო იყოს იჯდება ამ პატარა მუხის გრილორდა და აქედან უთვალთვალეს თავის ღორებს. ამასობაში ფეხების ტვიცილიც გაუყურდება. ბევრს რომ არ დადიოდეს, ასე არ დამეარებოდა.

დაპირბულის მიხედვით, დედამ მართლა უყიდა გავას ფეხსაცმელები. საღამოთი ისეთი ლამაზი ფეხსაცმელები დაახვედრა, არა თუ გოჩას, ბიჭიკოსა და მის უფროს ძმას ელვუჯასაც არ სცემიათ ისეთები.

— შენ გენაცვლი, დედილო, ეს რა კარგები გიყიდიო სწორედ ისეთებიან, მე რომ მიწნოდა! — შესძახა გავამ, ფეხსაცმელები დედას ხელიდან გამოვლოჯა, ეზოში დაგდებულ, ცულოთ გაღირსულ კუხზე ჩამოჯდა და ჩაცმა დაიწყო. გაღიშებული დედა სიხარულით ანთებული თვალეებით დაჟურებდა უზომოდ აღტლებულ გავას, ეტყვი სიჭარბით რომ ჩაცმას გეღარ ახერხებდა. შერედა როგორები იყო, აღარ იკითხოვ? ჭრელები. ცხვირები რომ მუქი წითლები ჰქონდათ, გვერდები კიდევ ყვითლად უღვიოდით, ძირებდ რეჩენები კი არა, ნამდვილი, გაკრაილებული ტყვი ჰქონდათ, ისეთი გაკრაილებული, რომ კოცნა მოგიწოდებოდათ. პირებიც ისე უბრწყინავდით, რომ ცოდვა იყო მათი ნამჯაში ჩაცმა. იქნებ ნამჯაში ჩასაცმელი არც არის და სკოლაში ჩასაცმელად უფრო კარგია. შარტალია, ჭკრაც არ მიუყვანია დედას სკოლაში: ღორებს ვიხლა მოუვლის, შენ რომ სკოლაში მივიყვანო; შაგრაბი წყელს მინაც მიიყვანს. იქნებ სჯობია, ღორებთან ისევ ფეხშიშველმა

იაროს და ეს ლამაზი ფეხსაცმელები კი სკოლაში ჩაიკვამ?

დედა გვერდით მიუჯდა გახარებული, თვალკრემლიან გავას და ფეხსაცმელს ჩაიკვამი შიგნით.

— ხომ არ გიჭერს, დედა გენაცვალოს?

— მიჭერს კი არა, დიდებიცა მაქვს, — წამოდგა გავა და კოკლობით გაიარა-გამოიარა, რაკილა ხმაკით გამოყვლილი თითისძირები ახლა უფრო აეწვა, ერთმანეთს რომ მიეტყუბა, — ეს იქნება სკოლაშიც კი გათმადგეს.

— იხმარე, შვილო, სკოლისათვის სხვებს გიყილი! — პირსი დანუკონა დედამ თავის ლამაზ გავას და თვალები ცრემლებით ავსოა. — დაბრავდეს, ვისაც შენი სიეთე შეეხარება და მამა მოგტაცა!.. სიცოცხლე დაენატროს, როგორც ჩვენ დაგვანატრა ყველაფერი!.. მომავალ ბაზრობას ერთ ბურჯავს კიდევ გაყვიდი და შარავალ-ხალასაც გაყიდი.

გახარებულმა გავამ ეზოში ერთხელ კიდევ გაიარა-გამოიარა და ღორების ქუჩისაკენ წავიდა.

— რუხ!.. რუხ!.. რუხ!.. — წამოხტა ქუჩის წინ გახსლართული ქუბი, ბურჯავები რომ წასიოდნენ.

— ფეხსაცმელები არ დამისიარო!.. რუხი კი არა, ჭრელუბია, ვერ ხედავენ შენი თვალები?! — ღორის დიხეს მომართდა გავამ თავისი ლამაზი ფეხსაცმელები.

— ვახ!.. ვახ!.. — მოუწონა ღორმა და ისევ ქუჩისაკენ გაბრუნდა დასაწყობად.

— დედი, დედილო!.. — დედისაკენ წვიდა გავა, როცა ღორის დიხით გასვრილი ფეხსაცმლის ცხვირი ხელით გაწმინდა. — თითები გამოყვლილი აღარ მაქვს. დღეს მოშირიან. ამ ფეხსაცმელებს შეიწინააღ და სკოლაში ჩაიკვამ.

— აარა, დედა გენაცვალოს! ისიც გეყოფა, რაც აქამდე ფეხშიშველმა იარე.

— მალო რა გამოცდებია?

— აკი გითხარო, ანლებს გიყიდითმეთი. ბურჯავებს გაყვიდი და ჩასაცმელს აღარ გამოიგლეხ დედა.

დედა-ბნედა აუტყდეს მამაშენის დამკარგავს!

მეორე დღეს გავამ ახალი ფეხსაცმელებით გარეკა ღორები. მართალია, ნაჭა ახლა შიშველ წვიგებს უჩხვლეტავდა, მაგრამ წვიგებს ვინ ჩივის, რაკილა ფეხზე ახალთახალი ფეხსაცმელები ეცვა.

— აქეთ გამორეკე, ბალო, დავუტოროთ ღორები! — ცვლავ თვითონმა გავას ყულფას ვამყვინი ძახილი.

გარეკავს და აურევენ. წუხელ დედამს შეეკითხა, სხვის ღორებში რომ დავუტორო, როგორღა ვიცხოვო, და დედამ უთხრა, თვითონვე გამორეკვიანო. ერთმანეთს იცნობენ და არ გაშორდებიანო. წავა, დაურეგეს, ახალ ფეხსაცმელებსაც აჩვენებს და გააკვირვებს იმ ვილაყ ყულფას და ახლოსაც გაიკნობს. იმასაც ეტყუება, დედამ შენი ახალი შარავალ-ხალათი უნდა უყიდოს გავას, როცა სხვა ბურჯავებს გაყვიდის. და კიდევ იმანაც — ღორმა რომ სხვა გოჭებზე უნდა დაყაროს. მათაც დაზარდიან, გაყვიდნი და ყველაფერი ექვბათა. გავას მამის დამლუპველს ამოუწყდეს ოჯახი, თორემ ყველაფერი ექვბათი.

— მოვალ, მოვალ! — გამსახა გავამ და ღორებს იმ მხარეზე ააღებინა გეზი, საითაც ყულფას სამწყსო იყო.

აბადა, ყველა კარგ ადგის ყულფა იყო დამატრინებული: წყალსაც და მიწასაც. ახალმოძიკი ღორ იმის ღორებს უნდა დაევილოთ და მჭიდოდა შესტლიყენენ სხვისი ღორ-ბზონი. ხეგზე ჩამომავალ წყალში კი, ხევის ბოლოზე რომ მარაოსავით იმლეობოდა, სულ იმის ღორები ეყარებენ.

ახლა თვითონვე ემატიებდა გავას: ერთად ვამოკოთო, და უარს რატომ ეტყობდა. მართალია, ათასში ერთხელ დასაუკმებს, ვაიქე, ღორები მოაბრუნეო, მაგრამ მაგას როგორ დიზარებს. გაღარეკავს თავის ღორებს, დაურეგეს და ერთად ატარებენ ნამკალში. შუადღისას კი, როცა დაცხება, ერთად ჩარეკავენ წყალში.

გავას ღორები და ყულფას ღორები ერთმანეთს შეერივნენ.

გავა ყულფასთან შივიდა, გული მოიცა, თავი გაიშინურა და ფეხსაცმელები დაანახვა:

— აი, დედილომ როგორი ფეხსაცმელები მიყიდა!

— ვაი, ვე რა კარგებია, კაცო! — ახლალა ჩამოიღო ყულფამ კეჭქემით ვარდიგარდომებული კომბალი, დაბოინა, უნდადა ზედ დაერღინობოდა, მაგრამ კომბალი გაცილებით მაღალი იყო და ვერ მოახერხა. მერე კომბალი ვაზზე გასალა, თავის ქვისნაბობრუნებულ ქალამებზე დაიხედა და ამოიხიზრა.

— მე დედა არა მყავს და ვინ მიყიდის? აი, ეგეთი ქალამები მაყვია.

ყულფას ქალამები თუმცა ძალიანაც მოეწონა გავას, მაინც შეეცოდა: — არც მამა გყავს?

— არა.

— ჩანდაბასა და ღონახში წაივდეს მამაშენის დამლუპავი! — ამოიხიზრა გავამ დიდი კაცივით.

— მამაჩემი ციებამ მოკლა, ბალო, და ჩანდაბამ როგორ უნდა წაივდეს? — გაიკონა ყულფამ და არასისათომუნოდ დაედირჯა მუშტის-ოღენა, კომშივით ბუსუსიანი ბებრული სახე.

მაინც შეებრალა გავას ყულფა მერე, რომელსაც თავისივით ქუჭვიკინა და აჭებული ღორები ჰყავდა და არა ისეთი თეთრები და ლამაზები, როგორებიც გავასთან იყვნენ. უფრო კარგად დააკვირდა გავა და შენიშნა, რომ ყულფა და მისი ღორები როგორღაც ჰგავდნენ ერთმანეთს: გათხუნულუბი, მოჭრულუბი, მოვალ-პატრონობის არაფერი ეტყობოდათ.

— ე, რა კარგი ღორები გყოლია, შე ვეტრანავ! — მიხვდა ყულფა, რომ გავას არ მოეწონა მისი სამწყსო. მერე დაყოყმანდა და გული ამით გაკეთა: — სამაგიეროდ ისეთი გემრიელი მწვადი იციან ჩემმა ღორებმა რო... შენსას კი... უგემური ეცოდინება. გასაყვიდა იქნება თვალმანარა, — მარცხანი თვალის მოჭუტა ყულფამ და ისე გაჩხვდა გავას ქუხს მუშტის თვლით. შეეტყო, ძალიან მოეწონა, მაგრამ ქება ვერ გაიმეტა.

— ჰოდა, ჩვენი ვყვიდით ხოლმე ბურჯავებს, — ფეხებზე დაიხედა გავამ და ახალი ფეხსაცმლის სისხარულით კვლავ გული აუფანქცალდა, —

19390

სანამ გაგა ეტყოდა, გუშინო, თვითონვე განაგრძო:

— ებე, ცხვირები ასციქვნი. ნამჯაში სუ გაფიქვტლებდა,

— მაშ, რა ჩავიცვა, თითები რომ მეყელემა?

— აფთი ქალამნები უნდა ამისხნა და...

— ამოსხმა რომ არ ვიცვ და არც საქალამნე მაქვს?

— დედაშენმა გაყიდოს და მე ამოგისხამ.

გაგას ქვეაში დაუქდა ყულფას ნათქვამი. იმ დარეჯილი კაცისავენ გული ერთშად მიუბრუნდა და იფიქრა, ქალამნებს თუ ამომისხამს, ფესხამელებს სასკოლოდ შევიანახვი. ცოტათი დიდებიცა მაქვს და ამასოში ფეხი გამეზრდებო.

მაგრად დააძღეს ნამჯაში ლორები. მერე დაცხა კიდევ და ხევის ბოლოში გადარეკეს წყალში ჩასაყურელ. თვითონაც ჩრდილში წამოწუნენ და მალე გაგა ძილმა წაიღო.

გემრიელად ეძინა გაგას. როცა გაიღვიძა, მზე უკვე გადახრილყო. დაიხედა და ფეხზე აღარაფერი ეცვა. — ვაიმე, ფესხაცმელები!.. ჩემი ფესხაცმელები სად არი! — იკითხა შეშინებული ხმით.

გაგას ხმაზე ყულფამაც გაახილა თვალი, გაიხედ-გამოიხედა და ისევ დაპირქვედა. მერე ისევ აიღო თავი, გაგას გასაგონად ჩაილაპარაკა: — გაიქე, ბალო, ლორები გამაბრუნენ, თორემ სიმინდში შევლენ!

— ფესხაცმელები!.. ჩემი ფესხაცმელები!.. — კვლავ შოიჩვილა გაგამ და კუნწულა ცრემლი გამოსცივივდა.

— რა ფესხაცმელები? — გაიკვირვა ყულფამ და სიმინდისაკენ მიმავალ კერტს შეეხიანა: — ზიე, ჰიე!

— ჩემი ლამაზი ფესხაცმელები... წყინდ რომ მეცვა.

— წყინდ ფესხაცმელები გეცვა?.. არ დამინახავს.

— როგორ არ დაგინახავს?.. ავი მითხარი, ნამჯაში გაგიფუტლებო?..

— ჰო, ჰო, გამახსენდა. მერერედა.

რა უყავი? — მარცხენა თვალში ბუტა ყულფამ.

— რა ვიცი, რა იქნა. ზედ აღარ მავცვია.

— აბა, დაინახო! — წამოიწია ყულფამ. — ვა, მართლა არ გავცვია. ბიჭო! ვაიმე, ვაიმე!.. წწუ, წწუ, წწუ!.. წყალი მოგტაცებდა.

— წყალი იქ მიდის და მე აქ ვიწეტი, როგორ მომტაცებდა.

— აეცე ამოვიღოდა, გაგხლიდა ფეხიდან და ისევ ჩავიღოდა. იცი, წყალი როგორი მამახალია?! შენოდნა რო ვიყავი, მეც მომტაცა ერთხელ.

— წყალი ამ აღმართზე ვერ ამოვიღოდა, მატყუებ.

— ააა, აღმართზე ვერ ამოვიღოდა, ანა? ეგ კი მართალია და აღარ გამახსენდა. მაშ რა იქნებოდა? — წამოჭდა ყულფა და ღრმად დაფიქრდა. — ჰოო, ვიცი, როგორც იქნებოდა... ლორი გაგხლიდა. წელანაც ხომ დაინახე, როგორ შემოგეზვიენენ? მაშინვე გაგხლიდნენ, რო გძინებოდა. ბუდი შენი, რო არ გეძინა, ეხლა კი რა, გეძინა და... წააფებდნა პირს. გაგხლიდა და წყალში ჩაყრიდა. ლორი ისეთი მამახალია, ყველაფერს იზამს. ლორიც იმითომ ჰქვია, რო იცოდე.

რაღაც ენიშნა გაგას. ხშირად დაუნახავს, ძველმანებს როგორ აბურთავებენ ლორები. მაშინაც ხომ დინგი დაადო მის ფესხაცმელებს ცხვირზე. ეგებ გახდაც ეწაა და გაგა ვერ მიხვდა.

— ფესხაცმელები!.. ვაიმე, ჩემი ახალი ფესხაცმელები!.. — ატირდა გაგა.

— ტირილით ვერაფერს უშველი. ბალო. დედაშენს უთხარი, ერთი ხელდა ღვინო გამოგატანოს და ისეთ ქალამნებს ამოგისხამ ლორის ტყავისაგან, თვალები ზედ დაგარჩეს... ზიე, ჰიე! — წამოჭდა ყულფა და კუბქმემოთ გაიგარდიგარდმოვა კომბალი.

კარგა ხანს იტირა გაგამ. მერე, როგორც იყო, გაჩუმდა, მაგრამ შინ რომ მივიდა, ისევ ატირდა დედის დანახვაზე.

ეგენიც უნდა გავყილოთ და ყველაფერი ვიყილოთ. დედაჩემი არაფერს დამაყლებს, დედა-ბნედა აუტყდა მამაჩემის დამკარავეს!

ყულფამ გაიციანა და კვლავ უსიამოდ დაღერჩვა ისედაც დარეჯილი სახე, ქერის ფის მსგავსი ბუსუსით რომ ჰქონდა დაფარული.

— ეგ ფესხაცმელი როდის ვიყიდა დედაშენმა? — კომბლით ანიშნა ყულფამ ფესხაცმლის ცხვირზე და,

— რა გატირებს?... უი. დამიღვა თვალებში ფეხსაცმელები რა უყავი. ბავშო?

— წყალმა მოგტაცა.

— წყალში რა გინდოდა, შეილო? — შეიცხადა დედამ.

— ღორმა მოგტაცა და ჩამიყარა. — ტირილი უშატა გავამ.

— ჩვენი ცოდვილი დაიტანჯოს, შეილო, ვინც ჩვენ ამ დღეში ჩაგვეყარა და ეს თითისიგარძე ბალო ღორებში გამოვლო. მამაშენის დამკარგავმა იაროს ჩვენს გზაზე და ღონე გამოეცალოს, როგორც ჩვენ გავიფიქრებთ ილაჭი.

მერე ისიც უთხრა გავამ, ყულფა რომ შეჰპირდა, ერთ ხელდა ღვინოდ ღორის ქალანებს ამოგისხამო, და ამით ოღნავ დამაშვიდა დედა.

ცოტა ხნის შემდეგ გიორგა ძია მოვიდა ქალაქიდან და ერთბაშად გადავიწყდა გავას დაკარგული ფეხსაცმელები. გიორგა ძიამ ნამტირალევი დედა-შვილის დანახვებზე შამბლი შეიკრა და შეეცოხა, რა გატირებთო.

— რა გვატირებს კი არა, ძლივს გუყვიდე ერთი წყვილი ფეხსაცმელი, ჩემო მახლო, და ისიც წყალს წაუერთმეგია ამ შავ ვარსკვლავზე გაჩენილისათვის! — კვლავ ატირდა დედა გიორგა ძიას დანახვაზე.

— ფეხსაცმელიანი რად ჩადექი, შეილო, წყალში? — შეებრაღა გიორგა ძიას თავისი ძმისწული.

— ფეხსაცმელიანი არ ჩავმდგარეარ.

— აბა, მამ, როგორ მოგტაცა? გავამ დაწვრილებით უამბო, რაც თავს გადახდა.

— აბა, წამოდი ახლავე ყულფასთან! — გაბრაზდა გიორგა ძია, გავას ხელში ხელი სტაცა და ჩაქჩაქით წაიყვანა. ისე ჩქარა მიდიოდა, გავა ძლივს ეწყოლა.

როცა გავა და გიორგა ძია ყულფას ლასტმობრეცილ კიშკარს მიადგნენ, მეღორეს თავისი სამწყსო უკვე დაებინავებინა და ქუუკიან ხელებს წინდებში ჩატანებულ შარვლის ტრეტებზე იწმინდდა. მათ დანახვაზე

პირი იბრუნდა და შინ შესვლა დააბიძგა: ვითომცდა, ვერ დაგინახებო.

— რა უყულმა წაილე ცხვირი? მოდი აქ! — დაუძახა გიორგა ძიამ.

ყულფამ ხმა არ გასცა: ვითომ ვერ გავიგეო.

— დაყრუვდი, შე მამაბალო?! — გაბრაზდა გიორგა ძია.

— ვის ეუბნები, მეე?

— ცეცხლი შენა და ხნიე მოეთრიე აქ!

ყულფამ უწადინოდ გაღმოდგა ნაბიჯები.

— გამაჩქობა!

— გამაჩქობას კი არა, ნაცარი ცეცხლს მოგცემ შენა!

— რათა?

— თავი რო გემტყეს ქებათა.. რა უყავი ამ ბალოს ფეხსაცმელებზე?

— რა ფეხსაცმელები, რას ამბობ,

კაცო? — შესაბრაღისად დაეღრღრა მუშტისორღენა სახე. მერე გავას მიუბრუნდა და მუღარით შეეცოხა: — მე მამარაღებ, ბალოო?

— მე არ გაბარაღებ. ისიც უთხბარი, ქალამენების ამოსხმას რომ შემპირდი, მაგრამ არ დამიჩერა.

— ეს კი არ გაბარაღებს, მე გაბარაღებ. მძინარე ბაღლს რომ ფეხსაცმელები გახაზო და ატყუებ, ღორმა გავახაზო, ეგრე უნდა, შე პირქვეღასამარხო?!

— ვაი! — ღვიფს ცეცხლი.. მიდი, ეხლავე გამოიტანე, თორემ შუაზე გავგლეჯავ! — თვალები დაუბრიღაღა გიორგა ძიამ და მაშინვე ფერი აცვლეღენა ყულფას. პირუღუმრა გაბრუნდა და ცოტა ხნის შემდეგ ზღახუნით გამოიტანა გავას ღამაში ფეხსაცმელები.

— ვიღეღრე, ქალამენებს ამოღვსხამ და ამეღებს კიღდე სკოღისათვის შეეღუნახეღმეთქი და... — თავი იმარათღლიწამხდაღამაში ყულფამ.

გიორგა ძიამ ფეხსაცმელები ხეღლიღან გაბარაღებით გამოგღოღა, ცხვირპირში გააჩტყა და სწრაფად გამობრუნდა.

ბიძაძმისწულმა კარგა ხანს იარეს ორღებეღში კრინტიღს დაუძღრეღად. მერე გიორგა ძიამ ამოიხენეღა და ეს ამოაყოღა:

— ყულფას, იცი, რად ეღბიღან, მეგ პირქვეღ დასამარხავს? ყულფი ზომიცი, მარყუღი. მეგან თუ ვინმე თავის ყულფში მოიღოღ, დაახრობს და ეგ არის. მარათღია, ღმეროს ტღანი არ მიუღცია მიგისთვის, მეგრამ რაც მადღაღადღის, ერთი მეგღეღი მიწაში დაძღრეღა. სამი წეღოწადღი ერთად გეღღორეღბღღი და ქურღღღისთვის გემოგადღეთ. სხგას თუ ვერაფერს იბოღვიღა მოსაპარავს, თავის ქულღს იბარაღდა.

იმის შემდეგ, როგორც კი გავა ყულფა მეღორეს დინახავდა, სულ იმის ცღაში იყო, როგორმე დაენახა: მიწის ზემოთ რომ დაღღოღა, ერთი ოღღენი მიწის ქვეში როგორღა დაღღოღა.

დიდი აქჯეყენიური ბავშვნიური

ინოვაციური

მოგესვენებთ, ოსტატი ნახელავი იცნობა, მასწავლებელი — აღზრდილით. გვიანდა, მოგითხროთ ერთ მასწავლებელზე, რომელმაც საქართველოს ექვსი საერთაშორისო დიდოსტატი, ერთი საერთაშორისო ოსტატი (დიდოსტატის ბალით), ექვსი სპორტის ოსტატი და კვლადიციურ მოქადარეკეთა მიეღო არმია აღზრდა, რომლებიც ქმნიან დღეს ამინდს ჩვენი დედაქალაქის საქადარეკო სკოლაში.

შორს წავიყვანდა მათი მარტო ჩამოთვლა, და მაინც: დიდოსტატები ნანა იოსელიანი, ნინო გურიელი, რომან ჭინჭიხაშვილი, გენადი ზაიჩიკი, ზურაბ აზმაიფარაშვილი, დავით გურგენიძე და საერთაშორისო ოსტატი ქეთევან კახიანი; სპორტის ოსტატები: თეიმურაზ ლომია, ციციო კახაბერიშვილი, მზია წერეთელი, ქეთევან და ნინო მელაშვილები, თამაზ ტყეაბაძე... კიდევ და კიდევ: ლეილა ნაკყეპია, ნინო ზუბულური, ნატო ბაღაშვილი (მესხი), ვარლამ ვეფხიშვილი, მერაბ ძენლაძე, კახი ჩიგოგიძე, გიორგი მაკარაშვილი, ზურაბ ზამბახიძე, გიორგი ზომერიძე, ცირა მერკელიშვილი, ზურაბ იგრაშვილი, კახა შალამბერიძე, აკაკი იაშვილი, ბექა კვიციანიძე...

„დიდიესი მნიშვნელობა აქვს ბირველ მასწავლებელს. მე ვიცი ბევრი ნიჭიერი ბავშვი, რომლებიც დიდი ინტერესით მოგვიდნენ ჰადრაკის შესაწავლად და მალე გული იცრუეს ჰადრაკზე. ბატონი შოთა თითქმის ჯადოსნური ძალით ახერხებს თავის მოსწავლეებში ჰადრაკის სიყვარულის გაღვივებას“, — ეს ბატონი შოთას ამოწაფარის, სპორტის ოსტატი ციციო კახაბერიშვილის სიტყვებია. თავდაც კომ ჰყავდა ასეთი მასწავლებელი, მართალია, ფიზიკისა, მაგრამ — ჰადრაკის უნაგარო მსახური, ოზურგეთის რაიონის ყველა საქადარეკო ლონისძიების თათსანი, რაი-

1968 წელი. შ. ინჰირაველი; მისამართი ინჰირაველი; ნ. ფლის ზურაბ აზმაიფარაშვილი (აბაშაძე — დიდოსტატი) და ნ. ფლის მზია წერეთელი (აბაშაძე — ოსტატი)

ონის უძლიერესი მოქადარეკე ბატონი გიმიკა კალანდარიშვილი.

დიხს, ასეთი გახლდათ იგი. შოთა ინჰირაველს ბავშვობიდანვე ინდივიდუალური თავისებურებებით გამოირჩეულ, საინტერესო ყმწვილად იცნობდნენ. ოზურგეთის ნინოშვილის სახელობის სკოლის 30-იანი წლების მოსწავლეებში ბოპულარობით სარგებლობდა მის მიერ შესრულებული „ვეფხისტყაოსნის“ გულდაშვილისეული ილუსტრაციების ასლები, ჰადრაკით მწერალთა პორტრეტები, გადაკეთებული პიესები და მათთვის შექმნილი ბავშვური დეკორაციები...

— ამ პერიოდის, — ისვენებს ბატონი შოთა, — ერთი ასეთი შემთხვევა დამამახსოვრდა: მეორე კლასის დილისი რეპეტიციას ვესწარები. შესვენებაზე, არ ვიცი, ვისი რეკომენდაციით, სცენაზე ამიყვანეს ჰადრაკის სათამაშოდ. ახლაც თვალწინ მიდგას — მაგიდის ერთ მხარეს მე — სკამზე დამოქოლი, ხოლო მეორე მხარეს — მსახიობთა ჯგუფი... მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ

პროვინციის კულტურულ ცხოვრებას გამოცოცხლება დაეცო, მოწყობა უნაბუთა და ვაჟთა ჩემბონატები. ყველა ამ ლონისძიების ორგანიზატორი და სულისჩამდგმელი გრიშა კა-

ლანდარიშვილი იყო. შოთა ინჰირაველი 1945-47 წლებში ოზურგეთის რაიონის უცვლელი ჩემბონია ჰადრაკში, ხოლო XI კლასში, 1947 წელს, ჩემბონია ვაეცეში აბსოლუტური შედეგით — 11 ქულა თერთმეტი შესაძლებლობიდან. როგორც მოსწავლეთა ჩემბონი, იგი მიიწვიეს ოზურგეთის რაიონის 1946 წლის მასწავლებელთა ჩემბონატში, ხოლო მანამდე კი — კომკავშირისა და პარტიის რაიონების გაერთიანებულ ჩემბონატში.

1947 წლის სექტემბერში ოზურგეთის სახელთ მონაწილეობა მიიღო თბილისში გამართულ „სპორტის“ საქართველოს პირველობაზე. ჩემბონატში მონაწილე ოთხივე პირველთარისეულს (აღმალიანი, აბუთთი-ნოვი, გასიევი, ლეჟავა) აშკარად აჯობა, მაგრამ... ორი ქულა მოგარგოვ, რაც თავისთავად არ იყო ურავო შედეგი, რადან მანამდე მის პირველთარისეულსათნ სატურნირო პარტია არ ეთამაშნა.

ამ შეჯიბრების შემდეგ მალე დაიწყო თბილისის გუნდური პირველობა.

წამყვანი პირველთა რედაქციის ხელმძღვანელია გ. ა. მარტოვი. მისი რედაქციის ხელმძღვანელია გ. ა. მარტოვი. პირველი უცხოელი წამყვანი იყო მიხეილ გ. პეტროვი. მისი რედაქციის ხელმძღვანელია გ. ა. მარტოვი.

მის რედაქციის ხელმძღვანელია გ. ა. მარტოვი. პირველი უცხოელი წამყვანი იყო მიხეილ გ. პეტროვი. მისი რედაქციის ხელმძღვანელია გ. ა. მარტოვი.

მერე გადასახლდა ბაქოში. მისი რედაქციის ხელმძღვანელია გ. ა. მარტოვი. პირველი უცხოელი წამყვანი იყო მიხეილ გ. პეტროვი.

აქვე უნდა აღინიშნოს მთავარი: შოთა ინჟინერული არასოდეს ყოფილა მხოლოდ თავისი პირდაპირი მოვალეობის აღმსრულებელი მასწავლებელი. პირიქით, ბავშვებთან მუშაობამ მასში დიდი და ღრმა შემოქმედებითი პოტენციები გამოავლინა. 1956-58 წლებში იგი თავისი ინიციატივით, საზოგადოებრივ საწყისებზე ყველა თბილისის 1-ლ საბავშვო ბაღს, ეს იყო კავშირში (ალბათ, მოსკოლოშიც) პირველი შემთხვევა, და სხვა ჩემბო დიდი საქარაკო ნიჭიერების ნამდვილი ძიება დაიწყო. ეს თვისება — უანგარობა, თავისი მოწოდების

სიყვარული — მან შეედგმეც არაერთხელ გამოავლინა. მოგვიანებით საქარაკო სკოლის ფილოსოფიის — ქალაქის ლენინის რაიონის ნორჩ მოზარდაკეთა კლუბ „ნაჯალღუში“ მუშაობის დროს მისწავლეთა საქარაკო მომზადების გასაძლიერებლად, 1969-1970 წლებში, პიონერთა სასაბუნების კლარაკის კაბინეტის გამგებ მუშაობის პერიოდში, ორი ოფიციალური ჯგუფის გარდა იგი საზოგადოებრივ საწყისებზე ამეცადინებდა და ნორჩთა ექვს ძალზე დატვირთულ ჯგუფს, ორსამდე მეტ ბავშვს. ნიჭიერი ბავშვების წვრთნა-განვითარებისათვის ხელი რომ არ დაეკლო, მან მოკლეა თავისი საღამოს მეცადინეობები სამედიცინო და უცხო ენათა ინსტიტუტებში მის მიერვე შექმნილ ჯგუფებთან, ხოლო დიდი ხანი ნაცვლად მეცადინეობის იწყებდა ცხრის ნახევარზე და ყოველთვის — უფასოდ! ასე გაუხსნა ამ უღალატო აღმზრდელმა თავის ბატარა აღმზრდელებს გზა საქარაკო სიმბოლოებისაკენ. ჯერ კიდევ მაშინ, როცა საქარაკოლოში არ არსებობდა საქარაკო ფესტივალების მოწყობის ტრადიცია, „ნაჯალღუს“ ნაკრები მთელ რესპუბლიკაში მოგზაურობდა და ამხანაგურ შეხვედრებს აწყობდა.

იყო დიდი ჯილდოებიც მისწავლებლის უანგარო მსახურებისთვის... მის აღმზრდელთა მიერ დაკავებული პირველი ადგილები გოგონათა და ქაბუეთა შორის თბილისისა და საქარაკოლოს პირად და გუნდურ პირველობებში; 1965 წელს შ. ინჟინერის მიერ მომზადებულ მ პიონერულმა ნაკრებმა დიდი ანგარიშით 12:0 დაამარცხა ტაინის პიონერული ნაკრები. ცოტა მოგვიანებით გოგონათა საქარაკო ჩემპიონატის 16 წლამდე მონაწილეთა შორის საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი გახდა 13 წლის ნატო ბაღაშვილი... დიხა, ეს ჩამოთვლა დაუსრულებლად შეიძლება გაგრძელდეს: შოთა ინჟინერის მოწოდებმა ოთხჯერ მიიღეს მონაწილეობა პიონერული ასაკის საქარაკო გუნდურ ჩემპიონატში (1969 წ. 11, 1974-1975 — პირველი, 1981 — III, 1972 წელს ეს საქარაკო პიონერულ ფესტივალზე პირველი ადგილები დაიპყრო. ეს ჩამოთვლა დაუსრულებლად შეიძლება გაგრძელდეს მეთუ, რომ ვაშობ, ბატონი შოთას შემდგომი წლებში დიდ შემოქმედებით განხორციელდა ცვლისხმობ, იმას, რომ მას ყოველთვის საქარაკო და საზოგადოებრივ მეთუ გაუტოლა, რომ იგი ყოველთვის ცდილობდა, მუდამ მაგალითი ყოფილიყო აღმზრდელისათვის — თავისი აღმზრდელთა და და კაცთმწყვარობით, თავისი ქართველობით, პოეტურობით, თავისი უწყნარო სუფიანუთი დიდი ქართული ლიტერატურისა და საქარაკოლოს ისტორიისადმი.

წინათ ქართულ საქარაკო ტერიტორიის პრესის ფურცლებზე და ობიექტ სექციურ წიგნში თუ შეგვიხვდებით. ფეხვრების არ ასახელებდნენ არც საქარაკო, არც მეცადინეობაზე. საქარაკო პარტიის ქართულად არაფერ იყო. მხოლოდ ორმოციანი წლების მიწურულიდან, შოთა ინჟინერის მოღვაწეობით, იწყება ქართული საქარაკო ტერიტორიისა და პარტიის ქართულად ჩაწერის დანერგვა.

ჩვენს ყურწინალთ ბატონ შოთას შემოქმედებით თანამშრომლობის 15 წელი იაკვირებს. „მხედრობა“ — მუდმივი საქარაკო განყოფილება, რომელსაც იგი ჩვენი ყურწინლის ფურცლებზე განავტებს.

დიხა, ასეთი იგი — შოთა ინჟინერული, სპორტის ოსტატობის კანდიდატი კლარაკში, გამოცდილი და უღალატო პედაგოგი, და, რაც მოთავსა, გამოცდილი და უღალატო აღმზრდელი; კაცი, რომლისთვისაც ცხოვრების მოწოდებლად სამშობლოს, ერის სამსახურთა ყველაზე დიდი ამკვეცი ნიჭური ბედნიერება. ბატონმა შოთამ დიდწლოვანდ შემოგვთავაზა ალ. ბუსლავეთან გა-

თამაშებულ პარტია საკუთარი კომენტარებით:
ბუსლავეს შეექმს, ბოლო-სწინა ტურში შევხვდი.

ბუსლავე (ანაკა) — ინ-ყირველი (სასარტაო). ნიშ-სივრცის დავა.

თბილისი, 1947 წელი.
1. d4 მ2 2. c4 ე6 3. მ3
მ4 4. ლ2 0—0 5. e4 d6
6. მ3 მ6 7. e5 de 8. de მ6!
ეს კომბინაციური ვაგრა-
ცილება — 9. მ4 მ4 10. ლ2
f6! (10. ... მ3 11. გf ლ2
12. მდ2 მ3 13. მ3+—)
11. ლ4 ლ4 12. მ3d fe
13. h3 ed—+

— ევთენის ოსტატ ახრამ
რაბინოვის (1879-1943). რა-
გონი-რიმინის (მოსკოვი
1936) პარტიში იყო 11.
0—0 e5. ბუსლავემა შე-
პოშთავა სახალე:

9. მ3! მ3ე5!
ხანგრძლივი ფიჭვის შემ-
დეგ გამოწვევა მივიღე: მე-
ფის სავარის დასტუტების
ფსად მოესტე თეთრების ცე-
ნტრალური პაიკი. ახლა ბრძო-
ლა მწვადად და კონკრე-
ტულ-ტაქტიკურ ხასიათს იძე-
ენს. შევთარად იზრდება დრო-
ის, ტემპის ღირებულება
(ესეუ ღირებულებათა გლ-
ფასებად უნდა მივიჩნიოთ),
იშლება ზღვარი დღებუტსა და
მბრტელოების შორის.
10. მ3! მფ8 11. მ4 მ4
12. მ3d ლ4 13. 0—0 f5
14. მ3l მ4 15. მ3 ლ4
16. მ2 მ5 17. მ2 მ2f!

პირველი მოუღონებლობა!
ირაკვია, რომ შეწირვის მი-
ღება სახფათოა. 18. მფ2
ლ2 19. მფ1 მ4 20. მ3
ლ1 21. მდ2 ლ2 22. მფ1
ლ2 23. მ1 ლ2 24. მდ2
ლ2 25. მფ3 მ5X.

18. მფ2 ლ7 19. მ4 მგ6
20. მ3
ეკვირვებულად სახფათო-
თა 20. მფ2 e5! 21. მ3
ლ2 22. მფ1 ლ2 23. მ2
ლ2 ან 20... ლ2 21. მფ1
მ4 22. გf ლ2 23. მფ1
ლ4 24. მფ1 ხ6 და შემდეგ
ლ4 7, გადხ. ამ ვარიანტებში
ჩანს შავების პოტენციური
შესაძლებლობები.
20... e5!!

მეორე მუღონებლობა!
ჩანს, კარგად ვერძობდი პო-
ზიციის რიტმს, დინამიკას. მე-
ტად მნიშვნელოვანია, რომ იმ
წლებში უყვარდნო, ხალი-
სითა და ერთგვარი ახარტო-
დასი კი მიღობდი ყველგერ-
ზე, რაც მომწონდა! ფიგურის
შეწირვისა და, საერთოდ, ამ
წამოწყების უარყოფაზე რომ
არსებობდეს, მე მაინც შე-
ამყვება ამ პარტიის დასტუ-
ტება. შიი უმეტეს, ჩემი მეტო-
პე ჩემი თანატოლ და ამ
დროისათვის ეკუთვნის გამოცდი-
ლი, ბიჭური და ცნობილი
მოჭლები იყო. ვერ კიდევ
1947 წლის გაზაფხულზე სა-
წარმოების ვაჭთა ჩემბიონი-
ანგში მან შეექმნე ადგილი
დაიკავა, ამ უმოგებესთა ტუ-
რირაში, რომლებშიც წინა
ადგილებზე გაივინენ ბლა-
ლიძე, სარკიანი, ფრესალა-
ვა, შიიოკ... ტურნირის სი-
ღირებულება ისე მტრეველებს,
რომ გამოცდებმა მოხარა-
ციებმა ე. პარსლაქმ და გ.
განეხილაქმ შესაბამისად მე-
თერთმეტე და მეცამეტე (ბო-
ლოსწინა) ადგილებს დაიკა-
ვეს. ბუსლავემა 1948 წელს
დენინგარდსა, საკავშირო გუ-
ნდურ პარკელობაზე შესამე
ბალი და ისტატობის კანდი-
დატობა მოიპოვა. აწელი მო-
სკოველები და პრესტიჟული
იყო წარსთ პირველი თმირი
და ოსტატობის კანდიდატობა
და (დღეს გაუფასურებული
და ადვილად მისაღწევია).

21. h4! f4!
ეკვირვებულად სახფათო-
თა 20. მფ2 e5! 21. მ3
ლ2 22. მფ1 ლ2 23. მ2
ლ2 ან 20... ლ2 21. მფ1
მ4 22. გf ლ2 23. მფ1
ლ4 24. მფ1 ხ6 და შემდეგ
ლ4 7, გადხ. ამ ვარიანტებში
ჩანს შავების პოტენციური
შესაძლებლობები.
20... e5!!

ეკვირვებულად სახფათო-
თა 20. მფ2 e5! 21. მ3
ლ2 22. მფ1 ლ2 23. მ2
ლ2 ან 20... ლ2 21. მფ1
მ4 22. გf ლ2 23. მფ1
ლ4 24. მფ1 ხ6 და შემდეგ
ლ4 7, გადხ. ამ ვარიანტებში
ჩანს შავების პოტენციური
შესაძლებლობები.
20... e5!!

ბელ კომბინაციურ დარტემს
ამხადებს.
22. მ3d მ3ე5!
ამ შევეჭრებომა ეკუ, რო-
მელიც ხეიო სვლის განწე-
ლობაში მეჭარის ჰეშე იდგა,
მეტად საინტერესო დრეფიცი
განხარციული (მ8— ხ4—
c5-f2!); გმ3) და ფაქტობრივად
თეთრების მეფის ფრთის გა-
დასტუტება გამოიწვია.
23. მ3 ე6

იქმნება შთაბეჭდილება, თო-
პიის თეთრებმა სინჯელებს
თავი დააღწიეს: 23... ლ6 24.
მ3! და არ შეიძლება 24...
მ4, 25. მ3h4! გამო.
23... მ3h1!

მესამე მოუღონებლობა!
თუ ახლა 24. მფ3h, მაშინ
24... ლ4 25. მფ2 f3 26.
მფ1 ლ3. 24. მფ3 ლ4
25. მ3d მ2 26. მფ4 f3 27.
მ3მდ ლ4X.

უღავა, ეს პარტიისპირა
მოსონდ და გამოცდილი ბუს-
ლავეის (და სხვათა) საქანდა
ყო გაგებასა და ზედგას.
ბუსლავეთან პარტიის დწე-
ვითა წინ „სასარტაოს“ წარ-
მოშადგენელმა იაკობ ხარაშმა
მეტყვეებს გვიგონარ: „Встре-
ча лидеров!“ კარგად მას-
სოსს, ამ სიტყვებმა ძლიერ
იბოჭმედი ჩემზე.
ვიგონებ ჩა იმ წლებს, არ
შემიძლია ეყოლი სიტყვით
არ მივიხსენო „სასარტაოს“
ღწეწმოსილი მემუი, ეხნა-
ელი ვაკე — იაკობ ხარაშ,
რომელმაც „სასარტაოს“ ჩემ-
პიონატის მესამე მე თეთრის
ტურის წინ ოროდუ თბილი
სიტყვა მიიხარა, ბოლო შემ-
დეგ გენდში უშუალოდ ლი-
დერების გვერდით დასმეა
(როგორც ხეშით ვნახეთ, იმ-
ედ გავეწმარდელი), და საქა-
რთვლის სპორტკომიტეტის
თავმჯდომარე (1940-1952 წ.წ.)
ილემსანდრე ფარულავა.

ცხვისპანეთი
ცხ
სოფლახ
ფაჩიჩინეთი

დიდხანს გვემახსოვრება წლებულს ცხვირქაშის პიონერთა ბანაკ „მშენებელში“ გატარებული დღეები. მალეიერებით ვიგონებთ ბანაკის ღირებურობის მარინა საჯიას, პიონერებლმძღვანელს, ჰედაგაგების მობლოურ მზრუნველობას. განსაკუთრებით საინტერესო იყო ჩვენთვის ნორჩ ნატურალისტთა წრეში მუშაობა, რომელსაც ხელმძღვანელობდა დიდად პატივცემული მასწავლებელი სოფიო აფციური. აქ გავეცანიით სამკურნალო მცენარეებს: ბალახს, ტუბჩს, აბზინას, მინდორის მარწყვს, სეინტრას... ეს ცოდნა პრაქტიკულად გამოგვადგა. ერთ დღეს, თამაშისას, ჩვენი ამხანაგი უხარხულად დაეკა და ფენი დაბეჭეა. ყველაწი შეეწუხებით. სოფიო მასწავლებელმა დაგვამშვიდა, მოგვაცებინა სეინტრი, რომლის ძირი გავფრცხეთ, დაეჩერქვეთ და ამხანაგს დაბეჭელადგო და დავედეთ. სულ მალე იგი მორჩა.

სეინტრი მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარეა, აქვს მსხვილი ფესურა და გრძელყუნწიანი თეთრი ყვავილები. დაბეჭელობის გარდა იყენებენ თირკმელების სამკურნალოდ, ხმარობენ საჭმელადაც.

ჩვენი დიდი ინტერესი გამოიწვია კატამალახამ და კატბარბად. კატბალახის ფესურებისაგან მზადდება ვალერიანის წვეთები. მას ფართოდ იყენებენ უძილობის, ნერვული აღზნებულობის, გულისისხლძარღვთა სისტემის მოშლილობის დროს. ხალხში მას ასთმის, პირღებინების, პარაზოტ ქიების საწინააღმდეგოდ ხმარობენ. კატბალახას იმერეთსა და

რატაში კატპარის დეხიან. ამ მცენარის სუნი იზიდავს კატებს, ამიტომ მისი გამოზობა-განზობის დროს საჭიროა სიფრთხილე, რომ კატებმა არ „მოიპარონ“... კატბარბად ტყეებში გავრცელებული ბუჩქია, აქვს თეთრი ან სოსანი ყვავილები. მისი ნაყოფისაგან დამზადებული ნაყენი კარგი საშუალებაა გულის დასაწყენარებლად, აჩქარებს ჭრილობების შეხორცებას, სპობს კანის სოკოვან დაავადებებს.

ჩვენი ყურადღება მიიქცია კრახანამ — მრავალწლოვანი კაკუჭიანმა ბალახმა. ისხამს ყვითელ ყვავილებს. მისი ნაყენი მკურნალობისას დამწვრობის ადგილებზე ნაწიბურები არ ჩრება; ხმარობენ თირკმელების წყვივებ, ქრონიკული, აგრეთვე ყურის ჩირქოვანი ანთების ჩასაქრობად; უხდება სურდოს, ანჯინას, დამლუბველად მოქმედებს 40-ზე მეტი სახეობის მიკრობზე...

ბანაკში შექმნილი ცოდნა ყოველთვის გამოვადგება ცხოვრებაში.

ნათია ზაჩიბიშვილი, ნინო ზაჩიბიშვილი, მათა ზაჩიბიშვილი, ანა ზაჩიბიშვილი, თამარიშვილი და ნინო თალაღაშვილია

ჩაბი
სოფლის
ტოპონიმია

ჩემს სოფელს მახინჯაური ჰქვია. ამ სახელწოდებას მახინჯთან არავფიქროს აქვს საერთო. პოეტ-აკადემიკოს გ. ლეონიძის ვარაუდით, იგი მიღებულია „მახუნჯაგ“-ისაგან, რომელიც აკაცის სახელად გვხვდება უკვე XIII საუკუნეში. ამ სოფელს პირველად

მახუნჯაგური უნდა რქმეოდა. სიოდანაც ადვილად შეიძლება მოგველო მახინჯაური.

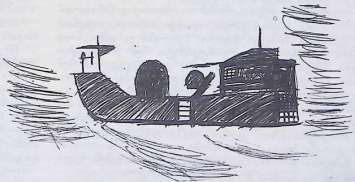
მახინჯაურში - არის გორაკი, რომელსაც **ომბალურის** უწოდებენ. იქ, სადაც ახლა ტუნფის პლანტაციებია, განმეწეული იყო ომბალოს პლანტაცია. აქ დამზადებული ომბალო მიდიოდა კრესეთის იმპერიის თითქმის ყველა რუსაქში. ომბალოს იყენებდნენ საყონდტრო ნაწარმსა და პარფუმერიაში. ადგილობრივი მოსახლეობა კი ომბალოსაგან პრიმიტიულ სუნამოებს ამზადებდა.

მახინჯაურში ჩამოედინება ორი პატარა ღეღე. ერთია **ხორისწყალი**. ძველად გავრცელებული იყო დაავადება, რომელსაც ხორას (ჭველის იწვევს) ეძახდნენ. ლეგენდის თანახმად, ერთი კაცი, რომელსაც ეს დაავადება ჰქონია, ჩასულა წყალში, უხანავია და განკურნებულა. ამის გამო ღეღეს ხორისწყალი უწოდეს. მეორეა **საკამაზაგე**. ძველად ამ ღეღეში ძალიან ბევრი კალმახი ყოფილა, შემდეგ კი მთლად გაწყვეტოლა.

აქვეა ერთი პატარა, ძალზე ლამაზი ადგილი, სახელად **ლიტვინოვი**. ლიტვინოვი იყო მემამულე, რომელსაც აგარაკი ჰქონდა. ის პეტერბურგში ცხოვრობდა. ზღუბულობით ჩამოყვანიდა აგარაკზე, ჰყავდა ბევრი ყმა, მოჰყავდა ჩაი, ციტრუსები, ადგიული მოსავალი კი რუსეთში მიჰქონდა და ჰყიდდა. მისი სიკვდილის შემდეგ ამ ადგილს დაარქვეს ლიტვინოვი, რაც დღემდე შემორჩა.

მანანა ახაშვილიანი,
მახინჯაურის ქართული საშუალო სკოლა. 11 კლასი

„ჩაბი
სოფლის
ტოპონიმია“
ს. წელი

ბ. იარუხნიძე
მხატვარი
მ. რაბინაძე
გ რ თ ხ რ ბ ა

კამოძაშუ

ორი თვის წინათ სტეპანოვებს უჩვეულო სტუმრები ჰყავდათ. ილუშას დედამ, ელენა სერგაევანამ, მზიარულად გაატარა მათთან სექტემბრის ის საღამო. დედა ბერკს ეწეოდა, იცინოდა და უღარდელად აქნევდა ნატიის ფეხსაცმლიან გრძელ, ლამაზ ფეხს.

სტუმრები მოსკოველი მხატვრები იყვნენ. როცა ოთახის კედლებზე გამოფენილი ნახატები დაათვალიერეს, ბიჭი შეაქვს. ნახატებს განსაკუთრებული ინტერესით აკვირდებოდა ჩია კაცი. იგი თითქმის იმ სიმაღლე იყო, რაც ილუშა, და სქელი სეიდური ეცვა. ჩია კაცს განსაკუთრებით მოეწონა ვატმანის ქაღალდზე დახატული წვერიბიანი მოხუცი. მოხუცი გრძელ მერხზე იჯდა — ზურგიით კორძიან ხეს მიყარდობილი. მის წყნარ გამოხედვას სევდიანი, კეთილი ღიმილი დავანებულიყო.

ჩია კაცმა მოხუცს ჭერ ერთ მხრიდან შეხედა, მერე მეორე მხრიდან. ბოლოს თავი გადააქანა და აჩქარებით მიუჯდა გვერდით დივანზე მდომ წითურ ბიჭუნას.

— რამდენი წლის ხარ?
— თერამეტის. — მიუგო ილუშამ.
და მაშინ ჩია კაცმა მოულოდნელად ჰკითხა:
— გინდა მხატვრობა ისწავლო?
— მინდა! — თქვა ილუშამ და ერთთავად გააწითლდა.
— ზოდა, ძალიან კარგი! ოღონდ ამისათვის საჭიროა, მე ეს შენი მოხუცი წავიღო, სკოლაში ვიჭვირო. არის ასეთი სამხატვრო სკოლა-ინტერნატი, შენ კი აუცილებლად საბუთები შეაგროვე, — ჩია კაცმა კედლიდან სურათი ჩამოხსნა, უბის წიგნაკის ფურცლებზე ჩამოწერა აუცილებელი საბუთების სახელები და ბოლოს მისამართი მიჰაწერა. — მაშ, ასე, — იგი ელენა სერგაევანას მიუბრუნდა. — შეაგროვე ეს ცხობები და გამოგზავნეთ. მე მოსკოვში ერთი კვირის თავზე ვიქნები. ვფიქრობ, ორ კვირამი მოგივით გამოძახებ...

წასვლის წინ ჩია კაცმა ბიჭს თავისი მსუქანი ხელი გაუწოდა და მაგრად მოუჭერა ილუშას ხელს.

— აბა, ყოჩაღად იყავი. მალე შეგხვდებით.

ელენა სერგაევანა, ახალგაზრდა, ძლიერი, ლამაზი ქალი ადვილად უახლოვდებოდა აღმზინებს და ასევე ადვილად იციწყებდა. მას მალე დაეიწყა სტუმრები, როცა ილუშამ შეგროვილი ცნობები აქვინა და მათ გასაგზავნად ფოსტაში გაიტყვა, დედა ცხვრა არ იყო, გაცივდა. იგი ასევე იოლად დავიწყებდა მოსკოვში გაგზავნილ საბუთებსაც, მაგრამ ილუშა, გაიღვიძებდა თუ არა, პირველად იმას იკითხავდა:

— კიდევ არ მოსულა?

ბიჭის ასეთი დაინებული მოლოდინი ართობდა ელენა სერგაევანას, მაგრამ თვის ბოლოს შეიღს გამოუცხადდა:

— გეყოფა ლოდინი მე გმონი, გამოძახება აწი აღარ მოვა.

ილუშა გაოცდა:

— რატომ?

— მიზეზი ათსნაირი შეიძლება იყოს, — პირდაპირ პასუხს თავი აარიდა ქალმა. — იქნებ არ მოეწონათ შენი მოხუცი. იქნებ დავიანებულნი იყო; მეცადინებდა სექტემბერში დაიწყო, მიღება კი ზაფხულშია. და სანეროდ... იცი რა. არ უნდა იყო მიზნობი, რომ ცხოვე-

რებში ნაკლებად შეგხვდეს წყობურები.

ელენა სერგაევანას ნათქვამმა ბიჭი აფორიაქა, მაგრამ მისი გადაჭრება მიიჭ ვერ შეძლო. ამ საუბრის შემდეგ იგი გულწრფელად გახდა; ცდილობდა, რაც შეიძლება ნაკლებად მოხვედრილიყო დედის მხედველობის ირგვლი, ჩუმად იჯდა საღამო კუბოში ან თავის ოთახში.

თვენახვრის შემდეგ ელენა სერგაევანა კვლავ შეეცადა მოლაპარაკებოდა შვილს. ბიჭმა მოუსმინა და მერე მტკიცედ განაცხადა:

— სულ ერთია, მინც მოვა!

— რა სულელი ხარ! — ჩაივინა დედამ და ამის მეტად ამ თემებზე სიტყვა აღარ ჩამოუვდია.

გამოძახება ნიემბრის ბოლოს მოვიდა. ქარბუქი უბერავდა. ცალხელა ფოსტალიონმა პარამლთან დაიბრტყა თოვლი ქუჩიდან, ხელჯაგით შემოშრალა წითელი სველი პირისახე და ხმაძალდა, აღუღებთ დაიწყო:

— დღერთი ჩემო! გართ პირდაპირ მეორედ მოსვლა; გეგონება, ავირ-ავირ მოგწყვეტს მიწას და გაგრიტყავს; — მერე ქუჩის ვეება საყულო გადაიკვიცა, ქუდი მოიხადა და ეშმაყურად მოკუტა თვალები. — შენ ხარ, კეთ, ილია პეტროვიჩი?

— მე, — გაუბედვლად მიუგო ბიჭმა.

— მაშინ თუ შეიძლება ხელი მოაწერე, ილია პეტროვიჩი! — რეველი გაუწოდა ფოსტალიონმა.

ილუშამ დედას გაშალა. იმ წამს მიხვდა, რომ ეს სწორედ ის იყო, რასაც ასე დიდხანს ელოდა. მაგრამ ასობეი ბტოდენდ და ეერაფერ ვერ წაითხა. სისარულისგან მგონი დაყრუვდა კიდევ და არ ესმოდა, რას უნებებდა ფოსტალიონი. ბოლოს გონს მიეგო:

— რა მიზნობი?

— მე, ყმაწვილი, იმას გეუბნები, რომ ასეთი კარგი ამბის მოგანისათვის ურიგო არ იქნებოდა, ცხელი ჩაით გამამსპინძლოდი.

ილუშა სამხარველულო შევარდა, ჩაიდანნი წყლით აავსო და გაზის ქურბა შემოვდა.

— ძალიან კარგი, ძალიან კარგი, — გაუხარდა ფოსტალიონს. — ქურქს გავიხდი, თორემ მივიხარებდი.
ფოსტალიონი ერთი ძვალტყუავა კაცი იყო. დანაოკუნული სახე ჰქონდა, თხელი, მონაცისრისკო თმა და უფერო სხე თვალები. ცხელი ჩაი მოხვრიხა და მძიმედ ამოიხიზნევა:

— მამ მოსკოვში მიმგზავნებენ, ილია პეტროვიჩი! მხატვარი გახდები... დიდებული გზაა, ჩემო ძმაო. მე ამას კარგა ხანია მიგხედ, ერთხელმა ჩოგარიღაც ტრეტიაკოვის გაღერაში მოგხედი. მოვიარე, დავათვალიერე... ნიჭი აუცილებლად საქორბაი ნიჭი შენ, როგორც ჩანს, ილია პეტროვიჩი, გავქნ ნიჭი...

ჩაიძო მთიანთა ფოსტალიონი. იგი გაჩუმდა და ერთხანს თვალდახუჭული იჯდა. მერე ერთხელამ გამოფხიზნულა და მიჰკაეს ყიბიდან ახალგაზრდა ქალის გაყვითლებული ფოტოსურათი ამოიღო. ქალს საყურეები ეკეთა და მძიმე, ნიღაბივით გაყინული სახე ჰქონდა.

— ჩემი ცოლია — ვასილია, გარდაიცვალა... მზის სხივივით იყო სული ილიისა. სურათზე სულ სხვათაირი. ექსავით უტყეა, უსიკცხლო... ილია პეტროვიჩი, ძვირფასო, გამიოცხლებ ვასილიას. შენ ვიცო, შეგიძლია. მოცინიარე დამხიზნე ჩემი ვასილიას. ფულს გადაგიხდი, ილია პეტროვიჩი...

ილუშა დაიბნა და ძლივს ამოიღერდა:
— ვერ შევძლებ.

ფოსტალიონმა უნდობლად შეხვდა ილუშას და ბიჭს ტუჩები აუკაჯალა. არარაობად იგრძნო თავი.

— მე ნამდილოდ ვერ შევძლებ... თუ გინდა, მერე, როცა ვისწავლი... არ მოვადტყუებთ, აუცილებლად გავგიყვებთ, ისე, რომ ბრწყინავდეს... ახლა კი ვერ შევძლებ.

ფოსტალიონმა წყენით ახამამადა თვალები და როგორღაც ერთხელამდე მოეშვა.

— ილია პეტროვიჩი, მახატე, თუ რაღაც ისე ვერ... მაღალბა მომხსენებია მასპინძლობისთვის.

იგი წაიშრა, ბიჭმა ქუდი მიართვა, ქურქის ჩაცმებაში დაეხმარა. დამანაშავედ გრძობდა თავს, თითქმის მოცუტყუებულს კაცი, და მორიდებით ჰკითხა:

— შეიძლება გსინჯო? ოღონდ არ ვიცო, რა გამოივა... ფოსტალიონი გამოიოცხლდა:

— ახლა შენ ცხელი დღეები გიღდას, გასამზავრებულად უნდა მიემზადო; იქ, მოსკოვში კი, შეიძლება, თავისუფლად დროს, ანდა არდაღებების ექმს, როცა...

— გზადლობთ, შევეცდები.
— შენ მაღლობა, ილია პეტროვიჩი, უარს რომ არ მეუბნები.

ფოსტალიონი წავიდა. ილუშამ ბოლოს და ბოლოს შეძლო დღეებში წაქითხვა. დღეებში ნათქვამი იყო, რომ ის ჩარიცხულია სკოლაში და დაუყოვნებლივ უნდა უსაგმზავროს. ბიჭს სიხარულისაგან ლამის გული უსკვებოდა. ხელით ასწორებდა დღეებში ბლანს და კიდევ და კიდევ კითხულობდა. ფრთხილად იღებდა ხელში და აკვირდებოდა ფოსტალიონის დატყუებულ ფოტოსურათს — მის სიკიცხლემ ბიჭველ დაკეთას.

მოუთმენლად ელოდა დღეას. შუალამე გადასული იყო, როცა ლოდინით დადილობა ტრანსამოსისა და წასაღები ნივთების მოგროვება დასრულა.

ილენა სერგეევნა შინ იღიბო დაბრუნდა. ილუშას დივანზე ყინა. დეკუშა რომ წაიკითხა და ოთახის შუაგულში თავმოყრილი ბარგი დინანხა, გაიღიმა და ილუშას დივანზე ჩამოუყვდა.

ილენა სერგეევნას პირად ცხოვრებაში არ გაუმარ-

ულა. იგი არ ოცენობდა გამხდარიყო მსახიობი მხატვარი. მაგრამ რომ ჰყვარებოდა, თვითონ მასაც ჰყვარებოდა. და საყვარელი ადამიანისთვის ბიჭი არ გლოხნა გაეჩინა, ამის სურვილი ყოველთვის ჰქონდა. როცა ცხრაზეტი წლისამ გრძოდა, კოჭამდელ საქორწინო კაბა ჩაიკვს, სწავდა, რომ ჩვეულებრივ, ადამიანურ ბედნიერებას ვერცდს არ აუცილია. მას თავდაიფურბით უყვარდა თავისი ჩრტული. საქორწინო მათგებობით მართლად მანქანები უტყე სადარბაზოსთან იდგნენ, სტუმრებიც მოვიდნენ, სისძიო კი არ ჩანდა. ელენა სერგეევნა სადღეოდყო კაბაში გამოწყობილი იდგა და ელ-ოდა; ხელში თითოი ვარდების ვეება თიფელთ ეკავა. სისძიო კი არა და არ გამოჩინდა. გაიარა... და ელენა სერგეევნამ, მანში უბრალოდ ულენა, ტანზე შემოიხიზნა საქორწინო კაბა, თავველი კი ჭერ კედლს ურტუა გამტებობით და მერე ფანჯრიდან მოისროლა. ფანჯრიდან თვითონაც ეცდა გადავარდნილიყო — მაგრამ გააკავდა.

ელენა სერგეევნა ფეკობოდა მამინ, რომ სიყვარული გათავდა, რომ აწი ველარების შეიყვარებდა. მაგრამ მაღელ შეუყვარდა სხვა, არა, ილუშას მამა არა. ილუშას მამას ის იძიბრებო წაყვა, რომ მისი მეგობარი ქალიშვილები ყველანი გათხოვდნენ და შვილები გაჩინეს. ელენა სერგეევნას შეეშინდა. რომ მთელი ცხოვრება მარტოდ დარჩებოდა. ილუშას მამასთან თავი დამოუკიდებლად და ცივად ეკერა. ასეთი ილუშა მოწყობდა კაცს; ჩრდილოეთში წაიდა სამუშაოდ, იქ შექმნა ახალი ოჯახი, ილუშასთვის კი სისტამბურად აგზავნიდა კარგად დიდ თანხას. ხოლო ელენა სერგეევნა შეხვდა კაცს, რომელთანაც როგორც მას მიანახა, შეეძლო ბედნიერი ყოფილიყო. კაცს სოლიდური თანხედებოდა ბებია ქალაქში და ძალიან უტვლიდა თავს. ელენა სერგეევნა უსვე რამდენიმე წელი იყო. იმდელს არ კარგავდა, რომ მისი კანონიერი მიუღწევი გახდებოდა.

ილუშა ბიჭობის თავმნიებებულო ჰყავდა. ბიჭი სულ პატარაობიდან გახდა მეზობლად მდებარე კაცის სტუმარი — იქ სადლობდა და ვახშობდა. კაცად სწავლობდა, მხიარულად და მკვირცხლი აკავშო იყო. სულ რაღაცით დაკავებულ, თავს არ ამეზრებდა დედას. მას კი აზრადღაც არ მოსულიდა, რომ შვილის გამო შეიძლებოდა ლამე საყვარელთან არ გაეთია, ანდა შინ არ მოეყვანა, მხიარულ კომპანია, სიმღერით, ცეცხვებით და მთელი ხმით ჩართული მაგნიტოფონით. „ჩემი ბიჭი სქელკანანია!“ ელენა სერგეევნას ახასოხდა უნახავს ცერბოლი შვილის თვალზეზე და მტკიცედ იყო დარწმუნებული, რომ მკაცრი, სპარტანული აღზრდა — ის ასე ხსნიდა თავის დამოკიდებულებას შვილის მიმართ — ბიჭს შემდეგმ ცხოვრებაში გამოადგებოდა. „მე რომ ფუფუნებში გამხარებულს, იმტრობდა გამიმართლს.“ — ამბობდა ის.

დეკუშა ელენა სერგეევნამ შვილად წაიკითხა. ილუშას დივანზე ჩამოყდა. ერთხანს უყურა ჭიუტ კაცუნას, რომელიც ძილში რაღაცას უღიზნებდა, მერე მხაბი მიიღო და შეიღობა რომ გაიღობდა, მაგინაზე ცხელ-ცხელი დაბარწული ბოცინის მთელი ცოხა იდგა. ელენა სიმარტუნებით შეეჭყინდა ცხელ საუზმეს და იმდენიერ თვალებით შეჰყურებდა დედას.

— დედიკო, რა ექნათ, წასასვლელი რომ ვარ?! ახლა დირექტორთან მივალ, დეკუშას ვაჩვენებ და მაღავე დებრუნდები, ხომ უნდა მივეწადო!

ელენა სერგეევნა შვილს ჩაცმამი მოეხმარა, ჩანთა მიართვა და უთხრა:

— შენ სკოლაში წაიდი. დირექტორთან მე მივალ. იგი სკოლის დერეფანში შეხვდა ბოლო გაკვეთილიდან გამოსულ შვილს. ბიჭი დედას მივარდა:

— დედა, იყავი დირექტორთან?
— წაბოდი, მე შენთან მოსალაპარაკებელი მაქვს, —
მხიარულად უთხრა დედას.
სასლომ ქალმა ბიჭი მუხლებზე დასვა, აკოცა და ყურ-
ზე საკმაოდ ტყვენივლიად უტყინა.
— დედა, დირექტორთან იყავი? — კვლავ ჰკითხა
ბიჭმა.

— კი, რა მინდოდა მე თქვა, — აღერისიანდ დაიწყო
ელენა სერგეევამ. — თორმე არცებობს უამრავი სამ-
ხატერო სკოლა, რომელშიც რეაგოსადამოებრებულს ლე-
ბულობენ. მე გმონი, შენთვის ის სკოლაა. გაიბრლებდი,
მომგარდები, თორემ ხომ ხნად, რა გაწლავლი ხარ.
და, საერთოდ, მართალი რომ გითხრა, მე სულაც არ გეშ-
რინებდა ეს პროფესია. ცხადია, სასახლეოა და საჩინო,
თუ გაგიბართლა. მაგრამ ძალიან მოუსტყენარი საქმეა,
სახერგიელი. ვაიცოლებთ ტყვიანური იქნება, ინეინერი
გახდ. ლუკმა პური ყოველთვის განადლებული გექნება,
სამუშაოსაც ადვილად იშოვნა...

— დედა, მე მინდა მხატვარი გავხდე! მე ეს მო-
წონს! — თქვა ბიჭმა.

ქალი არ აბიზრებდა უარი ეთქვა ბიჭისთვის გაშვება-
ზე, მაგრამ თავის მოვალეობად მიიჩნდა, მართალი ეთქ-
ვა მისი მომავალი პროფესიის შესახებ.

— კარგი, — თქვა მან და ილუშა მუხლებიდან ჩა-
მოსკა. — გავიშვებ, ოღონდ თუ ნიკოლა აღუქსევიჩი
იქნება თანამა. წაიღ იმასთან, ყველაფერი მიუყვი.
როგორც ის გადაწყვეტს, ისე იყოს.

ილუშა ერთხანს გაუნძრებავა იდეა, მერე უსიტყ-
ვოდ დაუქნია თავი. სწორედ ნიკოლა აღუქსევიჩი, ილუ-
შას ბაბუა მაისი მხრიდან, იყო ის წვერებიანი მოხუცი,
რომლის პორტრეტიც ჩია კაცმა მოსკოვში წაიღო.

ნიკოლა აღუქსევიჩი სოფელში ცხოვრობდა. ელენა
სერგეევნასთვის უკარგა და პირქმეი, ილუშასთვის
იგი ყველაზე კეთილი და სამართლიანი კაცი იყო დედა-
მამის ზურგზე. ბაბუისა და შვილიშვილის ყოველი შეხ-
ველრა ზეიშმა ჰგავდა. რაც არ უნდა ეკეთებინა მოხუცს,
ბიჭს ყველაფერი მოსწონდა და სულ უზნიშვნელო
წერილმანიც კი მებსივრებამაში რჩებოდა. დაეცწყარი
იყო მუხის ამოსვლა და ჩასვლა მოხუცის სახლის თავზე,
ცა, დრუბლები, ნისლი, ქარები, წვიმები, ტყე, მდინა-
რი... იქ. ბაბუისთან, ყველაფერი უშეშენიერესი იყო!

მეთოხმოცე კილომეტრზე ილუშა ავტობუსიდან
გადმოვიდა, თხილამურები მოირგო და გორაკზე ავიდა.
ამ გორაკიდან კარგ ამინდში შესანიშნავად მოჩანდა მო-
ხუცის სახლი, საკვამურადან ამოსული ლუჩერი ბოლი.
ბიჭი ერთხანს იდგა გორაკზე, მერე, ვერაფერი რომ ვერ
გაარჩია, მარხილის ვაკეაული გზით დაბლა დაეშეა.

ნახევარი საათის შემდეგ უკვე დინახა ბაბუის სახ-
ლი. სახლამდე ცოტადა იყო დარჩენილი, რომ პარამბ-
ზე ძალინ აყუშულდა. მას არ გაახარებია, როგორც ყო-
ველთვის, არ გამოქცეულა შესანგვრად. ილუშა გაოც-
და:

— ლასკა! შენ რა? ველარა მცნობ?
თხილამურები მოიხსნა, თეკის ჩექმებიდან თოვლი
ჩაიბერტყა, პარამბზე ავიდა, ძალინ შინ შეუშეა და
თვითონაც შეჰყვია. თოვლის თვალისმომჭრელი სი-
თეთრის შემდეგ ჩანებულეულ თოხნში ილუშამ გაარ-
ჩია დიდი ხატის მიმქრალი ციმციმი და კანდილის წითე-
ლი აბი, კედლებთან სკამებზე ვილაც შავებში ჩაცმული
მოხუცი ქალები. ნიკოლა აღუქსევიჩი ლოჯინზე იწვა.
ბიჭს უნდოდა ბაბუისთან მისულიყო, მაგრამ თითქოს
იატრას მიეღურსსმა, ძვრა ვერ უყო ფეხებს. მოხუცი
პირადმა იწვა და ახლა ბიჭი აშკარად ხნდავდა ყურის

თეთრ ბიბილოს და ხშირი, ხუტუქი წვერის მწითლო
ფერს.
— ბაბუა!
— კიდევ კარგი, — ამოიხრა ერთმა შოსანმა მო-
ხუცმა. — შვილიშვილმა მანინ მოუსწრო დასალაყე-
ბას...

...ავტოსადგურიდან ბიჭი პირდაპირ სკოლაში მი-
ვიდა, დირექტორს გამოძახება აჩვენა და აცნობა,
ხვალეე მიემგზავრები მოსკოვში. დირექტორმა, რე-
მელსაც უკმე ვაგონ ამ გამოძახების შესახებ ილუშას
დღისაგან, ნება დართო და გზა მშვილობის უსტყინა.
შინ რომ დაბრუნდა, ილუშამ ბარკა ზურგჩანათში
ჩააწყო. საღამოს მოვიდა დედა. სასწრაფოდ გაიძირ
პალტო, ილუშას მკლავებში ჩააგლო ხელები, რამდენ-
ჯერმე დაატრიალა და გახარებულმა თქვა:

— ილუშა! ძვირფასო! ურა! ჩვენ განცხადებ შევი-
ტანეთ... სიმონ აფანასევიჩმა და მე! გესმის, ჩვენ გადა-
წყვიტეთ დეკორირინდი! შენ ხომ მოგწონს ის?

ილუშას არაფერი ჰქონდა სიმონ აფანასევიჩის სა-
წინააზრდეო, უფრო მეტიც, ეს მაღალი, მუდამ ელე-
განტურად ჩაცმული, ყურადღებიანი, თავზიანი კაცი
მოსწონდა კიდევ. მაგრამ ახლა ელენა სერგეევნას მხი-
არულმა განწყობად დააბნია, ჩან დედის ხელები მოიშო-
ნა, მოსცილდა. მოილუშა, ჯიქარდ, მკაცრად შეზება ელ-
ენა სერგეევნას თვალბში და თქვა:

— დედა, ის გარდაცვალა!
დედის თვალები გაუფართოვდა, სახე წითლად და-
ფოლოდა.

— გე-ინ მოკლეა? — ძლივს ამოილულულა ელენა
სერგეევნამ.

— ნიკოლა აღუქსევიჩი! გარდაცვალა, დედა!
ელენა სერგეევამ მხრები აიჩეხა და სარკის წინ
სკამზე ჩამოგდა. ვიდრე ბიჭი სოფელში იყო წასული,

საქართველოში

საქართველოში ისე თენდება, როგორც ედებათ ატმებს ალმური; საქართველოში არცინ ბერდება, მზეა სიცოცხლის და სიყვარულის; საქართველოდან რადგან იქმნად გადამკეთული უკვალოთა ჩქერით, აქ იისფერი მზესაც ედება და ზეცაც უკვალოთ ენაზე მღერის. საქართველოში ვარდობის თევზი, აღმოღებული ყაყაჩოს ეშხით, შოდის მაისის დღესასწაული და იფანტება ფერმეწამული ყველა დარღ-სევდა ჩემი მამულის, და საქართველო რჩება მარადის თვით უკვდავების ფარ-მუწარადი, — საქართველოში მიტომ თენდება იხე, ვით ატმებს ახლით ალმური; საქართველოში არცინ ბერდება, მზეა სიცოცხლის და სიყვარულის.

შეზოღვითა ზღვაში

ამ გზაზე თეთრი მავკალი იცის, ამ გზაზე ერთი ლამაზი ტუა, ამ გზაზე გული მშენაიეთ იწვის, ამ გზაზე მუდამ, ღამე თუ დღეა, არ მოგახვეწებს სიო ზედაზის, გულს გადავიშლის ფეხად ხალიჩად, მოგფერებება, როგორც სხივი შშის და მოგყვება, ამ დროს რას ნიშნავს ახლოვან ხეთა ბუტბუტ-შრაილი, ტყეში წყაროთა სხვაგვარ ჩხრაილი და თვით სიკვდილის თანაზიარი ჭრელი ფოთლების ორომტრაილი. ...რთვეს ზედაზენს და მივაცილებს თეთრი მავკლების თეთრად ნათება, რომ დავაგიწყედს, მო, დავაგიწყედს, ზამთარში ხეებს რა ემართებათ!

ვერა მიწისწია

მოვარე წუხელ მოიჩკალა მშვილდად და მას ახალს ეძახიან დღესვე, ჩემს ბებოს კი, წელიწად მოხრილს ლამის მართლაც შვიდად, ყველა ბებერს რად ეძახის, — ვერა მშვედარავარ, ამისწინა ის ვერ, მაშინ, როცა ხებო ამზობს მშვილდად: ასე უკეთ უკუცინო ვარდ-უკვალოდებს ფესვებს...

იგი მიიჩვია იმ აზრს, რომ ილია წავიდოდა და ის უმი-სოდ რჩებოდა. ასე უკეთესი წყნებადა მისი ახალი ქმრისთვისც და მისთვისაც, სიმონ აფანასევიჩის ღვიძ-ლი შვილები, ქალ-ვაიბი, ცალკე ცხოვრობდნენ, და ელენა სერგეევნის არ უხლოდა სხვისი შვილი თავზე მოეხ-ვია კაცისათვის, რომელზეც ქალაქში შეიძლოთ თქვათ: თავისი დაჯარა და სხვისი აიყვანათ. ილუშას სოფელ-ში რომ ავზავნიდა, მან წინასწარვე იცოდა: ნიკოლი აღუქვევიჩი ბიჭს განზრახავს მოუღწიება და მოსკო-ვისკენ გზასაც დაულოცავდა. მოხუცის მოულოდნელმა სიკვდილმა აიძულა ელენა სერგეევნა, შვილის წასვლის პასუხისმგებლობის მთელი სიმძიმე თვითონ ეკისრა. მას ეს არ მოსწონდა. ქალი შეეცადა გაიღმებებს და შემ-ბარავად ჰქვიანა ბიჭს:

- რა გადაწყვიტე გამობახების თაობაზე?
- დედა, ძალიან ვთხოვ, გამოიშვი. ეს აუცილებელია, დედა!

ელენა სერგეევნამ თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია. მას გულით იწავდა, რომ ილუშა კარგი კაცი ვამხდარიყო, მაგრამ თავისთვისაც უნდოდა ბედნიერება. მას სურდა, დასახლისად შესულიყო სიმონ აფანასევიჩის სურკელ ბინაში, მიეღო მისი წარჩინებული სტუმრები. უფრო იყო ამობრბა ბედნიერებაზე, რომელიც ახლა ისე ახლოს იყო, რომ ელენა სერგეევნას თავებრ ეხვეოდნო. ის დღეაღის მდიოდა ამ ბედნიერებისაკენ, მიაჩნდა, რომ დაიმსახურა იგი, ილუშა ადრე თუ გვიან მაინც დატოვებს მშობლიურ ბუდეს. მან კი, ვერაღე დროა, თავის საქმე უნდა მოაგვიაროს. ელენა სერგეევნამ ყუ-რადღებით, აშკარა სიამოვნებით შეათვალა იგი თავის გამოსახულება სარკეში და შვილს მიუბრუნდა.

- როდის ვინდა წასვლა?
- ხვალ!

...დღით მოსკოვის მატარებლის თოვლით დაფარუ-ლი შემადგენობა მოადგა ბაქანს. ვაგონებიდან სულ რამდენიმე მგზავრი გადმოვიდა. ილუშამ დედას მიაპყ-რო დიდი, ფართოდ გაღებულ თვალები და თქვა:

— შე მხატვარი გავხდები! აი, ნახავ, თუ არა!..

როცა ელენა სერგეევნამ ხელი ჩაავლი ჩემოდნის სახელურს, ბიჭი კისერზე მოეხვია, მის პალტოში თავი ჩაბრკო და წასურჩილა:

— შეშინია, დედა!..

ელენა სერგეევნამ თავისუფალი ხელით ბიჭი მიიხუ-ტა, გამაზნევებლად მოუთათუნა ხელი მხარზე და უთხ-რა:

— შვილო! ახლა კბილი კბილს დადაპირე და გამაგ-რდი!

ილუშა ტამბურში ავიდა, უნდოდა დედისათვის ხე-ლი დაექნია, მაგრამ ვაგონის გამცილებელი ქალი კარ-გებში გაეხიდა და ევლარ მოასწრო. მატარებელი ია-მძრა, ელენა სერგეევნამ ფეხის წვერებზე აიწია, შეე-ცადა დაეახა ბიჭი გამცილებლის ზურგსუკან, მაგრამ ვერ დაინახა. ილუშა ქუბუში შევიდა, ფანჯრის ციფ მი-ნის მიაჭყლიტა ცხვირი და ლოყები, მაგრამ მხოლოდ ქალაქის მოედნის კიდეც და სიმონ აფანასევიჩის სამსა-ხურის მანქანას ჰკიდა თვალი. მსუქანი მშობლი, რომ-ელმაც სტეპანოვები სადგურში მიიყვანა, მოთმინებით ელოდა ელენა სერგეევნის. მატარებელმა სვლას უმა-ტა, ბობრლებით აყრილი თოვლის კორიანტელი დააყე-ნა და ბიჭი ახალი ცხოვრებისაკენ გააქანა.

ეს ინგლისური როკ-ჯგუფი 1971 წელს შეიქმნა. მისი შემადგენლობა ასეთია: გიტარისტი — ბრაიან მეი, დასარტყამი საკრავები — როკერ მელუზ-ტეილორი,

ფანსატბლი

„შუინ“

(„დემოკრატი“)

ბასისტი — ჯონ დიონი, მომღერალი, კლავიშინი საკრავები — ფრედი მერკიური (ფრედერიკ ზულსარი). ახლა, ალბათ, ძნელი წარმოსადგენია, რომ თავიდან „ჟუინის“ არც ერთი წევრი პროფესიულ მუსიკოსობას არ აპირებდა: თურმე მეი ახტარონობაზე ოცნებობდა, ტეილორს ბიოლოგობა უნდოდა, დიონი ინჟინერ-ელექტრონიკოსი, მერკიური კი — მხატვარი-ილუსტრატორი.

ეკოლოგები ხშირად გვაფრთხილებენ, რომ ცხოველი საშვარის სხვადასხვა წარმომადგენლის ერთი გეოგრაფიული ჩაიონიდან მეორეში გადასახლებას შეიძლება გამოუსწორებელი შედეგები მოჰყვეს. ამის მაგალითი უამრავია. დავისახებლები ჩამდინამებს, რომელიღაც ზოგი, შესაძლოა, თქვენთვის აუცილ ცნობილი, ზოგასაც კი, ალბათ, პირველად მოისმენთ.

1869 წელს ავსტრალიიდან ინგლისში ჩამოიყვანეს ოცდამათხუთსი ბოცვერი ბრიტანეთის ტყეებში მათი მომრავლების მიზნით. მონათვლივებს ახალი სამიზნე გაუჩნდით, მაგრამ მოხდა გაუთვალისწინებელი რამ: ბოცვერები, რომლებიც ახალ, თავიანთსად ეკოლოგიურ გარემოში მოხდენენ, ისე სწრაფად გამრავლდნენ, რომ უხეღურებად იქცნენ ფერმერ-მებაჰქონლეოთავის უურცვივების საწინააღმდეგოდ მიმართული ყველა დონისძიება ამაო გამოდგა. ას მილიონზე მეტი ვაჟამქალი ბოცვერი ახლაც „წარმატებით“ ანადგურებს საძოვრებს.

ეკოლოგიური შედეგობები დღესაც ვგრძელდება. ჩამდინამე წლსწ წინათ ესანსაღლა ფერმერებმა, რომელიც ბრინჯს აუწეხებდა, თავის ნათვებში ამერკული მქენარი წლის კობრახალა მოამრავლა. ფერმერის ვარაუდით, სობრების თბრისას კობრახალა წინააღმდეგ ვაუხვიერებდნენ და ბრინჯის მოსავალს მოიმატებდა. მაგრამ ნოვტობრის კოვხე ნაყარში ჩაუყარდა, მან ვერ ვათავიანდისინა, რა სწრაფად მრავალდება ამ ფეხახახინარებში. მალე კობრახალალებს ჩაადუნობამ ათ მილიონს მიაღწია და ბრინჯის მო-

საინფორმაციო სტუმრები

სავალი კატასტროფულად დაეცა. გარდა ამისა, „ახტარებში“ თავიანთი სობრების თბრისას ისე გულმოდარინედ ანგრევდნენ დაბუხსა და კაშხლებს, რომ ფერმერები ძლივს ანგრებენ მათ აღდგენას.

შუავულ მობრტუფალაში, ამერკად უქმე თვით ეკოლოგების რჩევით, ევკალიპტის ხეების პროფილაქტიკური მურჩაწილობისათვის შემოიყვანეს ავსტრალიური ზოკო ფოჩაკანტი. ეს ობსანტიმეტრთან მერტი ევკალიპტის ნაირგვარი ავადმყოფობით დაავადებული ფოთლებითა და ქერქით იყვებოდა, მაგრამ ავადობობობი კლიმატი ტყის ამ სანატრებისათვის ისეთი ხელსაყრელი აღმობრდა, რომ ახალ გარემოში, სადაც მათ ბუნებობი მებრტი არ ჰყავდათ, დაიწყო ნაშეღლი „ჩაქვერი რეპტია“. ფოჩაკანტი ისე გამრავალდა, რომ „კანონიერს“ საქველი აღარ იშობარ და ნორჩსანსაღლებს მიხეუო ხელი.

80-იანი წლების დასაწყისში აფრიკის ერთ-ერთი უღდივს ტბაში, ვიქტორიაში, წილობის ქობრეღია მოამრავალეს. პროტების ავტობრები ვარაუდობდნენ, რომ ამ თევზის მოშენების ნაწილობობრე გააღებდნენ, კენონის, ფანებისა და ტანჩინის სასურსათო პროგრამას. მაგრამ საქმე ვარაუდს არ ვასცლებდა. საობრად გაღადებულ-გამრავლ-

კულმა წილობელმა მტაცებელმა აიკლუ ხანში ვანადგურა ხევის ტობრისას ქობს თევზი, რომლითაც ტბის მიწმბამტე ქვეყნების მცხოვრებნი იყვებოდნენ. კობრეღის კი მომსახლეობა ვერ შეეღეო. ტბაში ქერ კიდევ შემობრინდა ავადობობობი ქობების ვადამრების მიზნით, ფენების ხუნგხანივ რესტრინებისა და ხუნგხის დაცვის საერიაშობრის ინსტრტუბა ურჩია ტბის მესხვერებს, ეს ქობები ხელმეფარ წყალმტაცებელს მოამრავალნ, თან ვადობობობა, თავი შეიკავნ წილობელი მტაცებლის სხვა ტბებში გავებისასგან.

ინგლისის ფუნამ ხევის სიმწვავე რენია ბობრტულში დამკვიდრებლი მოხლს — შინაური სობრებისას სანით მათი ევკალიპტური ცხოველების ვატცებლის ვაო. ამ ცხოველთა ნაწილ ზოგჯერ ვატცების თას ვაწეებს, თავსუფლებს ვატცის უფებს და უხეღურებს ბრიალებს. ასე, მავალითა, ინგლისის ტყეებში ამერკული რუბი ციყვის ვატცობას მისი ავადობობობი წიობობი სანხეობის სრულ ვანადგურება მოჰყვა. ვანს საუბობობობი რაოდული ვობრება იქმნება „ნიმობრტული“ მრდნდლების სწრაფი გამრავლების შედეგად: თვით კვილი ენობტს კი სპაობმ-ვობობობების მუღმივ „სტობრად“ იქცა. ამასთან, საყვების შეცვლამ ერთზე მშენივობრად იმეკებდა — მან წინაშე მოამრავლა და ძალღებობა აღარ ეწინა. ზოოდლებს ვაგებდნენ, ენობტის საფრთხე მალე დღავდებრული იქმნებოდა, მაგრამ იმის ვარაუდობა, რომ მსხავის საფრთხე სხვა დროს არ წამობრება, ვერავინ აძლებდა.

თენახელები

— ორივეს სათანადო კომენტების დამთავრების დიპლომები აქვს, მაგრამ, ეტყობა, მუსიკის სიყვარული უფრო ძლიერი გამოდგა. სწორედ ამ სიყვარულმა შეჭარა ერთად ეს ოთხი ახალგაზრდა. „უქინის“ შემოქმედება საწყის ეტაპზე მარდ-როსს ეფუძნებოდა და „ოდღე ზეპლინის“ აშკარა გავლენას განიცდიდა. 1978 წელს გამოსულ მის პირველ „სრულმეტრაჟიან“ ფირფიტას მაინცდამაინც დიდი წარმატება არ ჰქონია. საკონცერტო გამოსვლებშიც და ანსამბლის წევრთა იერშიც გარტყნული ეშვებტები პარაზობდა — გამომწვევი ელვარტნილობა, შუჭებით მეთისმეტი გატაცება, კოჭებამდე პარიკები, თეატრალური ტანსაცმელი, ბალეტისთვის დამახასიათებელი მოძრაობები... მაგრამ ეს ყველაფერი გარდამავალი აღმოჩნდა, დროთა განმავლობაში „უქინის“ მუსიკა დაიხვეწა, ჩაბოყალიბდა თავისებური, თვითმყოფი ხატოლი, იმატა სისხლადვე და რიტმულობამ. პირველი დიდი წარმატება ანსამბლს მოუტანა დისკო „ღამე ოპერაში“ (1976 წ.), რომელზეც ჩაწერილია ბლიუზებიც, როკიც და ლახიკაც. განსაკუთრებული მოწონება ხვდა ექვს-

წუთიან სუიტას „ბომბერტი რაფსოდია“, რომელიც ცხრა კვირის განმავლობაში ედგა სათავეში ინგლისურ პით-პარადს. პირველმა წარმატებამ ფრთები შეასხა მუსიკოსებს, საინტერესო ძიებებმა ახალი ელერადობითა და შინაარსით გაამდიდრა „უქინის“ შემოქმედებმა, გაჩნდა ინგლისური ფოლკლორის, კლასიკური მუსიკის, ჯაზის ელემენტები. ანსამბლი ერთ-ერთი უკეთესად მოპულარული გახდა მსოფლიოში, მკვეთრად გაიზარდა მისი ფირფიტა-ალბომების ტირაჟი. „ერთი დღე დოკუმე“, „ჯაზი“, „თამაში“, „უქანსკნელი ამბები“, „ნაწარმოები“, „ჩალოქობის ბუნება“ — ამ და სხვა ფირფიტა-ალბომებმა, მრავალრიცხოვანმა კონცერტებმა, გასტროლებმა უტყუარად დაადასტურეს „უქინის“ წევრების მაღალი მარტყენიული კლასი.

მონღალური მონაბარცის რუმული

ხატვენი ქალაქი, მუხარა, ბილდუნი, ბათუმე, ხეუ... ფრანგი მხატვარი, გოლდონისტი მიშელ გერანდე ეს ხატავს შიშის ოთხ-საუკუნე... და ამაში ორ უპირატესობას ხედავს: საოცრად თვით ორის და მას-ტახტის. ფერადი აეროლოტი შეიძლება კვადრატულ მეტრზე და მეტრატრებიც კი მოიხატოს. რისთვისა, აიოთხავთ? მიშელ გერანდე ამტკიცებს: ღამაზაო! შეიძლება დავიანძხო, რომ 4 100 მეტრის სიმაღლეზე შესრულებული სტრათი მართლაც ესთეტიურად მიწოდებულა, მაგრამ ბუნების დამცველთა შემოთხუბის განსახეობა: თუკი გერანდეს მიმდებარეობა გავჩნდება, ჩამდენივე წელაწაში დასავლეთი ევროპის ყველაზე მაღალი მთა გაიხსნულ კალდრის დაგზავსება და ამით მონღალნი (ჩაუ თვით შიშის წინავე) დაქარაგვს ამ სხეულის ტარების უფლებას.

თუცდა გერანდე ამტკიცებს, რომ საღებავები ბიოლოგიურად იშუება და ჩამდენივე დღეში ფერადი ლაქები უკვე აღეკვეს.

ორ ციციბულა

კვეთისის სიხალბე არ წარმოადგენს ელექტროშუხაბობის საზნებ, კობტოშები და ტანსაცმელი. შიში აღმოჩენის სათავეში პირველი მსოფლიო ომის წელსაა. აერობული მის მტარებებს დიდ სიმაღლეზე ძაღვს სცილდა და ამიტომ მათ ჩააცვენ კობტო-

შები, რომლებშიც დიდწილობაიანი ლითონის მათეოლები იყო გაყრილი. მათში სუტა ტენი გადიოდა. ცნობილია, ეს იყო ეპოქა, არცა ავიაცი და ელექტროტენიკა პირველ ნახიქებს ღვამდა. შესაბამის ელემენტებს ელექტროტენიკა ბიოლანის ან მონიოლანის ფრთაზე დამატებული მცირე აარტეგრატირადან მიეწოდებოდა. მაგრამ პირველბას ან მანვარტების ღრის დენის სიმძლავრე სწრაფად მატულობდა და მტრინავი სტიმულუ, ზოგჯერ კი სასიკვდილო დაწვარბასაც ღებულობდა.

ღორმუთალომის რამირდსმინებში

ვინ არის ცხოველია საწყაროში ყველაზე სწრაფი მჭამელი? თეწებში პირველ ადგილზეა პირანია, ზოდო მჭამეწმორავითა შორის — აფთხები, სწორედ ესენი ითვლებიან ღორმუტულობის

არკორდმენება. 16 აფთხის ხროვას 4 ხათში 200 კილოგრამიანი მსხვილი ცხოველის შემემა შეუძლია, ისე, რომ შიხვას მხოლოდ რტემა და სტიმულია რტება. ძვლები? აფთხების ნაქიფურ ადგლას ძვალს ვერ იპოვიო, რადგან ძვლებს ძლიერი კბილენიი ფეკენი, პაქენ და ძვლების შემადგენელ კომპონენტ კლავატენა მშვენივრად ინელუენენ.

სადამდელო ბრტოლუა

ბურთულაიანი კალმა ისე შემოიჭრა ჩვენს ყოფაში და კონსტრუქციაც იმდენად მარტვი აქვს, რომ გვიჩინა, უზოგარი დროობას საჩვეულობის შიშით. სინამდვილეში კი ბურთულაან ატეკალამ მხოლოდ ნახევარი ხა-სურულ შემსრულდა: იგი 80-იან წლებში გა-მოიგონეს უნდერლემმა, ძტებმა ბიოტემა, რომლებთან ერთი მოქმედებ, მეორე კი — ქიმიკოსი იყო. მეორე მსოფლიო ომის დაწუხების ისინი არტენინაში კალმასდღენ და იქ დაიწვეს ბურთულაიანი კალმების გა-მოშეება. თავადან საქმე ვერ წაივდა წინ, რადგან მელანი სრულყოფილი არ იყო. მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ამერიკელმა ფრანს სინამ შესხაავს პასტა, რომელიც ინარჩუნებდა მჭებარბას და სწრაფადეც შემოიჭრა, ბურთულაიანმა კალმამ აჩნახულ წარმატების მაღაწა.

სსრკ-ის სსრკ-ში უნდა მოჰყვებ

საბჭოთა
საბჭოთა
საბჭოთა

საკითხი და ხელს ვაყენებ, ჩვეს ან ვაპლავ, ჩვენია გროდ ხვრად ხდება მოზარდა სხვადასხვა კატეგორიებს.

ვიფქრო, ვიფქრო და დაესკვინი — საქართველოში შეიქმნას ჩამდენიმე სახის ბავშვთა კავშირი. ამიტომაც ახლა უნდა რუსთაველი პიონრების მუსტარების ვეურობი თავს, ვანალოზებთ ვეულორებს და ვაშადაბთ ბავშვთა კონფერენციას. ვეუდებით, კონფერენციებზე რუსთაველმა მოზარდებმა ერთობლივად შექმალეს თავიანი მსახურების დაცვა.

ჩვენი იქნება ჩამდენიმე კავშირი; ამ თავივე გვჩინა, ამ შევანეთა კავშირი! გამარჯვების, რადეან რუსთაველი ეკოლოგიას ძალიან შეუბრ. ამ მიმართულებით ბევრი რამ გავცოდა, მაგრამ ნარეკებს მოვლა და უკვედღეღური უფრადება სჭირდება. ასევე, აუცილებელია მეტი ზრუნვა ქალების სასურფივეზე. ამ საქმის ზარევე შესწრღებად ბავშვებს და ახალგაზრდობა მიმანია, სწორედ მათ უნდა თავიან ეს.

ჩვენი ბიჭულებს, მაგალითად, რინდა კავშირს მისწრო; აქედან გამომდინარე, მოზარდა თითოეულ მოზარდს მიუცვთ თავისი სურფათის, გატაცების და მისწრფივე ბავშვები არჩეულ ხანტეტებსო საქმის დაუფლების შესაძლებლობა.

ქართული ვაცკის ჩინდელი სული სურუნს ამოვიცოდე უნდა ჩაუფერებოი. ბავშვთა ეს ირო კავშირი — „შევაწებებისა“ — „ჩინდლია“ — რეალურად მიმანია, დანარჩენს დრო და, მისი მოზობედან გამომდინარე, თვითონ ბავშვები ვცაქრანსებენ.

საბჭოთა ბავშვთა კავშირის დეულებმა ძალიერ მარტოვე უნდა იყოს, არ უნდა გავიფერებოი ზემოდან ნაყარნასებო „მარშის“ დანარჩენელ შეცოდაბებო.“

საბჭოთაში ნაუდა ბიჭებს ვცოთხო: — „სტუმრები ვართ თუ ჩვენი ორგანიზაციის ბატონ-პატრონი?“ — თქვენთან შეხედდრისას ბავშვებმა ასეთი შეეიტხება რომ მოცეტო, რას უნდას უბედობდით? — ვიყოთ გულახდობლები; დედანდელი სიტყვებიდან გამომდინარე, პიონრების უფრო სტუმრებდა გრძობებთ თავს თავიანი ორგანიზაციაზე და არცა უფროდებ, სპევე ადგილიდან დასწარნ. ორგანიზაცია კი, პიონრული იქნება იგი თუ ზემოი ჩამოთვლილი ბავშვთა კავშირები, სხვა არყინა, თუ არა ჩვენ — მე, შენ, ახ!

სექციების, რეზიდან გამოყოფილი ჩვეუბის, ტრადიციების გათავისუფლებას მოითხოვს და მიზნად უნდა ჰქონდებ, მოზარდის მოზარდული რუსთაველისთვის სექციდურ ძირითად პროფესიათა წარმატებით დაუფლებისათვის.

პირველ რიგში ვინ უნდა წავიდეს საბუხოდ სკოლის დასრულების შემდეგ რუსთაველი მეტალურგიულ ქარხანაში, საწარმოო გაერთიანება „აზობში“ თუ სხვა წარმატებადწინებულებებში, თუ არა რუსთაველი ახალგაზრდებში სამუშაოდ კო ჯოჯგერ პირებით ხდება.

პიონერთა ორგანიზაციაში ნაწილობრივ შეასრულა თავისი მოვალეობა, მაგრამ მოზარდის ვერ მივალევი, ეროვნული სული ვერ მივეციო ამ ორგანიზაციაში, რის გამოც და ღვაკავა ავტორიტეტი, დანაშრება და გუფერულად ბავშვის თავიუბო.

ეს ეროვნულია, ჩემი აზრით, უწინარეადა ახალგაზრდა (აქრედა ვეულებს ჩემს ქალკე) უნდა გამოზრდებდეს უკველი რუსთაველი გაციანს თუ ბიჭუნას დამოკიდებულებაში შობლობური ქალკეხანდში, მისი ქუჩისადა, ბუფებისადა, მედინარებაში, იმ ადგილის დღესიადმი სივარტულში, სხადეცელი აიღავ და შობლობურ ნაწრე აღსააკავად.

აუცილებელია, პიონერთა ორგანიზაციას ფრის ვაჟის ისეთი საუბრება და სილაღე მიუცეს, როგორიც, საეროოდ, თვით ბავშვობას ახასიათებს, უკველევ ამის გამოვტყვენება მოზარდა უნდა შექმნის ცოდნის შექმნის თუ შრომის პროცესში, პროფესიის არჩევის დროს და ა. შ. ამიტომ ბევრი ვიფქრობი რუსთაველებმა და უკვე უზრუნველდა აპირილდან, რცა შეგადავებო, რამე ქალკე პატეგორიკსო IX შერების დედალების მეუბრობით სკოლის გარეთ, და მოუკიდებულად შეიქმნას სხვადასხვა ახალის მოზარდა გაერთიანება, ჩვენიანც ჩამოუკლები და სინიციტეო მუშა ჩფუთ პიონერთა სასახლის მუშაკების, პიონრებულმდინალების, მოზარდების შეზადგენებში.

ქარი იყო და ბევრი ვიცაჰყოი, თუ როგორი წარმოვიდგენია ჩვენი ქალკების ბავშვთა ორგანიზაციის მომავალი, რის მიეცეს მოავლი უფრადლება და ა. შ. ვერღერ ამოკოდენდა ვანათლების მუშაკები, „პიონრული დირექტორები“ (ყოფილი პიონრებულმდინალები) და სხვები. ბევრი გულშემატკივარი გამოვეჩინდა ქარხნებში. პატარის საქალკო კომიტეტის მღვიანი ირინე ბელორსოვა თავად არის დირექტრებულდი ამ

(დალოტი ნათელა ბიჭაქვოსან. კოპეპირის რუსთაველი საქალკო კომიტეტის მღვიანო) „რამოდ დაკავა პიონერთა ორგანიზაციაში ავტორიტეტი“ „მოჩვენებობობა და სიკადაბე“. რდემდე ვინახებროქ მის ავტარზე, რცა საქმეს ძეგა არ ტტოყასა“ ეს და სხვა კითხვები ჩერი კიდევ საქართველოს პიონერთა XIII რესპუბლიკურ და IX საკავშირო შეერთებებზე წამოიჭრა. მაშინ და ახლაც უდებლდებათ და აღელებებს პიონრებსაც ეს კითხვები. აი, სხვადა ვანახლდა და ოქტომბრადენე მათი ფქარი იქითიკენ არის მიმართული, როგორ აწყენს და გადახალხლებს პიონერთა ცხოვრება ორგანიზაციაში. ამ და სხვა საკითხებზე სისტემატურად იმართება მსჯელობა პიონრებსა რესპუბლიკური საბჭოს ბიუროს სხდომებზე. ბიუროს წევრებთან ცალკეულ შეხვედრებზე. საერთო აზრით, შექმნილია სიტყვილიად განსაკუთრებული მზობრობის არის, რინ უფარი ვეცოთ პიონრული ორგანიზაციების მისობობობაზე და ვადეადელი მრავალპარტიანტიან საბავშვო ორგანიზაციებზე. ერთ ასეთი ორგანიზაციადა „ახისა“ მინიერული, რინ ასეთი ეროვნულ საბავშვო პირიკების ეფუძნება. მის შესახებ „სორამა ლინდელი“ — ოქტომბრული წერილი გამოაქვეყნა. მას პიონერთა XIV რესპუბლიკურ შეტრეებზე განიხილადენ. იქნება კიდევ ერთი საბავშვო ორგანიზაცია, „შევაწეთა კავშირი“, რინ რდემაც ამფად დაქსალებული ბუფების დამცველია ეწოსა და სკოლის კლუბები უნდა გაავრთიანოს.

პიონერთა რესპუბლიკური საბჭოს ერთი ბიუროზე ხანტეტრესოდ გამოვიდა რუსთაველი საქალკო კომიტეტის მღვიანი, პიონერთა საქალკო საბჭოს თავმჯდომარე ნათელა ბიჭაქ. მისი გამოსვლა ძირითადად რუსთაველი ბავშვთა საქალკო ორგანიზაციის განდახალხების ზეზებს ეხებოდა. ნათელა ამ ქალკის ერთ-ერთი საბუფების პიონრებულმდინალებად ითვლებოდა. პიონერთა საქალკო საბჭოს თავმჯდომარე და საქალკო კომიტეტის მღვიანი იგი ქალკის აქტივის სურფილით აპირიებს.

„ახისა“ მომეცა იმის ფქირის საბუფლება, მეტალურგია და ქიმიკოსთა ქალკის ცხოვრების, შრომითი საქმიანობის პირიკებისადაც გამომდინარე, მეფერა ჩემი ქალკის ბავშვთა მოძრაობაზე, — თქვა ნ. ბიჭაქემ. რუსთაველი პიონრული ორგანიზაცია ძირითადად მუშათა შეილებებს აგრეთიანებს. ჩემი აზრით, ამ ქალკის პიონერთა ორგანიზაციის მუშაობის წინახარისც თავისთავად ამ

პოეზია და სკოლი

0 2 3 0

— ვთქვით და შედეგობის ქალაქ-კომის მდივანს, რა გვიწოდის ხელს მუშაობაში, იქნებ გაგვარკვიოთ? იქნებელი თუ არა მათთან გულახ. დილი?

— რა თქმა უნდა. ფორმალში, სისარ-მაყ, სხვის ხელს მომხედე უფნს (სამ-უფნაროდ, მიეგფიფი ანს), გულგრილობა უფელდა და უფელფის მიზარს; ჩემი გა-საკლებელი. ჰყვინ ცრისა და სუფარელი საქარველის სემე ჩვენ თაად უნდა ვაკეთოთ. — ასეთი იქნება ჩემი პასუხი.

— ვთქვით, ბავშვებმა გითხონ: ნათელა ბელმდეანელი, იცნობთ ჩვენს რაზმს, გახსოვთ კი, როდის იყავით ჩვენთან, ხომ არ შეტრთებით? კომკავშირის ქალაქკომის მდივანი, პიონერთა საქალაქო საბჭოს თავმჯდომარე კარგად უნდა იცნობდეს თავისი ქალაქის ბავშვთა ყველა კოლექტივს, ბავშვთა უმრავლესობას.

— არ შეგარბობ, ჩადგენე სწორად მას პასუხი: ამაზე, როცა 21-ე სკოლაში ვმუშავებდი, მამისაც მიფიქრია. მოხარდი უნდა გრძობდეს უფროსის ურჩადლებს, დანეტრესებს მისი პიონერები, ამ კოლექტივით, სადაც მას ყოფდა უხეხა. მაგრამ ერთი, იცნობდეს მას, შვირცა—რის ვაკეთება შეგაძლია მიზნის. ჩემი მოყვარულის შემართებელს ზოგჯერ ამფინ დღის არა აქვს, დიდხანს იცის ყოველ ჩანაშენს: ამიტომ აუცილებელია, ჩაზნეს შეყვადეს თავისი უფროსი მეგობარი, გულშემატკაობარი, მაგრამ ფორმალურად კი არა ან ვინმეს განკარგულებით გაჯავანდოთ კი არა, არამედ სულიერად ახლოს მეოფი ამ ბავშვთა კოლექტივთან, რომელსაც ჩერჩერობით ჩაზნე ქვიცა.

— ადამიანს იდეალი უნდა ჰქონდეს. ვის მიზნობამ ბავშვებმა? ხომ არ გაუფრთხილდა რაშინისთვის სახელმოყვანი ადამიანის სახელის მინიგების ტრადიციას?

— ფორმალში აქ დაუშვებელია. თუ ბავშვისათვის, ბავშვთა კოლექტივისათვის საშეხადობი არაა ის, ვისი სახელის ტარების უფლებს მისაბოგებლად ჩაზნეს უნდა იხმობდეს და იდეალად ვიკიდოს. მამის მოყვნი ამ საქმეს. ფორმალურად ჩაკეტილად არაფერი ვგვიჩვენებს. თუ ჩაზნის მიერ საეთობის სურვილით არჩეული პიონერება მთელი მისი ცხოვრებით, საქმიანობით, იდეალებით ახლოს ღვას ბავშვთა კოლექტივის იდეალთან. კი ხატონი, მთავარუფროსი მისი სახელი.

— ხომ არ დაასახელებთ რუსთავის რომელიმე სკოლას, ჩაზნის, რაზმეულს, სადაც ბავშვთა ორგანიზაცია სამაგალითოდ სიცოცხლისუნარიანა?

— ასეთია 22-ე სკოლა, სადაც კლუბები ინტერესების მიხედვით შექმნეს. გარდაქმნის ამ ეტაპზე მე-11 სკოლაში მრავალმხრივი საქმიანობა გაშლილი; მე-10 სკოლაში ჩაზნის შექმნილი ინტერესების მიხედვით, მე-16 სკოლაში — ასეთივე სახის რკლები.

— „რა კალი დარტუვის ტყვევის რაზმეულში კომკავშირის რიგებში შეხსულმა პიონერებმა?“ — თუ მივიჩნებთ ასეთი შეითხებითი მოზარდებისათვის და რა უნდასუნებიათ?

— ასეთი შეითხებითი არაგროხელ და არაერთისთვის მიზნობარავს და მასხვის სხვადასხვაფერი მიზლია; ბევრმა აღაპარკა ორგანიზაციაში მის მიერ დატოვებულ კალაზე, ან კალაზე უტყვას, რომ მის ერთხელ მეგობარად ჩრება და დღესაც თანაშრომლობს პიონერის ორგანიზაციასთან. რა დავიანლო და, ბევრისგან უნდოვანი ამ ისეთი მასხვის მიზლი, მოგხვდარება — წლებს, რომლებიც მან პიონერს ორგანიზაციაში გაატარა, ფუჯად ჩაუვლია.

— როგორ ფიქრობთ, დღეს რა საქმისათვის არიან მზად უფროსი ახალისე მოზარდები? რატომ ხდება, რომ პიონერთა ორგანიზაციაში თავგანთჩენილი პიონერებმა შერე, კომკავშირეულ ორგანიზაციაში, რატომღაც პასსურები ხდებიან. რით ახსენის ამას?

— პიონერთა ორგანიზაციაში ბავშვი ზედდროს იმეორებს და, თავისთავად, კოლექტივის სულსკვეთების მიზნობარავს მოწე და მონაწილე. შედიან რა უმწეაწლებში კომკავშირის რიგებში, ვთავიციან ბავშვებსაც ვერ ასწავლებენ, რომ უაზე სკოლაში ასე იმეორებენ. შეშლებს, ახალ კოლექტივში მოხედვრლინი, ახალ პიონერებს ექნებოდა, იხწყვიან და ამასისათვის თითო-ერთ მოთავს, რაკი სრულყოფილი ინტერესი უნდა იქნებოდა, კომკავშირის რიგებში ვერ უნდოვან. აღმათ უმწიბობია, სკოლის წლებში მოსწავლე ბავშვთა და მოზარდთა კავშირის წევრი იყოს. შეშლებს და თუ სურვილი იქნება, პოლიტკავშირის ორგანიზაციის წევრი გახდეს.

იქმა უფრო ადვილია, ვიდრე ვაკეთებთ: წარმატება იდეალ არ მოდის. ამ საქმეში შვიტი ჩამოვდა და ქალისხევა ვგზობობს ჩვენს, იქნებ და უფელს, ვისაც დღეს საჭარბოვდელს ბავშვთა ორგანიზაციის ზედა იდეალებს, მისი გარდაქმნის ზეცების მიზნობა. დაზარება ვგვიჩვენება არა მარტო წინადადებების შემოთავაზებით, არამედ პრაქტიკულად სათანადო კონტაქტებით, კონკრეტულ საქმის კეთებით, უპირველეს ყოვლიანს — ბავშვის პიონერების დინახვით.

იყო ერთი ახლავარდა პოეტი. დღისით ცინდა, დღეც კი იქნა თავისი საქონი შედღირ სრავში და წრდა სუფარეს შთავრისა და ვარსკვლავებზე, ლევიარულსა და კაენანზე. მაგრამ არცის სურდა მისი ლექსების წაკითხვა. პოეტი ძალზე დანადვლიანდა. შეიძლება ადამიანები, რომლებიც მას ვერ უცებობენ.

ერთ დღეს პოეტი მამის მეგობარს, ძველ მეზაოებს იწვია. უნდოდა, თავისი წუხილი შეხეილდა და რჩევა ეთხოვნა.

ძველი მეზაოთე ჩინებულად ოსტატი იყო, მის სახელსონში უმცირესესს საათებს წა-ვაძლიო.

მან მღუმარედ მოსინანა ახლავარდა პოეტის ჩივილი, შერე თარიდან პატარა უფთი ვამბოილო და ვახსნა. შიგ ილო მთელ მსოფლიოში ერთადერთი უმწეინერესი, ვასაკობარი საათი. იგი უწყენებდა შთავრისა და ვარსკვლავების მოძრაობას, ზღვის მომოქცივას, ციკლის დღეებს, წლის დროებისა და ბევრ სხვა რამეს.

პოეტი საათით ძალიან მოიხიზლა და ფასი კითხა.

— შენს ქაიხის საათში ვაკვიცილი, — მიუღო ოსტატმა.

კმეორებდა პოეტმა მისცა თავისი საათი, ახალი ჩინებუი ჩაილო და მისიხედა ვახსნა. თავს ხედნებდა ვაძნობდა.

ჩაიროდ დღის შემდეგ იგი ისევ მიიღვა სახელსონს.

— დამირიუნე ჩემი საათი, — უთხრა ოსტატს. — და ამა, ვაწლე შენი ქალისწერი ჩა ნახეღავი.

— რატომ აღარ გინდა? — კითხვა მესაათიმ.

— შენი საათი მიჩვენებს დღესა და დამეს, მათკობინებს, ვაჯავსულობა თუ ზავსულობა, მამწვრობს მთავრის ვახსნებს, — მიუღო პოეტმა; — მაგრამ დროს არ მიჩვენებს, არ ვისი ხოლმე, როგორ საათია. უნარხებულ რამ არის, ბატონო ჩემო! ოსტატმა საათი ისევ თავის ყუთში ჩაილო.

— შენ მართალი ხარ, — უთხრა პოეტს. — ზღვის მიმოქცივა შორებული ამახა, ხოლო დღეების ვაგება კალენდრითაც შედობილი. ამა, ერთხელ კიდევ ვახსნიწე მისი ლექსები და დალიქრო, ამ საათს ხომ არ შეავს...

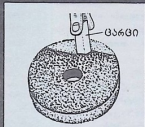

ნათელა შალიძოძე

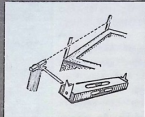

● როცა კოწონის გაჩაღება გინდა, შუშა კი ნელდა გვქვს, არახოდენ არ დაახს მის წყვით ან ზენინი — ვერც ცეცხლს გაჩაღებ და ზიფთიცაა მოსკოლოდენლი. შუშას რიოოდ პეწვი მარალი მოყარე და სუცხლიც გაჩაღდება.

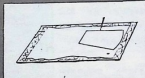
● ერთმა შენმა თანატოლმა აერთი პაწია ეშმაკობა შემოგვთავაზა: თუ საოქანო საბიჭულ მანქანას კლავიში გაუტყუდა, მისი შეცვლა იოლად შეიძლება კლავიშის ზომაზე გამოკრილი პლასტიკით. მის გვერდა წახნავს ბერკეტზე ჩამოსაცხელად განაქერი გაუკეთებ, ზედა წახნავზე კი საპირის ასო წაწერე.

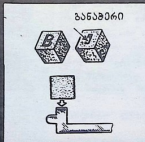
● თუ ფოტოფირი დავებუნება, ნუ დაღინდები. ფირისებ დავარგდებ, რომ ეშულსა გარეთ მოციქვს, შერე ქაღალდი შემოსახვიე და რამდენიმე საათს ასე დატოვე. როცა ქაღალდს შემოსხნი, ფირი გასწორებული იქნება.

● თუ ტყეში ან მინდორში საკუთარი გაუფრთხილებლობით ფუტკრებმა ან ჭიანჭველებმა დაგებინეს, უდგარი წამლის მაგიერობას ნიშანდურის სპირტი გაიწევეს — იგი სწრაფად ანეიტრალებს ჭიანჭველებსაცაბ.

● თუ ვინდა, შემოსეული ჭიანჭველები ბინიდან განდევნო, მათი თავშეუბრის აღდევლას მისაქვის ან სხრახუტის ფოთლები დააფინე. ჭიანჭველები მათ სუნს ვერ იტანენ და გაქციები უშევილან თავს.

მას დავიწევაბ არ უწერია (წერილი)	გარკ. 2
„დავსაბიჭებო, გავმარაგდებო, გავმოდღარდებო“ (საუბარი)	1
მ. ცაბაბაძე — უნარული გამაჩე გავო-ბიჭები (ნარკვევა)	4
პ. ბარბაქაძე — დღესები	6
პლ. ასპაზაზიშვილი — თითარი უდაბნო შიგნში (მოთხრობა)	7
ვ. სიდაბონიძე — შიგნ-ვაბობონ ჩავები (წერილი)	14
ბ. პაპაშვილი — სულუა (მოთხრობა)	15
ნ. აბაშიანი — დღი აქვეყნიური ბენდირება (ნარკვევა)	20
ახსბ	28
ბ. იბარშვილი — გამობახება (მოთხრობა)	24
ნ. ზიდიანი — დღესები	27
ანსაბლი „ქუნი“ („იდელოფალი“)	28
საინტერესო თემაზე	28
ქაღალდური სარკე	29
კოცონი	29
პოეტი და საათი (იგავი)	31
გამოკადგები	32
ცხრალიტერული	გარკ. 3

ბარბაქაძის 1.ლი ბეირდის მხამბერება ელ. აგროსაქიბისა

მოყარი რედაქტორი ბაბაშანი შუდიანი

სირქელო კოდეცა: ანა პლაბილაშვილი, ნუზარ აბუბაზაბ (პეგ, მდევანი), ზურაბ ბოტაბაბ, მანანა პლაშვილი, აბთადილი ვარბანიძე, დოდო პაპაბაბიანი, იოსებ სასონიანი, ბიჭო შოტაბიშვილი (მხატვარი-რედაქტორი), იოსებ შაბანაბ, სიმონ ზაფრიანი, ლიანა შოტიანი, ზურაბ ზუბაბიძე.

რედაქტორის მისაბოტი: 380098, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტელეფონები: მოყარი რედაქტორის — 98-97-05, 98-91-81, პ.გ. მდევანის — 98-97-08, 98-98-05, ვაწყოლოტეხების — 98-97-08, 98-97-01. გადაცემა ასეწოლად 28.09.89 წ., ხელმოწერლობა დასაბეჭდლად 17.11.89 წ. ქაღალდის ფორმატი 60x90/8. ფოტოფირი ნახეკილ ფურცელი 4. საპირცხვის-საგამოცემლო თაბაბი 3,85, შეც. 2165. ტირაჟი 147-800. ენა: რე 69488.

საქარეველოს ქ ცაბის გამოცემლობის სტაბა. 380098 თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

თბილისში მცხოვრებ ავტორებს სასუბი წერილობით არ ეცნობები.

«Пионер», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке.

Главный редактор ШЕЛИЯ БАБУЛЯ АКАКИЕВНА

Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60x90/8, учетно-изд. л. 4, усл. печ. л. 5,65. Тираж 147-800 экз. Цена 20 коп.

© „Пионер“, 1989 წ.

კ რ მ ს ვ ო რ დ ო

შეხვედ: 1. აფრისის ხა-
ტელაშვილი; 2. დავა, რო-
ბერტელაძე წარწერითა წარ-

ველი; 12. ცხერის ნაშები
ექვს თვემდე; 13. ქალაქი და
შტატი აშ. ში; 15. ადამიანის

თვით, თავისი; 20. მოძრა
შენაწერ ფრინველი; 27. ორ-
წლიანი ბიხსნული მცენარე;
30. დიუნითი ქალაქის ფე-
ლის ნიშანი; 31. სახის გეო-
მეტრულია, გარტნობა.

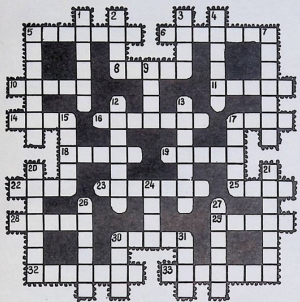

ს პ რ ა დ ე ბ ი

თუ „შუაღის“ საპირისპირა
სახელი გეოდიენება,
ზეგრებიც იტონიარად
გადუნაწყლო იქნება.
ღურჯი უვავლის დარაფი
რომ
გახდეს სახელი ქალაქის, —
გახსენდება ოქრატ —
„იქმალელო დამაქ“.

„ქიბლო კლდე“ სპირი,
არ ჭეია, მიიბა ცევა?
წინა მარტული შურადს
საწიის ნაწილად ერგება,
ხოლო ტყის მხხალს კი,
პირიქით,
წინა მარტული ხელდება. —
და თვალმარტული უვავლი
ღალისტად სედურადება.

შ. აშირანაშვილი

შოგის, დაწესებულების ხა-
ხელწოდება; 3. ავტომობილის
კორპუსის ნაწილი; 4. მარტი-
ლი ევკალიპტიანი ჩრდილო-
ეთ ან სამხრეთ პოლუსისაკენ;
5. სოფელი თეთრიწყაროს რაი-
ონში; 7. კამოში ფეხებში
წივობობება; 9. გარეული ცხო-

ხიციკლების ესა თუ ის ხანა;
17. გორის რაიონის სოფელი;
20. რისზე ფაზი კერძი ბა-
ზარში; 21. საქმიანობა, რე-
კორე; საქმიანობა; 24. რთულ
ნიტვის პირველი შემად-
გენელი ნაწილი, ნიშნავს:

თარაზულად; 5. მიწის-
ღური წალი; 6. მატარა გე-
მი მოკლე მანძილზე სამოგზა-
უროდ; 8. ხალხობანი დიუბა-
რითიანი მცენარე; 10. სა-
ქარაფელის რაიონული ცენტ-
რი; 11. სწორი მხალი; 14. ან-
არა, ჩანაფიქრი; 18. ინდონე-
ზიის დედამიწე; 17. ბრტუე-
ლი ნაქვითი ქვისა, თიხისა, ლი-
თონისა და სხვ. 16. ზღაპრულ
ნიშანის რიგი; 19. თო-
ფულ ჩამოსტეული ტავის ბუ-
დე; 22. მოწუხილობა ხე-
რითი სიგნალისთვის; 28. ხა-
მი სახელწოდების სამხედრო
შეთანხმება; 25. დიდი ქარ-
ველი მწერალი და საზოგადო
მოღვაწე; 26. მტებით რაიონ-
ის სოფელი; 29. დამახასია-
თებელი სუნის გავა, რომელ-
იც წარმოადგენს სახეცუ-
ვლელ ანგხასს და აქვს ძლი-
ერი დამაფრთხილი თვისება;
30. მალაქსარისის რიგი; 32.
რამდენადღის მგობრად;
33. კასის რაიონის სოფელი.

შეადგინა
ალ. გორბერძენი

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

თოვლის მოძრა გუნდა ვარ,
წამთარ-წამთულ ცოვი,
დღე-მარტარს მუყუარვარ
ილი და ტკბილი.

ცხელ წალს დავლავ —
სხელი ვარ,
სოვ წალს დავლავ —
სოვი,
სარტყავით გული მაქვს,
გარტყავი —
მკერავი.

ხის ძირას მივყარ ამოხვლი,
ბალახის მგავის ჩამა ვარ,
თუ ტვეშ დავარტყვი,
დასამარტყვად მზადა ვარ.
გმალება მზის სიხვეებს და
დახინდდება — ფრინავს.

კარამალა იძინებს და
თავდაყარა ხტრინავს.
ალ. ანასტრლიძე
ვოჭი და კოდეც აფარტულ —
დღეს დავადი უნავარი,
თავისუფლად ზედ შედგება
თუნდ კაცი და თუნდ ვარი.
6. ბარბინი

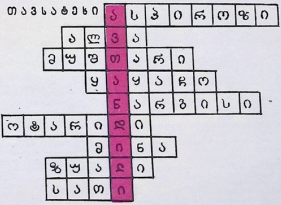
კ რ მ ს ვ ო რ დ ო
სამოთხვედ
კ რ მ ს ვ ო რ დ ო

1. ცარტი; 2. კანოე; 3. მარ-
სი; 4. მარტინი; 5. მარტი-
ნობი; 6. ვაღი; 7. ლახტი;
8. კალია; 9. კომპოზიტი; 10.
ტანადრტი; 11. უცილი; 12.
ზინაოლი; 13. ლახტი; 14. მარ-
ტი; 15. მარტინი; 16. შტაბი;
17. კლავიშო; 18. სტანიცია; 19.
შეგარი; 20. გმირი; 21. ამაშუ-

ელი; 22. პლასტიკი; 23.
ქლორი; 24. უნარი; 25. ღის-
კოთეცა; 26. არდაზანი; 27.
ხლოცი; 28. ეთიკა; 29. ვარსა;
30. ტანე; 31. ფირმა; 32.
ბაბი.

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

სამთავალი, კომპასი,
ძეშლი, დღა და ღამე;
სპარადები
ალი, ბუნარი, კლინარტი;
გუ, კრახი, ბარახი;
გილი, პარდი, მილიარდი;

თ ვ ს ა ტ ა მ ი

სიონის მონასტერი

სიონის მონასტერი